

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YOKSULLUK NAFAKASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Özge ÖZYAZGAN

GAZİANTEP-2019

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YOKSULLUK NAFAKASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Özge ÖZYAZGAN

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Ömer ÖZKAN

GAZİANTEP-2019

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Özel Hukuk Anabilim Dalı **Özel Hukuk** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Özge ÖZYAZGAN** tarafından hazırlanan “**Yoksulluk Nafakası**” başlıklı tez, 19/ 04 /2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Jüri Başkanı

Prof. Dr. M. Ömer ÖZKAN

Tez Danışmanı

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cemal RUHİ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Tayfun ERCAN

Gaziantep Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Yoksulluk Nafakası**” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlanmış olduğum kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. .../.../....

Özge ÖZYAZGAN

ÖN SÖZ

Geçmişten günümüze, yıllar geçtikçe aile ve evlilik birliği kavramı birçok değişikliğe bürünmüştür. Kadınlar sosyal devlet içerisinde daha fazla var olmaya, söz hakkına ve kendi ayakları üzerinde durmaya, erkekler ise kadınların sosyal hayatta da var olduğunu benimsemeye, kadın ve erkek eşitliğinin bilincine varmaya başlamışlardır. Bu farklılıklar da zaman içerisinde, evlilik birliği içinde yaşanan sorunların farkındalığına sebep olmuş ve ayrılıkla gerçekleşmeye başlamıştır.

Değişen ve gelişen sistem kanun değişikliğine de sebep olmuş ve yeni kanun ile evlilik birliği içerisinde kadın ve erkek arasındaki eşitlik kabul edilmiştir.4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesi gereğince nafaka cinsiyet ayrımı yapılmadan her iki taraf için de hükmedilebilir konuma gelmiştir. Tarafların kusur oranları, ekonomik durumları ve nafaka talepleri göz önünde bulundurularak, yasal hüküm gereğince boşanma davası esnasında ve sonrasında nafakaya karar verilmesi mümkündür.

Yoksulluk nafakasından dolayı yaşanan birçok mağduriyet bulunmaktadır; öncelikle yoksulluğa düşecek olan eşin nafaka hakkına sahip olabilmesi için, diğer eşe göre daha az kusurlu veya eşit kusurlarda olması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Kusur oranları ile yoksulluk kavramı herkese göre farklılık göstermekte ve çelişkiler oluşturmaktadır. Bu farklılıklar da mağduriyetleri ortaya çıkarmaktadır.

Bu tez yoksulluk nafakası adına iyi bir kaynak olması amacıyla hazırlanmıştır. Tüm hayatım boyunca her zaman bana güvenerek yanımda olan ve benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen babam Ömer ÖZYAZGAN' a ve annem Birsen ÖZYAZGAN' a, varlığının bana her zaman güç kattığını bildiğim kardeşim Emre ÖZYAZGAN' a, bir adım daha atamayacak kadar yorulduğumu düşündüğümde bile, tüm gücüm ile tekrar devam etmem için beni cesaretlendiren anneannem Belma YETİMOĞLU' na, dualarını hiçbir zaman benden esirgemeyen babaannem Güler ÖZYAZGAN' a ve son olarak bulutların arasından beni izleyen dedelerim Kahraman YETİMOĞLU' na ve Nihat ÖZYAZGAN' a sonsuz teşekkür eder tüm sevgi, saygı ve minnettarlığım ile tezimi tüm aileme armağan ederim.

Bana güvenerek desteklerini esirgemeyen Sayın danışmanım Prof. Dr. M. Ömer ÖZKAN' a, değerli fikirleri ile tez hazırlama sürecimde yanımda olan Sayın hocam Dr. Ahmet Cemal RUHİ' ye ve değerli vaktini tez savunmam için ayıran Sayın hocam Dr. Tayfun ERCAN' a çok teşekkür ederim. Saygılarımla.

Gaziantep, 2019

Özge ÖZYAZGAN

ÖZET

Tezimin konusu, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakasından oluşmaktadır. Evlilik birliği ile oluşan ve toplumun temelini oluşturan en önemli topluluk olan aile birliği, evli olan tarafların iç veya dış sebeplerden dolayı anlaşma sağlayamadıkları ve sağlayamayacaklarına karar verdikleri an sona erer.

Bu aşamada boşanma davası, nafaka hakkı ve sona ermede hangi tarafın daha kusurlu olduğu tartışması ortaya çıkar, kusuru olmayan veya daha az olan taraf kendisine göre daha kusurlu olan taraftan boşanma davası sonunda kanunların öngördüğü koşulların da gerçekleşmesi halinde miktarı hâkim tarafından takdir edilen yoksulluk nafakası talebinde bulunabilir.

Yoksulluk nafakası boşanmanın gerçekleşmesi durumunda maddi durumu daha iyi olan taraftan alınarak, yoksulluğa düşecek tarafa aylık olarak verilen yardımdır. Yoksulluk nafakası süresiz olmakla birlikte nafaka alacaklısının ölümü, nafaka borçlusunun ölümü veya nafaka alacaklısının bir evlenme akdi olmadan evlilik hayatı sürdürmesi ile sona erer.

Yoksulluk nafakasının süresiz olması konusu her dönem tartışılmıştır. Bazı görüşler yoksulluk nafakasının süresiz olmasını savunurken bazı görüşler ise yoksulluk nafakasının gereken şartlar oluştuğunda belli bir süreye kadar devam etmesini savunmaktadır.

Evlilik birliği boşanma akdi ile sona erdiğinde bu evlilik birliğinden oluşan müşterek çocuk bulunmaması halinde taraflar arasındaki ortaklık son bulmaktadır. Ancak süresiz yoksulluk nafakası ile birlikte evlilik birliği içerisindeki eşler arasındaki yardımlaşma ve paylaşma, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmi olarak devam etmektedir. Evlilik birliği zaten eşlerin birbirleri ile tekrar iletişim halinde olmak istememesi, birbirlerine bağlı ve bağımlı olmak istememeleri sebebiyle sona ermektedir. Ancak yoksulluk nafakası tarafları sanki müşterek çocuk varmış gibi birbirine bağlamaktadır.

Yargıtay uygulamasında yoksulluk nafakasının süresiz olarak hükmedilmesi gerektiği kararı bulunmaktadır. Ancak Adalet Bakanlığı süresiz yoksulluk nafakasına sınır getirmeyi planlamaktadır, Bakanlık komisyonunun alternatifli çalışmasına göre yoksulluk nafakasına sınır konulacak ve bu süreyi yine nafakanın miktarını belirleyen Aile Mahkeme'si hâkimleri belirleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Ayrılık, Boşanma, Nafaka, Yoksulluk Nafakası, Süresiz

ABSTRACT

Welfare allowance, specified in Turkish Civil Code Article 175, constitutes the subject matter of my thesis. Formed through marriage community, unity of family, which is the most fundamental unit that constitutes the basis of society, may come to an end when spouses decide that they have not got along with each other and will not be able to do so due to internal or external reasons.

This process is followed by divorce suit, right to welfare allowance and the controversy over which party is faultier in the marital breakdown. At the end of the divorce suit and in line with the conditions specified by rules, the party with no or less fault can demand for welfare allowance, the quantity of which is decided by the judge, from the faultier party.

Welfare allowance is a monthly paid maintenance taken, in the event of decree absolute, from the party in better financial situation to be given to the other party. Though welfare allowance is perpetual, it ends with decease of maintenance creditor, decease of maintenance debtor or maintenance creditor's having a conjugal life without a marriage contract.

Perpetuity of welfare allowance has always been debated over. While some remarks advocate the perpetuity of welfare allowance, some others argue that it should continue for a certain length of time until the emergence of specific conditions.

When marriage community ends with agreement of divorce, the partnership between the counterparts arrives at a conclusion in the absence of any common child born through this marriage unity. However, by virtue of perpetual welfare allowance, cooperation and sharing between spouses within marriage community continue partially even after the termination of marriage community. Marriage community is ended just for the reason that spouses do not want to be in communication and would not like to be connected and dependent on to each other. Yet, welfare allowance connects the spouses to each other as if they had a common child.

The decision that welfare allowance should be adjudged to be perpetual is available among the judgements of Supreme Court. However, Ministry of Justice has been planning to place restrictions on perpetual welfare allowance. Based on the alternative practice of the Ministry Commission, welfare allowance will be set boundaries and this period of time will be specified by the same Domestic Relation Courts which determine the quantity of welfare allowance, as well.

Key Words: Separation, Divorce, Alimony, Poverty Alimony, Indefinite

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

NAFAKANIN KAVRAMI ve TANIMI, TARİHÇESİ, HUKUKİ NİTELİĞİ ve DAYANAĞI, TÜRLERİ

1.1.Nafakanın kavramı ve tanımı.....	1
1.2.Nafakanın tarihsel gelişimi	2
1.3.Nafakanın hukuki niteliği ve dayanağı.....	3
1.4.Nafaka alacağının özellikleri	4
1.4.1.Henüz doğmamış nafaka alacağından feragat edilemez.....	4
1.4.2.Nafaka alacağı miras yolu ile geçmez	5
1.4.3.Nafaka alacağının üçüncü bir kişiye temlik mümkün değildir.....	5
1.4.4.Nafaka alacağı alacaklının rızası bulunmadan takas edilemez	6
1.4.5.Nafaka alacağı üzerinde rehin tesis edilemez	6
1.4.6.İlama dayanan nafaka alacağı haczedilemez.....	6
1.4.7.Nafaka alacağında zamanaşımı süresi özel niteliklidir.....	7
1.4.8.Nafaka alacağı kural olarak nakden ve peşin olarak ödenir	7
1.4.9.Nafaka davasında dava tarihinden itibaren faize hükmedilemez	8
1.4.10.Nafaka kamu düzeni ile ilgilidir.....	8
1.5.Nafakada geçici önlemler ve güvence	9
1.6.Nafakanın türleri.....	9
1.6.1.Bakım nafakası	9
1.6.1.1.Tedbir nafakası.....	10
1.6.1.1.1.Genel olarak tedbir nafakası.....	10
1.6.1.1.2.Tedbir nafakası ile ilgili hükümler	12

1.6.1.1.3.Tedbir nafakasında usul hükümleri	15
1.6.1.2.İştirak nafakası.....	16
1.6.1.2.1.Genel olarak iştirak nafakası	16
1.6.1.2.2.İştirak nafakası ile ilgili hükümler	18
1.6.1.2.3.İştirak nafakasında usul hükümleri	21
1.6.1.3.Yoksulluk nafakası.....	23
1.6.2.Yardım nafakası	23
1.6.2.1. Yardım nafakasının tarafları	24
1.6.2.2.Yardım nafakasının koşulları	25
1.6.2.3.Yardım nafakasında sıra	27
1.6.2.4.Yardım nafakasının hükümleri.....	28
1.6.2.5. Yardım nafakasında usul hükümleri.....	30
1.7.Nafakalar ile ilgili konularda karşılaşılan sorunlar.....	31
1.8.Fazla ödenen nafakanın geri alınması.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUK NAFKASININ AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ ve ŞARTLARI

2.1.Genel olarak yoksulluk nafakası.....	32
2.2.Yoksulluk ve yoksulluk nafakası kavramları	33
2.3.Yoksulluk nafakasının amacı ve hukuki niteliği	33
2.4.Yoksulluk nafakasının şartları.....	35
2.4.1.Boşanmanın gerçekleşmesi şartı	35
2.4.2.Boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluğa düşme şartı	35
2.4.3.Talepte bulunulması şartı.....	37
2.4.3.1.Taleple bağlılık	37
2.4.3.2.Talebin şekli	38
2.4.3.3.Talebin süresi.....	39
2.4.3.4.Harç	40
2.4.4.Kusur şartı	41

2.4.5.Mali güç şartı	42
2.5.Yoksulluk nafakasının artırılması veya azaltılması	44
2.6.Yoksulluk nafakasının diğer nafaka türleri ile karşılaştırılması.....	50
2.6.1.İştirak nafakası ile karşılaştırılması	50
2.6.2.Tedbir nafakası ile karşılaştırılması	51
2.6.3.Yardım nafakası ile karşılaştırılması	52
2.7.Yoksulluk nafakasının boşanmadan sonra hükmedilen maddi ve manevi tazminat ile karşılaştırılması	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YOKSULLUK NAFAKASININ USUL HÜKÜMLERİ, SÜRESİ ve SONA ERMESİ

3.1.Yoksulluk nafakasında taraflar	57
3.2.Yoksulluk nafakasında görevli ve yetkili mahkeme.....	57
3.3.Yoksulluk nafakasında ispat yükü.....	59
3.4.Yoksulluk nafakasının başlangıcı	60
3.5.Yoksulluk nafakasının ödenme şekli	61
3.5.1.Sermaya şeklinde ödenmesi.....	61
3.5.2.İrat şeklinde ödenmesi	62
3.5.3.Türk lirası şeklinde ödenmesi	63
3.6.Yoksulluk nafakasının zamanaşımı	64
3.7.Yoksulluk nafakası miktarının belirlenmesi.....	65
3.7.1.Miktarın hâkim tarafından belirlenmesi	68
3.7.2.Sözleşme ile belirlenmesi	69
3.8.Yoksulluk nafakasının sona ermesi	70
3.8.1.Yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona ermesi	72
3.8.1.1.Nafaka alacaklısının ölümü ile sona ermesi	72
3.8.1.2.Nafaka borçlusunun ölümü ile sona ermesi	72
3.8.1.3.Yoksulluk nafakası alacaklısının yeniden evlenmesi ile sona ermesi	73
3.8.2.Yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile sona ermesi.....	73
3.8.2.1.Yoksulluğun ortadan kalkması	73
3.8.2.2.Yoksulluk nafakası alan tarafın haysiyetsiz hayat sürmesi	74

3.8.2.3. Yoksulluk nafakası alan tarafın evlenme akdi olmadan evli gibi	
yaşamasi	75
3.9. Diğer boşanma sebepleri ve yoksulluk nafakası ile ilişkileri.....	76
3.10.Yoksulluk nafakasının süresi	78
3.11.Yoksulluk nafakası yükümlülüğünün ihlali.....	82
3.12.Yoksulluk nafakası alacağının haczi	84
SONUÇ	86
KAYNAKÇA	88

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AYM.	: Anayasa Mahkemesi
BK.	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
E.	: Esas
f.	: Fıkra
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İç.	: İçtihat
İİK.	: İcra İflas Kanunu
K.	: Karar
md.	: Madde
MÖHUK.	: Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu
MY.	: Medeni Yasa
Naf.	: Nafaka
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
T.A.O.	: Türk Anonim Ortaklığı
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Milletler Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEFE	: Toptan Eşya Fiyat Endeksi
TMK	: Türk Medeni Kanunu

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: vesaire
www.	: Worl Wide Web
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Y.2.H.D.	: Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi

BİRİNCİ BÖLÜM

NAFAKANIN KAVRAMI ve TANIMI, TARİHÇESİ, HUKUKİ NİTELİĞİ ve DAYANAĞI, TÜRLERİ

1.1.Nafakanın kavramı ve tanımı

Nafaka kavramı Arapça kökenli olmakla birlikte, insanların hayatını devam ettirmeleri, beslenmeleri ve geçinmeleri anlamına gelen infak kelimesinden türemiştir¹. Mahkeme kararı ile oluşan ve aylık olarak tanımlanan, bir kişinin geçinmesi için ona yardımcı olan kişilerin yükümlü olduğu yardım olarak da tanımlanmaktadır².

Nafaka sözlük anlamı olarak yoksulluk içinde bulunan kimseye yapılan maddi yardım. Bir kimsenin yakınlarından birinin geçimini sağlamak üzere, yasal bir yükümlülük olarak, belirli aralıklarla ödediği paradır³.

Nafaka aynı zamanda yardıma ihtiyacı olan kişilere onlara bakmak ile yükümlü olan kişilerin verdiği paradır. Verilen bu para yardıma ihtiyacı olan kişilerin hayatını devam ettirebilmelerini sağlamaktadır. Evlilik birliğinin, eş ve çocukların hayatlarını devam ettirebilmeleri açısından gerekli olan tedbirler 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu tarafından ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile birlikte boşanma davası açılmadan önce de evlilik birliği eşlere sorumluluk yüklemekte ve yüklenen yükümlülüklerin yerine getirilmesini önemli kılmaktadır⁴.

Nafaka, aile mahkemelerinde belirtilen şartlar içerisinde genellikle yoksulluğa düşen ve yardıma ihtiyacı olan kişilerin geçimlerini sağlamaları için kanunda belirtilen kişiler tarafından verilen para ya da maddi yardımı anlatmaktadır. Evlilik birliği söz konusu olduğunda ise nafaka, evlilik birliği devam ederken veya evlilik birliği sona erdiğinde eşler ile çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için maddi durumu daha iyi olan eşin diğer eşe ve çocuklarına ödediği paradır⁵.

Nafakanın temeli dayanışma ve yardımlaşma ilkesinden oluşmuştur. Yani aile içerisindeki dayanışma ve yardımlaşma olgusu nafakayı oluşturur. Aile bir bütündür, aile dayanışmanın ve yardımlaşmanın gerçekleşmesi gereken ilk yerdir. Aile fertlerinden bir kısmı refah içerisinde yaşarken bir kısmının yoksulluk içerisinde yaşaması toplumumuzun benimsedi-

¹ KÖSEOĞLU, Bilal / KOCAAĞA, Köksal; Aile Hukuku ve Uygulaması, Ekin Yayınları, Bursa, Nisan, 2011, s.183.

² DOĞAN, İzzet; Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, “Türk medeni Kanunu’nun düzenlemelerine göre tedbir, yoksulluk ve iştirak nafakası”, Cilt. 35, S.1, (s.59-95), s.59.

³ BAĞDATLI, Selahattin; Hukuk Sözlüğü, Derin Yayınları, İstanbul, 2012, s.501.

⁴ HAMZAÇEBİ, Mehmet; “Türk medeni kanununa göre boşanma ve ayrılık hallerinde tedbir, yoksulluk ve iştirak nafakası”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2002,C. 10, S.3-4, (s.23-51), s.23.

⁵ T.C. BAŞBAKANLIK AİLE ve SOSYAL ARAŞTIRMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, Türkiye’de Aile Mahkemeleri Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi, Mekromedya, Ankara, 2009, s.68.

ği genel ahlak kurallarına aykırı sayılmıştır. Kanun koyucu ise bu genel ahlak kurallarını onaylayarak aile içerisinde refah içinde yaşayan fertlerin yoksulluk içerisinde yaşayan fertlere yardım etmesi gerektiğini düşünerek bunu kanuni bir sorumluluk olarak kabul etmiştir.

Evlilik birliği boşanmanın gerçekleşmesi ile sona erdikten sonra, tarafların ihtiyaçları hem miktar olarak hem de nitelik itibari ile değişime uğramaktadır. Boşanmanın gerçekleşmesinden sonra, tarafların ihtiyaçlarının karşılanması ve ekonomik olarak zor durumda kalmamaları için tarafların talepte bulunmaları halinde, hâkim tarafların boşanmalarına karar verirken aynı zamanda talep edilen husus hakkında da hüküm kurmaktadır⁶.

1.2.Nafakanın Tarihsel Gelişimi

Tarih içerisinde geçen zaman dini, ahlaki ve sosyal düşünceleri değiştirerek ve geliştirerek farklılaştırmıştır. Nafaka kavramı da bu düşüncelerin değişmesi ve gelişmesi ile ortaya çıkmıştır. Geçen zaman devlet yapılarının sosyal ve ekonomik gelişmelerini de değiştirmiş, böylece yardıma muhtaç kişilere yardım kavramı, sosyal devlet anlayışında bir gereklilik olarak düşünülmüş ve bu kavram ile birlikte nafaka hükmü yasal düzenlemeler içerisinde yerini almıştır.

Medeni Kanunumuzun 1926 yılında yürürlüğe girmesinden önce İhtilafların ve uyuşmazlıkların çözümünde Mecelle-i Ahkâmı Adliye hükümleri uygulanmakta idi. Ancak, Mecelle 'de nafakaya ilişkin her hangi bir hüküm mevcut olmadığından bu konudaki uyuşmazlıklarda 1917 yılına kadar “Fıkıh” prensiplerine göre çözümler bulunmakta idi. 1917 yılında ise nafakaya ilişkin dava ve ihtilaflarda uygulanmak üzere “Kitabu’n Nafakat” hazırlanmış ve İsviçre’den iktibas edilen Medeni Kanunumuz 1926 yılında yürürlüğe girene kadar nafakaya dair ihtilaflar bu eserdeki hükümlere göre karar verilmiştir⁷.

Kitabu’n Nafakat, Mecelle’nin eksik bıraktığı “nafaka” konusunu düzenlemiştir. Bu düzenleme ile nafaka konusu, ilk defa maddeler halinde tertip edilerek bir bütün halinde ele alınmıştır⁸.İsviçre’den iktibas edilen 743 sayılı Türk Kanun-u Medenîsinin 1926 yılında yürürlüğe girmesinden sonra ise konu, Cumhuriyet döneminin bu ilk Medenî Kanununa göre çözümlenmiştir. Bu durum 2001 yılında 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu’nun yürürlüğe girmesine kadar devam etmiştir. Bugün, Türk Hukuk Sistemimizde nafakaya ilişkin temel hükümler yürürlükte olan 4721 Sayılı Türk Medenî Kanununa göre belirlenmektedir⁹.

743 sayılı Türk Kanunu Medenîsinin 144.maddesinin, 04.05.1988 tarihli ve 3444 sayılı Kanunun 6.maddesi ile değiştirilmesinden önce, yoksulluk nafakası bir yıllık bir süre için talep edilebilmekteydi. Hâkim söz konusu bir yıllık süre ile bağlı idi; bir yıllık sürenin uzatılması ya da bir yıldan daha az süreli olarak nafakaya hükmedilmesi mümkün değildi¹⁰.

⁶ BAKTİR, Selma; Aile Mahkemeleri, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ocak, 2003, s.123.

⁷ DOĞANAY, İsmail; Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları, Ankara, 1961, s.10 vd.

⁸ TOPÇUOĞLU, Ali İhsan; “Mecelle Şârihi Ali Haydar Efendi’nin Hayatı ve Hukukçuluğu”, Türkiye Araştırmalar Dergisi, (s.329-350), s.335, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/257798> , (Er. T: 01.04.2019).

⁹ ÖZDEMİR KOL, PEMBE; Türk Hukukunda Tedbir Nafakası, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, s.7.

¹⁰ YAĞCI, Kürşat; “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, S.76, İstanbul, Haziran, 2018, (s.323-358), s.337. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/562234>, (Er. T: 02.04.2019).

4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu'na göre ise boşanmanın gerçekleşmesi sebebiyle yoksulluğa düşecek taraf, kusurunun daha ağır olmaması şartıyla hayatını devam ettirebilmek için diğer taraftan ekonomik gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilmektedir. Nafakanın süresiz olarak talep edilebileceği Yargıtay kararlarında da belirtilmektedir¹¹. Bu durumda nafaka yükümlüsünün kusuru aranmamaktadır.

1.3.Nafakanın hukuki niteliği ve dayanağı

Nafaka, nafaka ödemesine karar verilen tarafa borç doğuran bir yükümlülük olduğundan dolayı Türk Borçlar Hukuku sisteminde nafaka bir borç olarak kabul edilmektedir. Türk Borçlar Sisteminde ise borç kaynakları çeşitli şekillerde gruplandırılmıştır.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa göre borç ilişkisinin kaynakları üç ayrımdan oluşmaktadır. Birinci ayrım sözleşmeden doğan borç ilişkileri ikinci ayrım haksız fiillerden doğan borç ilişkileri, üçüncü ayrım ise sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkisidir. Kanaatimizce, sözleşmeden doğan borç ilişkilerinde sözleşmenin kurulması irade açıklamasına bağlıdır. Yani sözleşme, tarafların isteklerinin karşılıklı anlaşarak ve birbirlerine uyararak açık veya örtülü açıklamalarıyla kurulmaktadır.

Kanaatimizce, haksız fiillerden doğan borç ilişkisinde kusurlu ve hukuka uygun olmayan bir eylem ile başkasına zarar veren kimse verdiği bu zararı gidermekle yükümlüdür. Yapılan eylemi yasaklayıcı bir hukuk kuralı bulunmasa dahi, ahlaka uygun olmayan bir eylem ile başkasına bilerek zarar veren kimse bu zararı gidermekle yükümlüdür. Bir kimse başkasının malvarlığını veya emeğini kullanarak haklı bir sebep olmadan zenginleşiyorsa bu sebepsiz zenginleşme olmaktadır ve kişi bu zenginleşmeden elde edilen kazancı vermekle yükümlüdür.

6098 sayılı Borçlar Kanunu¹²,na göre borç ilişkisi kaynakları üç kısımdan oluşmasına rağmen bu üç kısım dışında 'kanundan doğan borçlar' adı altında bir borç ilişkisinin daha eklenmesi kabul edilmektedir.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175.¹³ maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakasındaki borç kanundan doğmaktadır. Yani yoksulluk nafakası yukarıda saydığımız üç borç kaynağından farklı olarak 'kanundan doğan borçlar' kısmı içerisinde yer almaktadır.

Nafaka borcu, Aile Hukuku'nda kanundan doğan bir yükümlülük olarak kabul edilmektedir. Bütün borç ilişkileri kaynaklarını kanun hükümlerinde bulur. Fakat nafaka borcunun özelliği, kanunun öngördüğü diğer gruplardan hiçbirine girmemesidir. Nafaka borcu diğer borçlar ile aynı değildir. Nafaka borcunun en önemli farkı ise, mahkeme tarafından karara

¹¹“(…) Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Toplanan delillerle, boşanmaya sebep olan olaylarda tarafların eşit kusurlu olduğu, davacı-karşı davalı kadının her hangi bir geliri ve malvarlığının bulunmadığı, boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği anlaşılmaktadır. O halde, davacı-karşı davalı kadın yararına geçimi için uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken, hatalı kusur belirlemesi sonucunda yazılı şekilde talebin reddine karar verilmesi doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/13977, Esas No: 2018/2469, Tarih: 04.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹² Resmi Gazete. Tarih: 04 Şubat 2011, Sayı: 27836.

¹³ Resmi Gazete. Tarih:08 Aralık 2011, Sayı: 24607.

bağlanan nafaka borcunu ödemeyen kişi için İcra İflas Kanunu'nda öngörülen tazyik hapsidir. Bu ceza para cezasına çevrilemez ve ertelenemez¹⁴.

Tazyik hapsine karar verilebilmesi için nafaka yükümlüsünün ceza yargılaması ilkelere göre savunması alınmalıdır. Yapılacak yargılamada icra takibine rağmen son üç aylık nafakanın ödenmemiş olması halinde tazyik hapsine karar verilir¹⁵.

Sonuç olarak; nafaka, nafakanın arttırılması veya azaltılması davaları, kanundan doğan bir alacağın tespiti ve tahsili davası niteliğindedir. Nafaka kişiye bağlı bir haktır bu sebepten dolayı nafaka davası açıldıktan sonra malvarlığı hakkına dönüşür¹⁶.

1.4.Nafaka alacağının özellikleri

1.4.1 Henüz doğmamış nafaka alacağından feragat edilemez

Feragat, taraflardan nafaka alacaklısının nafaka isteminden vazgeçmesidir. Feragat kesin hükmün sonuçlarını oluşturur. Nafaka talebinde bulunabilecek olan taraf bu talebinden daha önce feragat edemez¹⁷. Aynı zamanda nafaka alacaklısı ile nafaka yükümlüsü arasında gelecekte nafaka alınmayacağına dair önceden yapılan bir sözleşme olursa bu sözleşme geçersiz sayılır. Davadan veya takipten vazgeçilmiş olsa dahi, sonrasında yeniden nafaka alacağı davası açılabilir. İşlemiş nafaka alacağından feragat etmek ise mümkündür¹⁸.

Davadan feragat, davanın görüldüğü mahkemeye karşı yapılır. Görevsizlik veya yetkisizlik mahkemeye karşı yapılan feragat beyanı da geçerlidir. Davadan feragat edilebilmesi için davacı tarafın mahkemeye karşı yazılı veya sözlü olarak beyanda bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, davadan feragatin gerçekleşmesi için, davacının feragatinin mahkemeye ulaşması yeterlidir; bu feragat beyanının ayrıca davalıya da ulaşması, feragatin tamamlanması için şart değildir. Feragatin geçerli sayılması davacı tarafın tek taraflı beyanı ile gerçekleşip tamamlandığı için karşı tarafın onayı aranmamaktadır¹⁹.

İştirak nafakası boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte hüküm altına alınır. Boşanma davası devam ederken çocukların velayeti taraflardan birine verilir. Velayeti almayan taraf çocuklar için nafaka vermekle yükümlüdür. Ancak velayeti alan taraf çocukların menfaatini göz önünde bulundurmadan doğmamış olan nafakadan feragat ederse, bu feragat geçerli değildir²⁰.

¹⁴ REİSOĞLU, Safa; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül, 2014, s.46.

¹⁵ DEMİR, Mecit; Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak, 2018, s.33.

¹⁶ RUHİ, Nafaka, s.19.

¹⁷ RUHİ, Nafaka, s.107.

¹⁸ RUHİ, Ahmet Cemal; Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, Kasım, 2013, s.205. (Eser bundan sonraki atıflarda, “Yabancı Nafaka” olarak adlandırılacaktır.).

¹⁹ KURU, Baki; Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 2.Baskı, İstanbul, Kasım, 2018, s.389.

²⁰ “(...) Boşanma davası sırasında annenin, velayeti altında bulunan küçüğün menfaatine aykırı olarak ve henüz tahakkuk etmemiş (doğmamış bir alacaktan) iştirak nafakasından feragati geçersizdir(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2010/13957, Esas No: 2010/9685, Tarih: 13.09.2010.

1.4.2.Nafaka alacağı miras yolu ile geçmez

Nafaka alacağı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır bu sebepten dolayı nafaka alacaklısı veya nafaka yükümlüsü öldüğü zaman nafaka alacağı da sona erer. Ancak nafaka davası hala devam ederken ve sonuçlanmamışken nafaka alacaklısı ölürse bu dava malvarlığı hakkına dönüşerek davacının mirasçıları tarafından davaya devam edilir. Dava sırasında davacının ölümü sebebiyle mirasçıları davayı külli halef olarak yürütebilirler²¹.

Nafaka davasına mirasçılar devam ediyor ise, nafaka yükümlüsü, davanın açıldığı ve nafaka talebinde bulunulduğu gün ile nafaka alacaklısının ölümünün gerçekleştiği gün arasındaki süre zarfındaki nafaka alacağı miktarından sorumlu tutulur.

Eğer duruşma esnasında hâkim tarafından nafaka borcunun toptan ödenmesi hükmedilmişse ve hükmedilen bu meblağ nafaka borçlusu tarafından nafaka alacaklısına ödenmemiş ise, mirasçılar bu meblağı borçlu taraftan talep edebilirler.

O halde toplam nafakalar, nafaka alacaklısı vefat ettiyse, onun geride kalan mirasçıları tarafından tahsilatı yapılacak; nafaka borçlusu ölmüşse, nafaka borcunun nafaka yükümlüsünün mirasçıları tarafından ödemesi gerekecektir²². Alacaklının takip sırasında ölmesi halinde, alacaklının mirasçıları(mecburi dava arkadaşı olarak) takibe kaldığı yerden devam ederler. Borçlunun ölümü halinde, icra takibine miras ortaklığına (terekeye) veya mirasçılara karşı devam edilir(m.53,II, III)²³.

1.4.3.Nafaka alacağının üçüncü bir kişiye temlik mümkün değildir

Kanun veya akit ile veyahut da işin gerektirdiği icabı olarak men edilmiş olmadıkça borçlunun onayı aramaksızın alacaklı, alacağı üçüncü bir kişiye temlik edebilir²⁴. Kanaatimizce, yapılacak temlikin üçüncü bir kişiye yasaklanmaması için temlik işleminin, alaktan beklenen amacın oluşmasına engel olmaması veya bu amacın oluşmasını tehlikeye sokmaması gerekmektedir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda işin mahiyetinden dolayı temlik edilme yasaklanmış olur.

Nafakanın sosyal bir amacı bulunmaktadır. Nafaka el değiştirdiği takdirde bu amaçtan uzaklaşır. Bu sebepten dolayı nafaka alacağının başkasına devredilmesi mümkün değildir. Nafaka alacağı nafaka alacaklısının maddi durumuna, şahsına ve ihtiyaçlarına göre takdir edildiğinden dolayı işin niteliğinden dolayı nafaka alacağı üçüncü kişilere temlik edilemez.

²¹ “(...)Davacı, davalının eşi olup, çocukları bulunmadığı için ölümü ile mirası davalı kocası (U) ile kardeşleri (Z) ve (F)’ye kalmıştır. -Davalı bu davada bir yandan nafaka borçlusu, öbür yandan ise ölen eşinin mirasçısı olacak alacaklı durumunda olup, şahsında alacaklılık ve borçluluk sıfatı birleştiği için, miras pay oranında borç kendiliğinden sona erer (BK md. 116)(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 1974/ 2795, Esas No: 1974/ 2936. Tarih: 06.05.1974 (Yargıtay Kararları Dergisi, Yıl 1975, Sayı 5, s. 48),

ATAMULU, İsmail / KÖROĞLU, Emre; Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, S.1, Kayseri, Nisan, 2018, (s.149-183), s.154,<http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/12125>, (Er.T: 03.04.2019).

²² RUHİ, Yabancı Nafaka, s. 207.

²³ KURU, Baki; İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınları,2. Baskı, Ekim, 2018, s.72-73.

²⁴ DAYINLARLI, Kemal; Borçlar Kanununa Göre Alacağın Temlik, 4. Baskı, Ankara, Eylül, 2010, s.177.

Kanaatimizce, nafaka borcunun illa borçlusu tarafından yerine getirilmesi gerekmemektedir. Başka biri tarafından da nafaka borcu nafaka alacaklısına ödenebilir. Zorunluluğun giderilmesi için nafaka alacaklısının da kabul etmesi ile birlikte nafaka borcu, nafaka yükümlüsü ile nafaka borcunu üstlenmek isteyen şahıs arasında yapılan 'borcu üstlenme taahhüdü', nafaka alacaklısı ve nafaka borcunu üstlenen şahıs arasında yapılan 'borcun nakli sözleşmesi' ile birlikte nafaka borcunu üstlenen şahıs tarafından nafaka alacaklısına ödenebilir. Birikmiş nafaka alacakları ise, amacı gerçekleştirememiş olduğundan şahsa bağlı olma niteliğini de kaybetmektedir ve temlik edilmeleri mümkündür²⁵.

1.4.4. Nafaka alacağı alacaklının rızası bulunmadan takas edilemez

Takas, yenilik doğuran hakları bakımından bozucu yenilik doğuran haklardandır. Takas hakkını kullanırken şekil serbestisi vardır. Önemli olan takas iradesinin varlığıdır. Takas bir sözleşme olmadığı gibi, hukuka uygunluğu karşı tarafın icazetine bağlı değildir²⁶.

Nafaka alacakları nafaka alacaklısının ihtiyaçları için ortaya çıkar bu sebepten dolayı nafaka alacağı, nafaka alacaklısının rızası olmadan nafaka borçlusunun kimsedeki alacağı ile takas edilemez. Nafaka alacağı, takas edilemez, haczedilemez ve üzerinde rehin tesis edilemez²⁷. Ancak nafaka alacaklısının nafaka borçlusuna bir borcu mevcut ise bu borcu nafaka alacaklısı nafaka borçlusunun kendisine ödeyeceği nafaka borcu ile takas edebilir. Nafaka alacaklısının bu borcu takas edeceğini nafaka borçlusuna söylemesi yeterlidir.

1.4.5. Nafaka alacağı üzerinde rehin tesis edilemez

Her hangi bir alacaklı rehin hakkına sahip ise günü geldiğinde alacağı ödenmediği takdirde, alacağına mahsuben elinde bulunan rehin hakkını kullanarak bu hakkı paraya çevirebilir ve alacağını tahsil eder. Devri mümkün olmayan nafaka alacağının rehin edilemeyeceği de pek doğaldır²⁸.

1.4.6. İlamı dayanan nafaka alacağı haczedilemez

Taraflar arasında nafaka alacağı mahkeme ilamına dayanmayıp tarafların kendi aralarında yaptığı sözleşmeye dayanıyorsa bu nafaka alacağı kısmen haczedilebilir. Mahkeme ilamına dayanan nafakaların ise, haczi mümkün değildir²⁹.

İcra ve İflas Kanunu'nun 83.maddesinin 1.fikrasına göre mahkeme ilamı olmayan nafakaların haczedilmesi için icra memurları borçlunun ve ailesinin geçimleri için takdir edilen miktarı tenzil ettikten sonra haciz işlemlerini gerçekleştirebilir.

²⁵ DEMİREL, Esra; Yoksulluk Nafakası, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s.9.

²⁶ KARTOZ, Mehmet; Yoksulluk Nafakası ve Tazminat, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi, Isparta, 2002, s.50.

²⁷ Mehmet Akif Tutumlu, Teorik ve Pratikte Boşanma Yargılaması Hukuku, C.2, Ankara 2009, s.1157.

²⁸ İNAL, Nihat; Uygulamada Nafaka Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1992, s.42.

²⁹ YAVAŞ, Murat; "Maaş ve Ücret Haczi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2009, S.84, (s.93-120), s.94.

1.4.7.Nafaka alacağında zamanaşımı süresi özel niteliklidir

6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 146.maddesine göre kanunda başka bir süre öngörülmedikçe her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir. Eğer kanun bu on yıllık zamanaşımından daha kısa veya daha uzun bir süre öngörürse bu takdirde kanunun öngördüğü süreler geçerli tutulabilir.

Alacak zamanaşımına uğrasa dahi borçlu borcunu ödeyebilir. Zamanaşımına uğramış borcu yerine getirmemiş olan borçluya, alacaklı tarafından borcun ödenmesi için dava açıldığında borçlu cevap süresi içerisinde eğer isterse zamanaşımının gerçekleştiğini ileri sürebilir. Cevap süresi içerisinde borçlunun zamanaşımı def'ini ileri sürmesi hâkimin alacaklı tarafından açılan davayı reddetmesini sağlar. Cevap süresinden sonra öne sürülen zamanaşımı def'i kabul edilmez. Yargıtay bir kararında, cevap süresinden sonra ileri sürülen zamanaşımı def'ine itiraz edilmemiş ise daha sonra buna itiraz edilmeyeceğini belirtmiştir³⁰.

Hâkim zamanaşımını kendisi kontrol etmez, zamanaşımı def'inin kullanılması borçlunun takdirine bırakılmıştır. Hâkim kendiliğinden zamanaşımının gerçekleşip gerçekleşmediğini dikkate alamaz. Yargıtay kararlarında hâkimin zamanaşımı def'ini kendiliğinden dikkate alamayacağına değinmiştir³¹.

1.4.8.Nafaka alacağı aksi iddia edilmedikçe nakden ve peşin olarak ödenir

Nafaka yükümlüsü aksi iddia edilmedikçe nafaka alacaklısına her takvim ayının başında ödemeyi peşin olarak yapmalıdır. Şöyle ki; yoksulluk nafakası işbu kuralın istisnasıdır. Türk Medeni Kanun'un Md. 176/1'e göre hâkim yoksulluk nafakasına ve miktarına karar verirken ödemesinin toptan veya irat biçiminde olmasına karar verebilir, takdir yetkisi hâkimindir. Hâkim buna karar verirken, tarafların maddi ve sosyal durumlarını inceleyerek nafaka yükümlüsünün belirlenen miktarı toptan ve nakden ödeyip ödeyemeyeceğine bakar.

³⁰ “(...) kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle davacının, boşanmadan sonraki boşanma sebebiyle maddi tazminat (TMK m. 174/1) ve yoksulluk nafakası (TMK m. 175) isteği, evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava niteliğinde olup, davalının cevap süresinden sonra ileri sürdüğü zamanaşımı def'ine davacının karşı koymamış bulunmasına göre, bu taleplerin zamanaşımı sebebiyle reddedilmiş olmasında bir isabetsizlik görülmediğinden davacının bu yönlerde ilişkin temyiz itirazları yersizdir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2015/5730, Esas No: 2014/23433, Tarih: 26.03.2015.

³¹ “(...) Dava, boşanma kararının kesinleşmesinden sonra açılan, boşanma sebebiyle maddi ve manevi tazminat (TMK.m.174/1-2) ve yoksulluk nafakası (TMK.m.175) isteğine ilişkindir. Zamanaşımı, def'i olarak dermeyeran edilmesi halinde nazara alınır. Dermeyeran edilmediği surette hâkim, zamanaşımını kendiliğinden nazara alamaz. (B.K.m.140) Davalının, zamanaşımı def'i bulunmamaktadır. Bu yön gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2008/2029, Esas No: 2007/21667, Tarih: 21.02.2008.

“(...) Kanununun 178. maddesindeki süre zamanaşımı süresidir. Davalı zamanaşımı def'inde bulunmamıştır. Mahkemece zamanaşımı re'sen nazara alınamaz. Davacının maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakası davaları hakkında noksan nisbi harcın tamamlattırılarak (Harçlar Kanunu md. 30-32) taraf delillerinin toplanıp değerlendirilerek sonucu itibariyle karar vermek gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2010/1118, Esas No: 2008/18884, Tarih: 21.01.2010.

Yargıtay bir kararında, hükmedilen toptan yoksulluk nafakası miktarını az bulmuş, daha uygun ve yeterli miktarda yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir³².

Nafaka ödemeleri her ay yapıldığı için zaten nafaka yükümlüsü nafaka borcunu taksitlendirilmiş şekilde ödemektedir. Bu yüzden genel olarak bakıldığında nafaka yükümlüsü nafaka ödemesinin taksitlerini peşin ve nakit olarak yapmaktadır olarak düşünebiliriz.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 176. maddesinin 1. fıkrasına göre, toptan veya irat biçiminde ödeme bakımından yoksulluk nafakasının sona ermesi farklılık arz etmektedir. Hâkim, yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verebilir. Yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilmişse, nafakanın ödenmesi ile nafaka alacağı sona erer³³.

1.4.9.Nafaka davasında dava tarihinden itibaren faize hükmedilmez

Faiz, para alacaklarına, paradan yoksun kaldığı süre için bir hukuki işlem veya kanun uyarınca ödenmesi gereken karşılıktır. Faiz alacağı anapara alacağı ve bağlı fer'i bir alacaktır. Bu sebeple faiz alacağı anapara alacağının varlığına ve devamına bağlıdır. Asıl alacağın sona ermesi halinde faizde sona erer³⁴.

Kanaatimizce, nafaka davası açıldığında nafaka kesinleşmiş bir alacak değildir, ancak kanundaki koşullar ile birlikte hâkimin takdir yetkisi devreye girdiğinde nafaka alacağının ödenmesi istenebilir ve nafaka borçlusu borcu ödemekte temerrüde düştüğü andan itibaren nafaka alacağı hakkında faiz yürütülebilir.

1.4.10.Nafaka kamu düzeni ile ilgilidir

Aile, devletin her bir bireyinin eğitilmesinde ve topluma, evrene fayda sağlamasında önemli rol oynar. Bu sebeptendir ki Türk toplumunun temeli olan aile birliği Anayasa ile de güvence altına alınmış, Anayasa m. 41'de özel olarak düzenlenmiştir³⁵. Nafaka da kamu düzenini oluşturan önemli kurallardan biridir.

Kamu düzeni, insanların asgari düzeyde bir arada yaşayabilmesini sağlayan toplumun tümünü ilgilendiren kurallar bütünüdür³⁶. Nafaka iç hukukta kamu düzeni ile ilgilidir. Nafaka

³² "(...) Davacı-davalı kadının yoksulluk nafakası talebi hakkında Türk Medeni Kanunu'nun 176/1. maddesi nazara alınarak hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde "toptan ödeme kararı" verilmesinde yasaya aykırı bir durum yok ise de; tarafların tespit edilen ekonomik ve sosyal durumu göz önüne alındığında davacı-davalı kadın yararına hükmedilen toptan yoksulluk nafakası miktarı az olmuştur. Daha uygun ve yeterli miktarda yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir(...)" Yargıtay, 2. HD, Karar No:2018/9928, Esas No: 2018/3368, Tarih: 25.09.2018. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

³³ T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı " IV. Aile Şurası 'Aile ve Yoksulluk' Bildirileri", Ankara, Mayıs, 2004, s.195.

³⁴ RUHİ; Yabancı Nafaka, s.209.

³⁵ AYAN, Serkan; Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, Ocak, 2004, s.189.

³⁶ RUHİ; Yabancı Nafaka, s.209.

davasında davalı ve davacı taraflar yabancı olsa bile Türk mahkemeleri, davalının muvafakatini aramaksızın açılan davaya bakabilir³⁷.

1.5.Nafakada geçici önlemler ve güvence

Nafaka davalarında hâkim tarafların haklarını korumak amacıyla gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Ancak bu önlemleri resen alması değil, davacı tarafın talebi ile alması mümkündür. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 334. maddesinde “Ana ve baba nafaka yükümlülüklerini sürekli olarak ve ısrarla yerine getirmezlerse ya da kaçma hazırlığı içinde bulundukları, mallarını gelişigüzel harcadıkları veya heba ettikleri kabul edilebilirse hâkim, gelecektekinafaka yükümlülüklerine ilişkin olarak uygun bir güvencenin sağlanmasına veya gerektiğinde diğer önlemlerin alınmasına karar verebilir.” hükmü söz konusudur³⁸.

Bazı durumlarda anne ve baba nafaka yükümlülüklerini yerine getiremeyecek olabilmektedir, bu durumlarda aile mahkemesi hâkimi anne ve babayı nafakayı ödemeleri için güvence ile yükümlü tutabilir.

Bazı durumlar olarak bahsedilen anne ve babanın yükümlü oldukları nafakaları sürekli olarak ödememeleri, kaçmak için hazırlanmaları ve bunun anlaşılması, sahip oldukları mal varlıklarını özensiz bir şekilde harcadıklarının anlaşılmasıdır.

Verilen güvenceler ileri sürülebileceği çevre bakımından rehin şeklinde yani aynı nitelikte olabileceği gibi, kefalet biçiminde nisbi nitelikte de olabilir. Söz konusu dava sırasında hâkim davanın özelliğine göre belirleyebileceği paranın depo edilmesine karar verebilir.³⁹

1.6.Nafakanın türleri

Nafakalar Türk Medeni Kanun’a göre yardım nafakası ve bakım nafakası olmak üzere iki grupta incelenmektedir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 364-366. maddeleri arasında hısımlar arasında nafaka yükümlülüğüne yer vermiştir. Bu nafaka tedbir, yoksulluk ve iştiyak nafakalarından ayırt edilmek amacıyla, öğretici ve uygulamada yardım nafakası olarak adlandırılmaktadır⁴⁰.

1.6.1.Bakım nafakası

Aile toplumumuzun temeli ve en küçük yapı taşıdır. Devlet, ailenin bütünlüğünü, korunmasını, huzurunu ve mutluluğunu sağlamak için gereken bütün önlemleri almaktadır. Aile evlilik birliğinin kurulması ile meydana gelir. Evlilik birliğinin korunması için ise Türk Medeni Hukuk sistemi hukukun öngördüğü ölçüde düzenlemelere sahiptir. Bu düzenlemelerden bazıları ise yakınların birbirlerine yapabilecekleri yardımlardan oluşmaktadır.

³⁷ AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya; Türk Medeni Hukuku “Aile Hukuku”, Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.307.

³⁸ T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (Diğer atıflarda “Sosyal Araştırmalar” olarak atıf yapılacaktır.); s.70.

³⁹ Sosyal Araştırmalar; s.70.

⁴⁰ HELVACI, Serap/ ERLÜLE, Fulya; “Medeni Hukuk” Medeni Hukuka Giriş, Legal Yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul, 2018, s.221.

Türk hukukunda nafaka kurumu çeşitlilik arz etmekle birlikte, eşlerin evlilik birliğinden doğan ödevlerinden biri olan nafaka mükellefiyeti önceliği haizdir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun md.327 uyarınca ise, çocuğun hayatını devamı için gerekli giderler anne ve baba tarafından birlikte karşılanır. Aile mahkemesi hâkimi, boşanma davası ve ayrılık davası süresince, eşlerin barınmasına, geçimine, malların yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri almakla yükümlüdür(TMK m.169). Boşanma ve ayrılık halinde velayet kendisine verilmeyen eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır (TMK m.182/II)⁴¹.

Evlilik birliği ile birlikte eşler birlikte yaşamaya başlar, birbirlerine maddi ve manevi olarak yardımcı olurlar. Eşlerden maddi gücü olan eş evlilik birliğine gücünün yettiği kadarıyla ekonomik olarak destekte bulunurken maddi gücü olmayan eş ise gücünün yettiği kadarıyla emeği ile evlilik birliğine katkı saylamak ile yükümlü olacaktır. Bakım nafakası üç bölümden oluşmaktadır. Tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası bakım nafakasını oluşturan bölümlerdir.

1.6.1.1.Tedbir nafakası

1.6.1.1.1. Genel olarak tedbir nafakası

Tedbir nafakası evlilik birliği içerisinde, boşanma davası açıldıktan sonra ve boşanma kararı kesinleştikten sonra olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Evlilik birliği içerisinde ve boşanma davası açıldıktan sonra olan bölümleri, boşanma kesinleştikten sonra ise tedbir nafakası iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası olarak ikiye ayrıldığından dolayı olan bölümleri ayrı olarak tezimizde anlatmış bulunmaktayız. Tedbir nafakası, taraflar arasında ortaya çıkan boşanma davası devam ederken, yargıç tarafından alınması gerekli tedbirleri ifade eder⁴².

Boşanma veya ayrılık davası açıldığında kadının kocasından ayrı yaşamak hakkı olduğu gibi kocanın da karısından ayrı yaşama hakkı vardır. Yargıç, açılan boşanma davası sırasında gerekli olan aşağıda yazılı geçici önlemleri kendiliğinden alır. Eşlerin barınmasına ilişkin önlemler, eşlerin geçimine ilişkin yöntemler, eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemler, çocukların bakım ve korunmasına ilişkin önlemler⁴³.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 197/2-4. maddesinde öngörülen hâkimin geçici tedbir olarak hükmedeceği bakım mükellefiyetinden bazı noktalarda ayrılmaktadır. Bu noktalar şunlardır:

i. Tedbir nafakası, dava sona erinceye kadar davalının bakım yükümünü sürdürmek amacını öngörmekteydi. Yeni MK' da bu husus birliğin devamını yürütmeye yetecek miktarda tarafların katkısını amaçlamaktadır. Bakım mükellefiyeti ise, ciddi bir tehlike geçiren aile birliğinin barışma ümidini kuvvetlendirmek üzere mali desteği sağlamak amacını taşır.

⁴¹ BOZDAĞ, Gülfem; Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s.29.

⁴² İNAL; s.49.

⁴³ ŞİPKA, Şükran/ ŞENGÖZ, Ebru/ ŞENOL, Ayşe Nilay/ ÖZBİLEN, Arif Barış; Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı "Medeni Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk ile İlişkili Güncel Aile Hukuku Meseleleri", İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Nisan, 2006, s.173.

ii. Tedbir nafakası, hâkimin boşanmaya karar verip bu kararın kesinleştiği tarihte çocuk lehine iştirak-katılma, durumu uygun olmayan eş lehine de yoksulluk nafakası olarak devam eder. Bakım mükellefiyeti ise ancak, sebebin ortadan kalkması durumunda, taraflardan birinin istemi üzerine hâkimin vereceği karar üzerine son bulur.

iii. Tedbir nafakasına karar verilebilmesi için eşin kusurlu olması aranmaz. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 197/2. maddesinde önceki düzenlemeye paralel bir düzenleme getirmesinin yanında ayrıca, haklı bir sebep olmaksızın diğer eşin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple imkânsız hale gelmesi halinde diğer eşin hâkimden, birliğe yapması gereken katkıyı ve diğer önlemleri almasını isteyebileceği öngörülmektedir.

iv. Tedbir nafakasına hâkim resen karar verebilir. Bakım mükellefiyetinde ise taraflardan birinin talebi ile gerekmektedir⁴⁴.

Evlilik birliği içerisinde tarafların evlilik birliğine ve birbirlerine karşı belirli yükümlülükleri bulunmaktadır. Eşler evlilik birliği içerisinde huzuru, sevgiyi ve saygıyı korumak ve bunları sağlamak ile yükümlüdürler. Bu yükümlülükler taraflara kanun tarafından verilmiştir. Eğer bu yükümlülükler yerine getirilmezse taraflar gerektiğinde evliliklerine hâkim tarafından müdahale edilmesini talep edebilirler.

Tedbir nafakası evlilik birliği devam ederken, evlilikten doğan yükümlülüklerin taraflarca yerine getirilmemesinden, haklı bir sebebe dayanarak evli olan tarafların birlikte yaşamaya ara vermesinden dolayı talep edilebilir. Davacı tarafından boşanma davası açmakla davalı-davacı ayrı yaşama hakkını elde ettiğinden nafaka davasının kabulüne karar vermek gerekir⁴⁵.

Eşlerden biri, geçerli bir sebep olmadan diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple imkansız hale gelmesi üzerine de, kanunda belirtilen istemlerde bulunabilir(TMK. md.197/3). Birlikte yaşamaya son vermek için mutlaka hâkimin iznine ihtiyaç bulunmamaktadır. Fakat tedbir nafakasına karar verebilmek için istemde bulunanın ayrı yaşamada haklılığını ispat etmesi gerekir. İstemde bulunan ayrı yaşamada haklı olduğunu ispat ederken tanık beyanlarından yararlanır. Ayrı yaşamaya karar verilmesi geçerli bir sebebe dayanıyorsa ve müşterek konutu terk eden eşin haklı olduğunu ispat etmesi koşulu ile hâkim, ayrı yaşamakta haklı olan eşin istemi üzerine tedbir nafakasına karar verecektir⁴⁶.

Butlan veya boşanma veyahut da ayrılık davasının reddinden sonra eşlerin müşterek konutta birleşmeleri asıldır. Ayrılığa sebebiyet veren kısaca kusurlu olan eş, birleşmeyi sağlamaya çalışmalıdır. Bu birleşimin gerçekleşmemesi halinde, ayrı yaşayan ve tedbir nafakası isteyen eşin karşı tarafın davranışı itibariyle müşterek konuta dönmeyerek ayrı yaşamakta

⁴⁴ HAMZAÇEBİ, Mehmet; "Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2002, C.10, Sayı 3-4, (s.23-48), s.23.

⁴⁵ "(...)Koca tarafından boşanma davası açmakla davalı-davacı kadın ayrı yaşama hakkını elde ettiğinden kadının nafaka davasının kabulüne karar vermek gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir(...)" Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/7201, Esas No: 2006/12038, Tarih: 01.05.2007.

⁴⁶ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.25.

haklı olduğunu kanıtlaması gerekir. Ayrı yaşamakta olan eşin, ancak ayrı yaşamakta haklı olduğunu kanıtlaması halinde hâkim istem üzerine tedbir nafakasına karar verecektir⁴⁷. Yargıtay bir kararında tedbir nafakası isteyen eşin ayrı yaşamakta haklı olması gerektiğini belirtmiştir⁴⁸. Müşterek çocuklara verilen tedbir nafakasında ise ayrı yaşamada haklılık aranmaz. Yargıtay bir kararında, çocukların velayetini alan tarafın ayrı yaşamada haklı olup olmadığı aranmaksızın çocukları için tedbir nafakası verilmesi gerektiği belirtilmiştir⁴⁹.

Evlat edinmenin gerçekleşmesi için mahkeme kararının olması gerekmektedir. Aile mahkemesi tarafından verilen karar ile birlikte taraflar arasında evlatlık ilişkisi kurulmuş olur. Evlatlık ile ilişkinin kurulmasıyla beraber asıl anne ve babanın nafaka yükümlülükleri ikinci plana alınırken çocuk ile kişisel ilişki kurma hakları saklı bırakılır.

6284 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun⁵⁰, da aile içi şiddet engellenmeye çalışılmıştır. Hâkim, şiddete maruz kalan tarafı korumak için, şahsın yaşam kalitesini dikkate alarak tedbir nafakasına karar verebilir. Bu nafaka şahsın korunması ile başlar ve bu süre tamamlanana kadar devam eder.

1.6.1.1.2.Tedbir nafakası ile ilgili hükümler

Evlilik birliğinin kurulması ile birlikte eşlerin birbirlerine karşı yükümlülükleri oluşmaktadır. Eşler bu yükümlülükleri yerine getirmek zorundadırlar, evlenme birliği oluştuktan sonra yükümlülükleri yerine getirmeyen tarafa diğer eş dava açma hakkına sahip olur. Eğer nafakaya hükmedilirse dava tarihinden itibaren başlayan tedbir nafakası dava bitiminde sona erer. Yine aynı şekilde müşterek çocuk için yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden dolayı açılan davada da, dava tarihi ile başlayan tedbir nafakası davanın karara çıkması ile sona erer.

Müşterek çocukların bakımını üstlenen eşe çocukların tedbir nafakası ödenecek, dava devam ederken taraflardan birinin ölmesi ile birlikte ise dava sona erer. Ancak taraflardan biri ölmeden önce dava kesinleşmişse, biriken nafaka borcu nafaka yükümlüsünün mirasçılarına geçer.

⁴⁷ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.26.

⁴⁸ “(...)Davalı-davacı kadın, birleşen tedbir nafakası davasında ayrı yaşamakta haklı olduğunu ileri sürerek Türk Medeni Kanunu’nun 197. maddesi uyarınca tedbir nafakası talebinde bulunmuş, mahkemece davacı-davalı erkek tarafından açılan boşanma davasının reddine, tedbir nafakasına yönelik birleşen dosya yönünden ise ayrı yaşamının haklı olduğunun ispat edilemediği değerlendirildiğinden, tedbir nafakası davasının reddine karar verilmiştir. Yapılan yargılama ve toplanan delillerden, davacı-davalı kadının ayrı yaşamakta haklı olduğu anlaşılmakla, tedbir nafakası davasının kabulü ile uygun miktarda tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekirken, ret kararı verilmesi bozmayı gerektirmiştir(...)” Yargıtay, 2 HD, Karar No: 2017/9483, Esas No: 2016/6930, Tarih:13.09.2017. (UYAP’ tan alınmıştır.)

⁴⁹ “(...)Ortak çocuklar tedbir nafakası davasının açılmasından önce ve halen davacı kadın yanında yaşadıkları ve eşler çocukların bakım ve eğitim giderlerine katılmakla yükümlü olmalarına (TMK.md.182/2, 185/2, 197/son) göre; tedbir nafakası dava tarihinden başlamak üzere çocuklar S., G. ve R. için (çocuklardan S.ve G. yargılama sırasında ergin hale geldiklerinden, ergin oldukları tarihe kadar ödenmek üzere), davacı kadın yararına uygun miktarda tedbir nafakası takdir edilmesi gerekirken; yazılı şekilde çocuklara yönelik tedbir nafakası talebinin reddine karar verilmesi yasaya aykırı olmuş, bozmayı gerektirmiştir(...)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2 HD, Karar No: 2012/1067, Esas No: 2011/3149, Tarih:23.01.2012.

⁵⁰ Resmi Gazete. Tarih:08.03.2012, Sayı:28239.

Hükmedilecek tedbir nafakası, tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile yaşam standartlarına uygun olmalıdır. Dolayısıyla hâkim, tedbir nafakasının miktarını karara bağlarken, nafaka isteminde bulunan eşin ve çocukların ihtiyaçları ile diğer eşin mali durumunu göz önünde tutacak ve hak ve nesafet (hakkaniyet) ilkesine göre karar verecektir. Nafaka yükümlüsü eşin çalışmıyor olması onu nafaka yükümlülüğünden kurtarmaz⁵¹.

Hâkim taraflardan birinin mahkemeye başvurması halinde, kanunda ön görülmüş önlemleri alarak müdahalede bulunabilir. Hâkim tarafların uzlaşmasını veya taraflar eğer uygun görürse ve isterse bu halde uzman kişilerin önerilerinden yardım almak isteyebilir, aynı zamanda taraflara uyarıda bulunabilir. Bu aşamalar için hâkim taraflara gerekli süreyi verdikten sonra tarafların yükümlülüklerini yerine getirip getirmeyeceğine karar verir. Yargıtay bir kararında, nafaka isteyen tarafın ekonomik bir gücü olsa bile bu ekonomik gücün günün ekonomik koşullarına uygun olup olmadığına bakılarak karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁵².

Eşlerden birinin talebi üzerine hâkim, ailenin hayatını idame ettirebilmesi için her birinin yapacağı maddi katkıyı belirler (TMK. md.196/1). Hâkim, bu miktarını belirlerken, eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız olarak çalışması hususunu göz önünde tutar (TMK. md.196/2). Katkı geriye doğru bir yıl ile gelecek yılları kapsayabilir (TMK. md.196/3)⁵³.

Kanun maddelerinden de görüleceği üzere hâkim, evlilik birliği içerisinde yerine getirilmesi gereken sorumluluklardan eşlerden hangisi kaçınıyorsa bu kişinin sorumluluklarını yerine getiren eşe karşı tedbir nafakası ödenmesine karar verir.

Medeni Kanunu'muzun kaynağını oluşturan İsviçre Medeni Kanunu'nun 169. maddesi uyarınca, eşlerden birinin birliğe karşı yükümlülüklerini unutması ve diğer tarafı tehlikeye, utanç ve zarara uğratması halinde koruma talep eden eş lehine koruma öngörülmektedir. Anılan Kanuna göre, eşlerden birinin aileye olan görevlerini yapmaması veya eşlerin aile birliğine ilişkin önemli konularda ihtilaf yaşamaları halinde kanun ile belirlenmiş tedbirlerden birinin alınması mümkün olabilecektir. Bu düzenlemede vurgulanması gereken husus, yaşanan

⁵¹ Yargıtay 3.HD, Karar No:2005/2821, Esas No:2005/1908, Tarih: 17.03.2005. RUHİ; Nafaka Hukuku, s.34.

⁵² "(...) Davalı-davacı kadının düzenli ve sürekli bir gelirin bulunmadığı, ücret karşılığı bir ilkokulda derslere girdiği ve asgari ücret seviyesinin altında bir gelire sahip olduğu dosya içindeki bilgi ve belgelerle sabittir. Buna karşılık davacı-davalı koca uzman çocuk doktorudur.

Boşanma davası açılınca hâkim davanın devamı süresince, gerekli olan özellikle eşlerin barınmasına (TMK. m. 176/1) ve geçimine (TMK. m.185/3) ilişkin geçici önlemleri kendiliğinden (re'sen) almak zorundadır. Ayrıca kadının kocaya göre daha ağır kusurlu olmadığı ve yoksulluğa düşeceği anlaşılmaktadır.

Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre mahkemece Türk Medeni Kanunu'nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak davalı-davacı kadın yararına uygun miktar tedbir ve yoksulluk nafakası takdiri gerekirken yazılı şekilde reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir (...)" Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/ 9305, Esas No: 2007/ 8127, Tarih: 04.06.2007.

⁵³ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.23.

uyuşmazlığın aile birliğine önemli ölçüde zarar vermesi şartının aranmasıdır. Zira yaşanan her türlü ihtilafta bu tedbirlerin talep edilmesi kanun amacına aykırı olacaktır⁵⁴.

Evlilik birliğinin devamı sırasında eşler birlikte yaşamalarına rağmen eşlerden biri ailenin geçimi için parasal katkıda bulunmuyorsa veya eşlerden biri eşinin bağımsız ev açmaması nedeniyle müşterek konutu terk etmiş ise hâkim, diğer tarafın istemi üzerine tedbir nafakasına karar verecektir⁵⁵.

Eşlerden birinin müşterek hayat sebebiyle şahsiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düşmesi halinde eşler, ayrılma hakkına sahip olup, birlikte yaşamaya ara verilmesi halinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine gerekli maddi katkıya karar verir. Parasal katkıdan kasıt tedbir nafakasıdır. Mutlak veya nisbi butlan davalarında da tedbir nafakasına hükmedilir. Mutlak veya nisbi butlan evlilik birliğinin geçersiz bir şekilde kurulmasından dolayı sona erdirilmesidir.

Eşlerin geçimi ve çocukların bakımı için butlan davasının görüldüğü aile mahkemesinin hâkimi, geçici tedbirleri alarak bu tedbirlerin davanın kesinleşmesine kadar devam etmesine karar verir. Bu tedbirler içerisinde tedbir nafakası da vardır.

Aynı zamanda boşanma davalarında da tedbir nafakasına hükmedilir. Boşanma davası esnasında eşlerin fiili birlikteliği sona erer, taraflara yüklenilen sorumluluklar artık yerine getirilmemeye başlanır. Çoğu zaman maddi olarak güçsüz olan eşe, maddi durumu güçlü olan eş yardım etmemeye başlar. Bu durumda çocuklar ile yardıma ihtiyacı olan eş zor durumda kalır ve bu durumun ortadan kaldırılması için geçici olarak duruşma esnasında bir çözüme başvurulması gerekir. Hâkimin takdir yetkisi ile birlikte maddi olarak zorluk çeken eşe maddi yönden güçlü olan eş tarafından boşanma davasının başından, karar kesinleşinceye kadar olan süre zarfı içerisinde geçici olarak nafaka yükümlülüğü verilir ve bu nafakaya tedbir nafakası denilir. Hâkim resen tedbir nafakasına karar verebilir ancak Yargıtay bir kararında tedbir nafakasının başlangıcının hâkim tarafından resen hükmolunmasının doğru olmadığını belirtmiştir⁵⁶.

Evlatlık ilişkisi evlat edinme ile birlikte kurulmuş olur. Evlatlık ilişkisinin kurulması ile birlikte anne ve babanın evlat edinilene karşı sorumlulukları başlar. Evlat edinilen ergin olana kadar ve ergin olduktan sonra eğitimine devam ediyorsa eğitimi bitene kadar anne ve

⁵⁴ GÜVEN, Kudret; “4320 Sayılı Aile Korunmasına Dair Kanunun Getirdiği Hukuki Tedbirler”, Prof. Dr. İhsan Tarakçıoğlu’na Armağan, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S.1-2, Ankara, Haziran-Aralık, 1998, (s.1-23), s.12. http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_1.pdf, (Er. T:31.03.2019).

⁵⁵ Yargıtay 2.HD, Karar no:2001/17384, Esas No:2002/408, Tarih: 24.01.2002. RUHİ; Nafaka Hukuku, s.24.

⁵⁶ “(...)Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince, gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına (TMK m. 186/1), geçimine (TMK m. 185/3), malların yönetimine (TMK m. 223, 242, 244, 262, 263, 264, 267, 215) ve çocukların bakım ve korunmasına (TMK m. 185/2) ilişkin geçici önlemleri kendiliğinden (re’sen) almak zorundadır (TMK m.69). O halde; davacı kadın yararına dava tarihinden geçerli olmak üzere tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekirken, gerekçe belirtilmeksizin yazılı şekilde ara karar tarihinden geçerli olarak tedbir nafakasına hükmolunması doğru değildir. Bu sebeple yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı ise de; bu yanlışlığın düzeltilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün bu bölümünün düzeltilerek onanması gerekmiştir (HUMK m.438/7)(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No:2017/7785, Esas No:2016/9618, Tarih:20.06.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

baba tarafından bakılmalıdır. Bu tedbir nafakası yükümlülüğü olarak kabul edilir. Çocuk adına nafaka davası, çocuğa sulh hukuk mahkemesi tarafından tayin edilen kayyım tarafından açılır. Kayyımın çocuk adına nafaka davası açabilmesi için vesayet makamından yani Sulh Hukuk Mahkemesi'nden izini gerekmektedir (TMK. md. 462/8)⁵⁷.

6284 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile aile içi sorunların en önemlisi olan şiddetin önlenmesi amaçlanmaktadır. Ailenin Korunmasına Dair Kanun; "4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların ya da aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kalmaları halinde alınacak tedbirleri belirtmektedir."

Kanaatimizce, koruma kararı ile birlikte tedbir nafakası ödemesi gerektiğine karar verilen eş bu karara rağmen nafakayı ödemiyorsa Ailenin Korunmasına Dair Kanun göz önünde bulundurularak sulh ceza mahkemesi tarafınca cezalandırılmaz. Ancak tedbir nafakasının ödenmesi gereken eş bu alacağına yönelik icra takibi başlatabilir ve takip kesinleştikten sonra da borç ödenmezse İcra ve İflas Kanunu'nun md.344'e göre nafaka ödemekle yükümlü olan eş cezalandırılır.

1.6.1.1.3.Tedbir nafakasındaki usul hükümleri

Tedbir nafakasındaki taraflar bakım yükümlülüğünü yerine getirmeyen taraf ile diğer eştir. Yetkili mahkeme ise taraflardan birinin yerleşim yeri veya tarafların davadan önce altı aydır oturdukları yer mahkemesidir.

Boşanma kararının verildiği ya da tanındığı taraf bir devlette, eşler arasındaki nafaka ve mevcut nafakanın değiştirilmesi taleplerine, boşanmaya uygulanacak hukuk uygulanacaktır. Bu hüküm sadece boşanma halinde değil ayrılık ve evliliğin butlanı hallerinde de uygulanacaktır⁵⁸.

Nafaka alacaklısı dava esnasında dilekçe ile yazılı veya sözlü olarak tedbir nafakasından feragat ettiğini beyan ettiği takdirde daha sonra tedbir nafakası talebinde bulunamaz⁵⁹. Feragatten geri dönülmesinin mümkün olmamasının sebebi tek taraflı irade beyanı ile yapılması ve yenilik doğuran bir hak olmasıdır⁶⁰.

"Tedbir nafakasından feragat, öncelikle eşler açısından, daha sonra da çocuk açısından hükmedilecek tedbir nafakası bakımından incelenecektir. Eşler arasında istenebilecek tedbir

⁵⁷ Yargıtay 2.HD, Karar No: 2004/8098, Esas No: 2004/7269, Tarih:21.06.2004, RUHİ; Nafaka Hukuku, s.29.

⁵⁸ AKINCI, Ziya/ DEMİR GÖKYAYLA, Cemile; Milletlerarası Aile Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.31.

⁵⁹ "(...)13.04.2016 tarihli dilekçesiyle tedbir nafakası talebinden feragat ettiğini bildirdiğinden bu husus gözetilerek bir karar verilmek üzere hükmün tedbir nafakası yönünden bozulması gerekmiştir(...)" Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/7752, Esas No:2015/23519, Tarih: 18.04.2016. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

⁶⁰ KARSLI, Abdurrahim; Medeni Muhakeme Hukuku, Alternatif Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul, Ocak, 2014, s.346.

nafakası, ancak boşanma veya ayrılık davası sırasında ve boşanma hükmü kesinleşinceye kadar istenebilir. Çocuk açısından hükmedilecek tedbir nafakası, boşanma veya ayrılık davası sırasında çocuğun her türlü bakımı için öngörülmüş bir nafakadır. Eşlerden birinin boşanma veya ayrılık davasından önce tedbir nafakasından feragat etmesi, doğmamış haktan feragat olmaz ilkesi gereğince hüküm doğurmayacaktır. Boşanma veya ayrılık davası sırasında ise, çocuk açısından hükmedilecek tedbir nafakasından feragati gerçekleştirebilecek kişi çocuğun velisidir ve sulh hâkiminden feragati gerçekleştirmek için izin almasına gerek yoktur”⁶¹.

Tedbir nafakası boşanma davasının kararının kesinleşmesi ile sona erer. Nafaka alacaklısı, dava süresinde biriken borçlar için takip başlatılabilirken, dava kesinleştikten sonraki aylar için takip başlatması mümkün değildir⁶². Yani tedbir nafakası kararın kesinleştiği tarihe kadar hükmedilebilir⁶³. Bakım nafakasının bir türü olan tedbir nafakasının sona ermesi için genelde önerilen süre, mesleki öğretimin tamamlanması veya ekonomik bağımsızlığın kazanılmasıdır⁶⁴.

1.6.1.2.İştirak nafakası

1.6.1.2.1. Genel olarak iştirak nafakası

Boşanmaya karar verilmesi halinde, çocuklar (küçükler) bakımından ilk çözümlenmesi gereken husus onların velayetinin kime ait olacağıdır. Medeni kanunun 263. maddesinde, evlilik devam ettiği sürece, velayetin ana baba tarafından birlikte yürütüleceği düzenlenmiştir.

Fakat evlilik boşanma ile sona erdiğinden, artık velayetin ana baba tarafından birlikte yürütülmesi olanağı yoktur, çocukların velayetini ana babadan birine vermek gerekir⁶⁵.Evlilik birliğinden olan müşterek çocuğun varlığında boşanma davalarında görülen bir konu da velayet davalarıdır. Taraflardan birinin müşterek çocuğun velayetini alması ile birlikte velayeti alamayan taraf, alan tarafa müşterek çocuğun bakımını, ihtiyaçlarını ve eğitim masraflarına katkı sağlamak için nafaka ödemek ile yükümlü tutulur. Bu nafaka iştirak nafakasıdır.

“Ortak velayetten kasıt, anne ve babanın, bir bütün halindeki velayeti, eş zamanlı olarak aynı anda beraberce ve eşit olarak kullanmalarıdır, tıpkı evlilik birliği devam ederken yap-

⁶¹ATAR, Eray; “Nafakadan Feragat”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt. 22, S.3, s.(251-267), s.255-256.

⁶²“(…) tedbir nafakası ilamlı icra takibine konu yapılmış olup, ilamda ayrıca yoksulluk nafakasına hükmedildiğine göre ilamın kesinleşmesi ile birlikte tedbir nafakası da istenemez. Dayanak kararın dosya kapsamından kesinleşmediği anlaşıldığına göre, tedbir nafakası alacaklısı tarafından takibe konu edilmesine engel yoktur. Bu nedenle mahkemece vekâlet ücreti ve işlemiş faizi dışındaki tedbir nafakasına yönelik olarak takibin devamına karar vermesi gerekirken takibin tümü ile iptali isabetsizdir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 12. HD, Karar No: 2007/429, Esas No: 2006/22954, Tarih: 18.01.2007.

⁶³“(…)Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle velayet tedbirin düzenlenmiş olup nafakada tedbir olarak verilmiş olduğundan ve boşanma hükmünün kesinleşmesi ile sona ereceğinin tabi bulunmasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle(…)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2004/4702, Esas No: 2004/1401, Tarih:13.04.2004.

⁶⁴SEROZAN, Rona; Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, 2.Baskı, İstanbul, Ocak, 2017, s.113.

⁶⁵ZEVLİLİLER, Aydın/ ACABEY, Beşir/ GÖKYAYLA, Emre/ HAVUTÇU, Ayşe; Medeni Hukuk, 10. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara, 2018, s.941.

tıkları gibi. Velayetin ortak kullanılması, ana ve babanın, çocuğun bakım, eğitim ve öğretimi- ni birlikte yönetecekleri anlamına gelmektedir”⁶⁶.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 7 Numaralı Protokolün onaylanması ile “ortak velayet” Türkiye’de 24.03.2016 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir⁶⁷. Kanaatimizce, Bu Protokol eşler arasındaki eşitlik ilkesi göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Hem anne- nin hem de babanın müşterek çocuğu istediği zaman görme ve istediği zaman çocuğun hayatı hakkında fikir beyan etme hakkı olmalıdır. Çünkü her zaman unutulmuş ancak unutulmaması gereken en önemli bilgi, boşanmanın sadece karı-koca arasında olduğu ve annelik-babalık gö- revinden boşanılmayacağı, kimsenin de bu görevi görmezlikten gelmemesi gerektiğidir. Bu protokol ile birlikte de eşlerin çocukları ile ilişkileri, hakları ve sorumlulukları eşit olmaktadır

Protokolün 5. maddesine göre⁶⁸, “Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evlili- ğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir. Bu madde, devletlerin çocuklar yararına gere- ken tedbirleri almalarına engel değildir.”

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Temel hak ve özgürlüklere ilişkin konularda anlaşma hükümleriyle kanun maddelerinin farklı hükümler içermesi halinde milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır. Boşanma bir aile hu- kuku meselesi olduğu için, uygulanacak hukukun tayininde atıf kuralının nazara alınması ge- rektiği unutulmamalıdır”⁶⁹.

Ortak velayete hâkim tarafından karar verilirken müşterek çocuğun güvenliği, yüksek yararı ve menfaati, eşlerin ortak velayete gönüllü olması ve idrak edebilecek yaştaki çocuğun görüşü göz önünde bulundurulmalıdır. Bu koşullara bakılarak ortak velayetin takdir edilmesi mahkemenin görevlerindendir.

“4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 185. maddesinin 2. fıkrasında eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak, çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine bir- likte özen göstermek yükümlülükleri bulunmaktadır. Aynı Kanun’un 186.maddesinin son fı- rasına göre de eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılmalarında eşitlik ilkesi öngörülmüştür. Eşler giderlere katılmada “güçleri ölçüsünde sorumludurlar. Bunun sonucu olarak geliri ol- mayan eşin kendi emeğini evlilik birliğine harcaması da bu eş için maddi katkı olarak kabul edilmektedir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 182.maddesinin 2. fıkrasına göre velaye-

⁶⁶ SERDAR, İlknur; “Birlikte Velayet”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.1, İzmir, 2008, (s.155-197), s.162. [http:// hukuk. deu.edu.tr/ dosyalar/ dergiler/ dergimiz10-1/ 5ilknurserdar.pdf](http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz10-1/5ilknurserdar.pdf), (Er. T:02.04.2019).

⁶⁷ APAYDIN, Eylem; “Ortak hayata son verilmesi sonrası ortak velâyet hususunda yasal düzenleme gereği”, İnönü Üniversitesi Hukuk Dergisi, 2018, C. 9, S.1, (s.445-476), .449. [http://dergipark.gov.tr/download/article- file/492698](http://dergipark.gov.tr/download/article-file/492698), (Er. T:02.04.2019).

⁶⁸ Resmi Gazete. Tarih: 8 Nisan 2016, Sayı: 29678.

⁶⁹ ŞANLI, Cemal/ ESEN, Emre/ ATAMAN, İnci; Milletlerarası Özel Hukuk, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstan- bul, Ocak, 2018, s.131.

tin kullanılması kendisine verilmeyen eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır”⁷⁰.

Dünyada hukuk sistemleri çok çeşitlidir. Tüm hukuk sistemleri diğerlerinden farklı bir yapıya sahiptir. Her topluluğun sosyal, siyasal ve ekonomik yapısına ve özelliklerine göre hukuk sistemleri vardır ve bu hukuk sistemi toplumun sınırları içinde uygulanmaktadır. Milletler arası özel hukuk ise, aslında bu farklılıklardan doğmuştur. Yabancı ögeli bir hukuki ilişki veya olaya hangi hukuk sisteminin uygulanacağı sorunu milletlerarası özel hukukun esas koşulunu teşkil eder. Dolayısıyla her devletin kendi milletlerarası özel hukuk kuralları mevcuttur⁷¹. Yabancı unsura sahip olan bir olaya veya ilişkiye uygulanacak hukukun tespit edilmesi, milletlerarası özel hukuk kuralları ile çözümlenmesi gereken bir sorundur⁷². Özel hukuk kuralları, yabancılık unsuru taşıyan özel hukuk ilişkilerine hangi ülke hukukunun uygulanacağını söyleyen hukuk kurallarının bütünüdür⁷³.

Boşanma davasının mevcut olduğu durumlarda çocukların ve eşlerin zarar görme ihtimalleri mevcut olur, hâkim kendiliğinden bu zararın oluşmaması için önlem alabilir. Çocuğun bakımını üstlenen eşe, diğer eş tarafından ödenmesi gereken tedbir nafakasına karar verilebilir.

Boşanma davası kesinleştikten sonra hükmedilen iştirak nafakası, yine nafaka alacaklının hayatını devam ettirdiği yer hukukuna tabidir. Buna göre, boşanma davasında, yoksulluk nafakası boşanmaya uygulanacak hukuka, iştirak nafakası ise müşterek çocukların velayetine sahip eşin hayatını devam ettirdiği yer hukukuna tabidir⁷⁴.

Tedbir nafakasının Türk hukukuna göre uygulanmasının sebebi, acil durumlar için kullanılan bir nafaka olmasıdır. Nafaka verilen kişinin zor durumda kalmamasını sağlamak gereklidir. Yabancı hukuku araştırmanın, temin etmenin ve uygulamanın hâkim için zorluğu göz önünde bulundurulmuştur ve buna göre Türk hukukuna göre uygulanması kararı verilmiştir.

1.6.1.2.2.İştirak nafakası ile ilgili hükümler

İştirak nafakası, çocuğun menfaatleri düşünülerek düzenlenmiş olup kamu düzenini ilgilendirir. Bu nedenle mahkeme, dava sırasında iştirak nafakası talebinde bulunulmamış olsa bile, iştirak nafakasına karar vermek durumundadır⁷⁵. Eğer velayet hakkına sahip olan taraf müşterek çocuk için iştirak nafakası istemediğini açıkça beyan ederse, nafaka verilmesine ka-

⁷⁰ HATEMİ, Hüseyin; Aile Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 7. Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.69.

⁷¹ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.115.

⁷² KAMACI, Mahmut; “Türk Milletlerarası Özel Hukukunda Nafaka ve Bu Konudaki Türkiye’nin Katıldığı Milletlerarası Özel Hukuk Sözleşmeleri”, Yargıtay Dergisi, C.24, S.4, Ekim, 1998, (s.508-539), s.514, [http:// www.Yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1998.pdf](http://www.Yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1998.pdf), (Er. T:01.04.2019).

⁷³ NOMER, Ergin; Devletler Hususi Hukuku, Beta Yayınları, 22. Baskı, İstanbul, Ekim, 2017, s.4.

⁷⁴ AKINCI, Ziya/ DEMİR GÖKYAYLA, Cemile; Milletlerarası Aile Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.31.

⁷⁵ DOLU, Serhat; İştirak Nafakası, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s.816.

rar verilmez. Bu aşamada nafaka istemediğini beyan eden taraf daha sonra çocuk için iştirak nafakası talebinde bulunabilir.

Velayet babaya verilmişse ve annenin iştirak nafakası verebilecek ekonomik durumu bulunmuyorsa anne iştirak nafakası vermeye zorlanmaz⁷⁶. Anneye eş tarafından mahkeme kararı ile yoksulluk nafakası veriliyor olsa bile anne iştirak nafakası vermeye zorlanmaz. Çocuk bir işyerinde çalışıyor veya maddi bir geliri mevcut olsa dahi annenin veya babanın çocuğa karşı olan sorumlulukları ortadan kaldırılmaz ancak çocuğun çalışıyor olması veya maddi bir gelirinin olması iştirak nafakasının miktarını belirleyici etkenlerdendir.

İştirak nafakası; butlanına karar verilmiş olan evlilik birliğinden doğan, tarafların fiili ayrılığı aşamasında velayetinin taraflardan birine verilmiş, boşanma davasının kesinleşmesi ile birlikte velayetinin taraflardan birine verilmiş ve evlilik birliği içerisinde doğmayan çocuklar için ödenmelidir.

İştirak nafakası davası açıldığında, yardıma muhtaç kişiyi zor durumda bırakmamak için dava adli tatilde de görülebilmektedir. Davanın açıldığı esnada ortada soybağının reddi davası mevcut ise nafakaya karar verilebilmesi için bu davanın sonuçlanması beklenmelidir. Soybağının reddi davası bekletici meseledir ve iştirak nafakası davasını durdurur. Yargıtay bir kararında, soybağının reddi davası mevcut iken iştirak nafakasına karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir⁷⁷.

Görülmede olan babalık davasında, babalığa dair verilen kararın kesinleşmesi ile çocuk arasında soybağı kurulabilir. Babası ile soybağı kurulan çocuk için şartları oluştuğu takdirde evlilik içinde doğmuş çocukta olduğu gibi iştirak nafakası talebinde bulunulabilir. Hatta babalık davası devam ederken, babalık karinesinin güçlü olması durumunda mahkeme tarafından tedbir nafakasına karar verilebilir ve kararın kesinleşmesi ile bu nafaka iştirak nafakasına dönüşebilir⁷⁸.

“Ana ve babanın, çocuğun giderlerini karşılama yükümlülüğü soybağından kaynaklanmakta olup; ana ve baba açısından çocuğun anne karnına düştüğü andan itibaren (bakımı, beslenmesi, ananın hastane masrafları da dâhil olmak üzere); eğer çocuk ve baba açısından bu aşamada soybağı kurulmamışsa; tanıma, babalık hükmü ile soybağı kurulmasından çocuğun doğumuna kadar geriye doğru babanın çocuğun giderlerini karşılama yükümlülüğü doğar”⁷⁹.

“Kanunun aradığı bir diğer şartta, ana babanın durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere çocuğa bakmakla yükümlü olması şartıdır. Bu şart kapsa-

⁷⁶ “(...)davalının hiçbir geliri ve malvarlığının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu yön gözetilmeden davalı kadının velayetleri babaya verilen müşterek çocuklar için iştirak nafakası ile yükümlü tutulması doğru görülmemiştir(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/9546, Esas No: 2006/20729, Tarih: 06.06.2007.

⁷⁷ “(...)soybağının reddiyle ilgili açılan davanın sonucunun beklenmesi, hasıl olacak sonucuna göre davalının iştirak nafakasıyla sorumlu tutulup tutulamayacağını belirlenmesi gerekirken bu yön gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir(...)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/7718, Esas No: 2006/19164, Tarih: 09.05.2007.

⁷⁸ BAYGIN, Cem; Soybağı Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul, Eylül, 2010, s.93.

⁷⁹ USTA, Sevgi; Velayet Hukuku, On İki Levha Yayıncılık,1.Baskı, İstanbul, Mart, 2016, s.247.

mında öncelikle ana babanın mali durumları göz önünde bulundurulmalıdır. Kendi geçimini sağlayamayacak ana babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini ödemesi beklenemez. Ana ve baba mali güçleriyle orantılı olarak ergin çocuğa makul bir eğitim almasına yetecek miktarda nafaka ödemelidir”⁸⁰. Yargıtay bir kararında müşterek çocuğa hükmedilen nafakanın, çocuğun yaşam standardına göre karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁸¹.

Çocuğun 18 yaşını doldurması ve reşit olması ile birlikte iştirak nafakası yükümlülüğü kendiliğinden sona erer. İştirak nafakası yükümlüsünün, çocuğun reşit olmasından dolayı nafakanın kaldırılması için bir dava açmasına gerek yoktur, Yargıtay bir kararında, reşit olan çocuğa ödenen iştirak nafakasının hukuken kendiliğinden sona ermesi gerektiği için karar verilirken kararda ayrıca iştirak nafakasının sona erdiğinin belirtilmesine gerek olmadığını belirtmiştir⁸².

Çocuk reşit olmasına rağmen, nafaka yükümlüsü iştirak nafakası ödemeye devam etmişse, Yargıtay kararları uyarınca, bu ödemeler ahlaki görevin yerine getirilmesi olarak nitelendiğinden, iadesinin talep edilmesi mümkün değildir. Ancak, çocuğun reşit olmasından sonraki dönem için iştirak nafakasının cebri icra yolu ile tahsili yoluna gidilmişse, Yargıtay, artık bir ahlaki yükümlülüğün söz edilemeyeceğini, dolayısıyla bu durumda ödenmek zorunda kalınan nafakanın iadesinin talep edilebileceğini söylemektedir⁸³.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 328 maddesinin 2.fıkrasına göre iştirak nafakası, müşterek çocuğun reşit olmasıyla son bulmaktadır. Reşit çocuğun eğitimi devam ediyorsa iştirak nafakası yeni bir dava ile talep edilerek yardım nafakasına dönüşecektir. Yargıtay ka-

⁸⁰ TÜRKMEN, Ahmet; “Eğitim Nafakası”, Yaşar Üniversitesi, C.8, İzmir, 2018, (s.2707-2764), s.2732, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/179498>, (Er. T: 02.04.2019).

⁸¹“(…)Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre müşterek çocuk... İhtiyaçlarına nazaran takdir edilen iştirak nafakası çoktur. Mahkemece Medeni Kanunun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak daha uygun nafakaya hükmedilmesi gerekir. Bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır(…)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2014/22871, Esas No: 2014/15594, Tarih:17.11.2014.

“(…) müşterek çocuk için 150 TL tedbir ve iştirak nafakası talebinde bulunduğu ve nafakalar için faiz talebinde bulunmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemece müşterek çocuk 20.10.1998 doğumlu... için 200 TL iştirak nafakası takdir edilmesi ve iştirak nafakası ile yoksulluk nafakalarına talep olmadığı halde faiz yürütülmesi suretiyle talebin aşılması doğru bulunmamıştır (HMK mad 26/1) (…)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2013/29853, Esas No:2013/17434, Tarih: 24.09.2013.

⁸² “(…)4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 328/1. maddesine göre; babanın çocuğuna bakma mükellefiyeti onun reşit olmasıyla sona erer. Küçük reşit olduktan sonra da eğitimine devam ediyorsa (TMK’ nun 328/2. maddesi) bu takdirde; kendisi yeni bir dava açarak yardım nafakası talebinde bulunabilir. Dolayısıyla küçüğün reşit olduğu tarihte hükmedilen iştirak nafakası kanun gereği kendiliğinden sona ereceğinden, hükümde ayrıca belirtilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır(…)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay 3. HD, Karar No: 2004/2859, Esas No:2004/ 2886 E, Tarih:29.03.2004.

⁸³“(…)Öte yandan, müşterek çocuklar 18 yaşını doldurmuş olmalarına rağmen (ana ve babanın bakım borcu sona erdiği halde) ana ve babanın çocuklar için rıza en veya hata en nafaka ödemesi ahlaki bir görevin yerine getirilmesi olarak nitelendirilebilir. Yargıtay’ın yerleşik uygulamaları da bu yöndedir. Ancak, cebri icra tehdidiyle, zorla nafaka tahsili ahlaki bir görevin yerine getirilmesi olarak telakki edilemez. Davacı tarafın, kanuna aykırı olarak ödemek zorunda kaldığı nafaka parasının istirdadına karar verilmesi gerekir(…)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 3. HD, Karar No: 2005/9066, Esas No:2005/6262, Tarih: 27.09.2005.

rarlarının bazılarında bu durum çelişkili olsa da⁸⁴, genel olarak reşit olan çocuğun velayeti kimde ise düşecek, çocuk kendi haklarını kendi savunabilecektir. Çocuğun reşit olması eğitim nafakası talebinde bulunmasına yetmeyecek ayrıca devam ettiği bir eğitim hayatının olması da gerekecektir⁸⁵.

Çocuk yardım nafakası talebini anneden veya babadan isteme hakkına sahip olacaktır. “Bu yükümlülüğün sona ermesi ise; MK 328’e göre, ana babanın bakım ve eğitim giderlerine katlanma borcu, çocuğun ergin olmasına, ergin olduktan sonra da eğer eğitimi devam etmekteyse eğitim süresince devam edecektir. Dolayısıyla ana babanın, çocuğun bakım ve eğitim masraflarını karşılama süresi çocuğun ergin olmasına kadar; erginlikten sonra ise mesleki eğitimi bitinceye kadar devam eder”⁸⁶.

İştirak nafakası bunun dışında müşterek çocuğun veya nafaka yükümlüsünün vefat etmesi, nafaka alacaklısının sonradan dava açmasıyla velayet hakkını kazanması, çocuğun hayatını kazanmaya başlaması, eşlerin tekrar evlenmeleri, nafaka borçlusunun borcunu yerine getiremeyecek derecede yoksullaşması ve iştirak nafakasından vazgeçmesi hallerinde de sona erer⁸⁷.

1.6.1.2.3.İştirak nafakasındaki usul hükümleri

“İştirak nafakası verilmesinde görevli mahkeme konusunu iştirak nafakası boşanma davası ile istenilmişse ya da iştirak nafakası boşanmadan sonra bağımsız dava ile istenilmişse şeklinde ayırabiliriz. Her iki durumda da aile mahkemesi görevlidir. Aile mahkemesi kurulmayan yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemelerinde davanın Aile Mahkemesi sıfatı ile görülüp karara bağlanması gerekir. Davalı tarafından ödenmesi gereken davalarda da aile mahkemesi görevlidir”⁸⁸.

İştirak nafakasındaki yetkili mahkemenin belirlenmesinde iki husus göz önünde bulundurulur. Birincisi iştirak nafakasının boşanma davası ile birlikte istenilmesi ikincisi ise boşanma davasından sonra bağımsız bir şekilde açılan dava ile istenilmesi. Eğer iştirak nafakası boşanma davası ile birlikte istenilmişse yetkili mahkeme boşanma davasının açıldığı yer mahkemesidir, boşanma davasından sonra istenilen iştirak nafakası söz konusu ise nafaka alacaklısının, nafaka borçlusunun veya çocuğun oturduğu yer mahkemesidir⁸⁹.

⁸⁴ “(...)Bu hale göre iştirak nafakasının TMK’ nun 328/2.maddesi hükmü gereğince yardım nafakasına dönüşmesi çocuk ergen olduğu halde eğitimi devam ediyorsa mümkündür... Her iki hükmün birlikte değerlendirilmesi halinde, davalının eğitime devam etmesi sebebiyle şartları değerlendirilerek, tarafların gelir ve içinde bulundukları muhtaçlık durumu, yoksulluğa düşecek olma şartı göz önünde bulundurularak nafakanın kaldırılmayarak yardım nafakası olarak devamı gerekirken, davanın kabulü bozmayı gerektirmiştir(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2012/13834, Esas No:2012/8788, Tarih: 30.05.2012.

⁸⁵ GÖKKAYA, Vildan; “Eğitimi devam eden ergin çocuğa ana ve babası tarafından verilen(eğitim nafakasının) nafakanın hukuki niteliği ve nafakaya hükmedilebilme koşulları”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 91, S.4, İstanbul, Temmuz, 2017, (s.274-286), s.278. <https://www.jurix.com.tr/article/16023>, (Er. T: 02.04.2019).

⁸⁶ ÖZKAN, Hasan; Aile Hukuku Davaları ve Tatbikatı, Legal Yayıncılık, 2.Baskı, İstanbul, Ocak, 2005, s.1294.

⁸⁷ DOLU; s.97.

⁸⁸ GENÇCAN, Ömer Uğur; Nafaka Hukuku, Yetkin Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, Eylül, 2018, s.402.

⁸⁹ GENÇCAN; s.402.

İştirak nafakasında davacı çocuğun annesi veya babası olabilir. Anne veya babadan hangisi müşterek çocuğun velayetine sahipse o kişi diğer tarafa dava açma hakkına sahip olur. Anne veya babanın iştirak nafakası açabilmesi için tarafın çocuğa fiilen bakıyor olması gerekmektedir, çocuk ergin veya kısıtlanıp velayet altına konulan ergin çocuk olmamalıdır.

İştirak nafakasının amacı, boşanma ile velayeti bir tarafa bırakılmış olan çocuğun bakımı, eğitimi ve her neviden ihtiyaçları için yapılan masraflara diğer eş gücü oranında katılımının sağlanmasıdır. Burada önemli olan çocuğun gereksinimlerinin mümkün olan en kusursuz şekilde karşılanması olduğu için, her iki ebeveyn de bu ihtiyaçları karşılama yükümlülüğü bakımından “mali güçleri oranında” sorumludurlar. Düzenli ve yeterli geliri olmayan eşten iştirak nafakası ödemesi beklenemeyeceği gibi, karşı tarafın koşulları değerlendirilmeden, sadece velayeti alan eşin maddi gücünün çok iyi durumda olması gerekçesiyle iştirak nafakasına hükmedilemeyeceği söylenemez⁹⁰.

İştirak nafakasında harca karar verilebilmesi için iki husus göz önünde bulundurulur; birincisi boşanma davası ile birlikte istenilmesi, ikincisi ise boşanma davasından ayrı bir dava açılarak istenmesidir. Boşanma davası ile birlikte iştirak nafakasının talep edilmesinde harca bağıllık bulunmamaktadır, ancak boşanma davasından sonra ayrı bir dava açılarak istenen nafakada harca bağıllık söz konusudur. İştirak nafakasında karardan önce, temyiz veya karar düzeltme aşamasında feragat edilebilir.

“Nafaka yükümlüsü eş ile nafaka alacaklısı eşin, müşterek çocuğun ergin olmasından önce tekrar bir araya gelerek evlenmeleri halinde, ikinci evlilik tarihinden itibaren iştirak nafakası son bulur. Burada evlenme olmadan fiili olarak eşlerin bir araya gelerek birlikte yaşaması, nafaka yükümlüsü eşin yükümlülüğünü kaldırmaz ve bu halde iştirak nafakası devam eder”⁹¹.

Milletlerarası Özel Hukukta iştirak nafakasına da kısaca değinecek olursak; Boşanma kararının kesinleşmesinden sonra, çocuğa fiilen bakmakla yükümlü olan eş, diğer eş tarafından, çocuğun reşit olması zamanına kadar verilen nafakaya iştirak nafakası denir.

“Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun⁹²’un 14. maddesinin 1. fıkrasına göre; Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir. Tarafların ayrı ayrı vatandaşlıkta olmaları halinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır”⁹³.

İştirak nafakasının hüküm ifade etmesi için, boşanma davasının kararının kesinleşmesi gerekmektedir. Dava kesinleştikten sonra iştirak nafakası ödemekle yükümlü olan eş, diğer eşe iştirak nafakasını öderken, boşanma davasında hangi hukuk uygulanmışsa, uygulanan hukuka göre yükümlü olur.

⁹⁰ TEKİNAY; s.278.

⁹¹ TOPKAYA, Şahin; Yoksulluk ve İştirak Nafakası, İstanbul Kültür Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s.94.

⁹² Resmi Gazete. Tarih:27.11.2007, Sayı:26728.

⁹³ RUHİ; Yabancı Nafaka, s.217.

1.6.1.3.Yoksulluk nafakası

Evlilik birliğinin kurulması ile birlikte tarafların birbirlerine sadakat ve bakım yükümlülükleri de kurulmaktadır. Evlilik birliği boşanma sonucu ile bittiğinde ise kural olarak taraflar kendi geçimlerini kendileri devam ettirmelidirler. Yoksulluk nafakasını talep edebilmek için ilk sırada olan ve en önemli şart, boşanın gerçekleşmiş olmasıdır⁹⁴.

Fakat kanun koyucu, içerisinde bulunduğumuz toplumun ahlaki değerlerini ve sosyal yapısını göz önünde bulundurarak boşanma davası sonucunda yoksulluğa düşecek tarafa maddi durumu daha iyi olan tarafça yoksulluk nafakası verilmesi gerektiğini öngörmüştür. Ancak yoksulluğa düşecek ve yoksulluk nafakası alacak tarafın karşı tarafa göre kusursuz veya daha az kusurlu olması şartı aranmaktadır. Tam kusurlu kişiye nafaka takdir edilemez. Yargıtay bir kararında tam kusurlu olan tarafın yoksulluk nafakası talep edemeyeceğini belirtmiştir⁹⁵.

Hemen eklemek gerekir ki, az kusurlu kavramı tek başına evlilik birliğini sona erdirmeye yeten bir kavram değildir. Karşı tarafın kışkırtma ve özendirme gibi davranışlarına tepki olarak kendiliğinden oluşan kavramdır⁹⁶.

“Yoksulluk nafakasının aslında yardım nafakası olduğunu zira bakım borcunun sadece evlilik devam ettiği sürece devam edip, boşanmadan sonra sona ereceğini, yine bakım nafakalarından farklı olarak yoksulluk nafakasında yoksulluğa düşme şartı aranıp süresiz olarak ileri sürülebileceğini bu sebeplerle yardım nafakası olarak nitelendirilmesinin daha doğru olduğunu ileri sürenler de vardır”⁹⁷.

1.6.2.Yardım nafakası

“Aile bireylerinden birinin yoksulluğa düşmüş olması halinde, diğerlerinin onun yardımına koşması din ve ahlak kurallarının gereklerindendir. Fakat bu, bir hukuk kuralı haline gelmediği sürece aile bireylerini yardıma zorlamanın imkânı yoktur. Oysa yoksulluğa düşmüş olan bir yakına yardım etmemek, aile dayanışması fikrine aykırı düştüğü gibi, toplumun hak duygusunu da zedeler. İşte, bütün bu düşüncelerle kanun koyucular bir kimseyi yoksulluğa düşmüş olan yakın hısımlarına yardım etmeye zorlamaktadırlar ki, buna “nafaka yükümü”; verilen nafakaya da “yardım nafakası” denir”⁹⁸.

⁹⁴ TUTUMLU, Mehmet Akif: Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2006, s.459.

⁹⁵“(…) Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir (TMK m. 175). Yukarıda 2. bentte açıklandığı üzere davalı kadın boşanmaya sebep olan olaylarda tam kusurludur. Tam kusurlu kadın yararına yoksulluk nafakası takdir edilemez. O halde, kadının yoksulluk nafakası talebinin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulü doğru bulunmamıştır(…)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/14093, Esas No: 2018/7370, Tarih: 05.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

⁹⁶ ARAS, Bahattin; Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri, Adalet Yayınevi, Ankara, Ocak, 2011, s.334.

⁹⁷ ERDEM, Sibel; Yoksulluk Nafakası, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992, s.26.

⁹⁸ AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya; Medeni Hukuku, Beta Yayınları, 24.Baskı, İstanbul, Şubat, 2018, s.305.

Yardım nafakası hukuk sözlüğünde⁹⁹ anne, baba, kardeş vb. yakınlarla yasal bir yükümlülük olarak yapılan para yardımı olarak tanımlanmıştır. Bir şahsın yakınına yardım etmemesi sebebiyle yakınının yoksulluğa düşmesini, yakının sahip olduğu imkânlarıyla bu yoksulluktan kurtulamaması durumunda bu durumu engellemek amacıyla kişinin yakınına yaptığı gerekli yardıma yardım nafakası denmektedir. Yardım nafakası; kamu düzeni ile ilgilidir, kural olarak miras yolu ile geçmez, haczedilmez, feragat edilemez, devredilemez ve takas edilemez, başkası tarafından ifa edilebilir¹⁰⁰.

1.6.2.1. Yardım nafakasının tarafları

Yardım nafakası kanaatimizce, kanun koyucu tarafından sadece aile fertlerinin ahlaki bir yükümlülüğü olarak kabul edilmemiş aynı zamanda hukuki bir sorumluluk olarak kabul edilmiştir.

Kanunumuz nafaka ödemesi ile yükümlü tutulan kişileri teker teker saymıştır. Kanunun öngördüğü yükümlüler dışında kimselerin nafaka ödeme yükümlülüğü yoktur. Buna göre kanunda nafaka ödemek ile yükümlü olanlar anne ve baba, (nesebi gayri sahih çocuklar, evlatlık) kız ve erkek kardeşler, dede ve ninelerdir. (Büyük ana, büyük babalardır) Hala, teyze, amca dayı, kayınpeder, kayınvalide, üvey ana üvey babadan yardım nafakası istenemez. Ama erkek ve kız kardeşlerin baba veya analarının ayrı oluşu onları nafaka yükümünden kurtarmaz¹⁰¹.

Altsoy, üstsoy ve kardeşler arasında nafaka yükümlülüğü vardır. Aynı şekilde, evlat edinen ile evlatlık arasında da yardım nafakası söz konusudur¹⁰². Evlat edinen kimse, evlatlık ergin oluncaya kadar ona bakmak zorundadır. Bakım yükümlülüğünü yerine getirmeyen evlat edinene karşı küçük olan evlatlığın, evlat edinen kişiden nafaka isteme hakkı bulunmaktadır¹⁰³. Üstsoy ve altsoy hısımlarının birbirine karşı aile olmaktan kaynaklanan görevlerini yerine getirmemiş olmaları, yardım nafakası ödeme yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz¹⁰⁴.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 364.maddesine göre “Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu- altsoyu ile kardeşlerine(refah içinde bulunmak koşulu ile), herhangi bir süre ile sınırlı olmaksızın yardım nafakası vermekle yükümlüdür.”

Yardım nafakası yükümlülüğü çift yönlüdür. Yani karşılıklıdır. Başka bir deyişle, üstsoy ve altsoy ile kardeşler (refah içinde olmak koşulu ile) birbirine nafaka vermekle yükümlüdürler. Örneğin, baba çocuğuna, çocuk babasına, evlat edinen evlatlığına, evlatlık da evlat edinene nafaka vermekle yükümlüdür¹⁰⁵.

⁹⁹ BAĞDATLI, Selahattin: Hukuk Sözlüğü, Derin Yayınları, İstanbul, 2012, s.705.

¹⁰⁰ GENÇCAN; s.645.

¹⁰¹ ÖZÜĞÜR, Ali İhsan; Nafaka Davaları, Seçkin Yayınevi, Altıncı Baskı, Ankara, Temmuz, 2015, s.313.

¹⁰² FEYZİOĞLU, Necmettin; Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, 3. Baskı, İstanbul, 1986, s. 427.

¹⁰³ DEMİREL, Esra; s.14.

¹⁰⁴ TOPUKSAK, Zümra; Yardım Nafakası, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011, s.13. <http://acikerisim.istanbul.edu.tr/handle/123456789/30837>, (Er. T: 02.04.2019).

¹⁰⁵ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.78.

Evlilik dışı dünyaya gelen çocuk için yardım nafakası yükümlülüğünün baba ile karşılıklı oluşması çocuğun annesinin ve babasının evlenmesi, çocuğun tanınmış olması veya mahkeme kararı ile çocuğun babasının kim olduğuna karar verilmesi ile olur. Çocuk ile anne arasındaki bağ doğum ile gerçekleştiği için nafaka yükümlülüğü de doğum ile gerçekleşmiş olur.

Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır(TMK. md. 364/2) kardeşlerin evlilik içi olup olmaması, anne ve baba bir kardeş yani tam kankardeş veya annelerinin veya babalarının farklı olması yani yarım kan kardeşi olmaları farklılık meydana getirmez¹⁰⁶. Yardıma ihtiyacı olan kişi, resmi veya kamu yardım kuruluşlarından herhangi biri tarafından bakılmaktaysa bu kuruluşlar nafaka ödemek ile yükümlü olan kişiden yardım nafakası talebinde bulunabilirler.

2828 sayılı ve 24 Mayıs 1983 tarihli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu¹⁰⁷,nun 3.maddesinin (b) bendi, beden, ruh ve ahlak gelişimleri ve şahsi güvenlikleri tehlikede olan korunmaya muhtaç çocukları(ergin olanlar için); (d) bendi ise, sosyal ve ekonomik yönden yoksulluk içinde olup korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlıyı tanımlamaktadır. Korunmaya muhtaç çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna ait sosyal hizmet kuruluşlarında koruma altına alınmışsa, kurum, yardımda bulunduğu kişiler için 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak hakkına sahiptir. Bu nedenle korunmaya muhtaç çocukların korunma altına alınmasına ilişkin önlemler, bu önlemlerin kaldırılması ve değiştirilmesine ilişkin kararlar bakım yükümlüsü ana ve babanın haklarına etkili olduğu gibi, doğurduğu sonuçlar ve yükümlülükler bakımından Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna da etkilidir¹⁰⁸.

1.6.2.2.Yardım nafakasının koşulları

Yardım nafakasının koşullarından biri istemde bulunulması koşuludur. Yardıma muhtaç olan tarafın nafaka alabilmesi için kişinin istemde bulunması gerekmektedir. Talep olmadığı sürece nafakaya karar verilmesi mümkün değildir. Örneğin, boşanma davası sonucunda iştirak nafakası ile yükümlü olan ebeveynin bu yükümlülüğü çocuk ergin olunca sona erer. Ancak çocuk eğitime devam ediyorsa, ergin olmasına rağmen nafaka isteminde bulunduğu zaman iştirak nafakası her iki tarafın ekonomik durumları göz önüne alınarak yardım nafakasına dönüşerek devam eder.

“Yardım nafakası, aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya ilişkin bir nevi sosyal yardımlaşma olup, ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı bir ödevdir. Aile bağlarının herhangi bir nedenle zayıflamış olması da yükümlülüğü ortadan kaldıran bir neden

¹⁰⁶ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.79.

¹⁰⁷ Resmi Gazete: Tarih: 27 Mayıs 1983, Sayı: 18059.

¹⁰⁸ “(...)çocuğun babasına, yasal temsilcisi olan annesine ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna husumetin yöneltilmesi, göstermeleri halinde delillerinin toplanması ve tüm deliller birlikte değerlendirilerek ulaşılabilecek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik hasım ve eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru bulunmamıştır(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2011/14451, Esas No: 2011/244, Tarih: 29.09.2011.

olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenlerle kanun koyucu, yardım nafakasını kişinin ve toplum vicdanına bırakmamış, kanuni bir ödevdir” ve Yargıtay kararlarında da belirtilmiştir¹⁰⁹.

Yardım nafakasının ikinci koşulu ise yoksulluk halidir. Kişinin yoksulluk halinde ihtiyaçlarının karşılanamaması, yaşama için zorunlu olan gıdanın bulunamaması demektir. Bir kimsenin kendi sosyal seviyesine, mütevazı de olsa, uygun bir hayat yaşayamaması yoksulluk halidir¹¹⁰. Yardıma muhtaç kişi yardım edilmediği zaman yoksulluğa düşecek olmalıdır. Hayatın olağan akışı göz önünde bulundurulduğunda, hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan ihtiyaçları kendi imkânları ile karşılayamayan taraf nafaka talebinde bulunabilir. Nafaka talebinde bulunan kişinin düzenli bir geliri olsa bile, bu gelirin kişiyi yoksulluktan kurtarıp kurtarmayacağına bakılması gerekir.

Emekli maaşı alıyor olan ancak bu maaş ile geçinemeyen anne ve baba, çocuklarından yardım nafakası talebinde bulunabilir. Aynı zamanda anne ve baba yoksulluk maaşı alıyor ve geçinemiyor ise yine aynı şekilde çocuklarından yardım nafakası talebinde bulunabilirler.

Üniversite sınavını kazanmak için kursa giden, Yükseköğrenimini tamamlamış ve yüksek lisans için eğitimine devam eden, üniversite mezunu ancak hala geçimini sağlayamayan, stajyer avukat olan ancak staj yaptığı yerden asgari ücretin altında maaş alan, kanuni bir sebepten dolayı çalışıp gelir elde edemeyen çocuk yardım nafakası talebinde bulunabilir. Yargıtay bir kararında, üniversite sınavını kazanmak için kursa giden yardım nafakası talebinde bulunan tarafa, talebinin gerçekleşmesi gerektiği belirtmiştir¹¹¹.

Nafaka talebinde bulunan kişinin malvarlığı olmasına rağmen bu malvarlığı paraya çevrilmiyorsa kişinin talepte bulunması hukuka uygundur. Örneğin çok değerli ve aynı zamanda tarihi değere sahip bir köşkü bulunan kişi, bu köşk birinci dereceden tarihi eser sayıldığı için onu satamıyorsa, bu durum o kişinin nafaka istemesine engel teşkil etmez¹¹².

Reşit olan çocuk tahsilinin makul süre devamı ile ilgili olarak tahsil süresince yardım nafakası talep edebilir. Açık öğretimde okuyan çocukta yardım nafakası isteyebilir. Reşit kişi vesayet altına alınmamışsa onun adına yardım nafakası istenemez. Çalışmayacak durumda olduğunu ve iş bulamadığı kanıtlanmayan kimse yardım nafakası isteyemez¹¹³.

¹⁰⁹ “(...)Tarafların ve dava dışı annenin ekonomik sosyal durumları ve davacının sağlık ihtiyaçları değerlendirildiğinde; davacı yararına takdir edilen yardım nafakası miktarı az olup, hakkaniyete uygun bulunmamıştır. O halde, mahkemece yapılacak iş; tarafların ekonomik sosyal durumları, nafakanın niteliği, davalının gelir durumu, davacının giderleri, değerlendirilerek ve hakkaniyet ilkesi (TMK 4. maddesi) de gözetilerek; daha uygun bir yardım nafakası takdir etmekten ibarettir(...)” Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2016/9623, Esas No: 2016/6190, Tarih:21.06.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹¹⁰ DEMİRÇİ, Arzu; Aile Hukuku, Aristo Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, Şubat, 2019, s.1211.

¹¹¹ “(...)davacının liseyi bitirdiği, dershaneye gittiği, üniversite sınavına hazırlandığı anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında davacı yararına uygun bir yardım nafakası takdir edilmesi gerekir. Bu husus üzerinde durulmadan bakanın refah içerisinde olmadığından söz edilerek davanın reddedilmesi usul ve yasaya aykırıdır(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2002/1732, Esas No: 2002/1133, Tarih: 11.02.2002.

¹¹² ÖZDEMİR, Hayrunnisa; “Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası”, Terazi Hukuk Dergisi, C.9, S.100, İstanbul, Aralık, 2014, (s.65-78), <https://www.jurix.com.tr/article/2674> , (Er. T: 02.04.2019).

¹¹³ ÖZÜĞÜR; s.322-323.

Yardım nafakası alacaklısının, yoksulluğa kendi kusuruyla düşmesi ile kendi kusuruyla yoksulluk içerisinde yaşamaya devam etmesi birbirinden ayırt etmek gerekir. Kendi kusuruyla yoksulluk içerisinde yaşayan kişinin yardım nafakası talebi dinlenmez; zira yardım nafakası talebinde bulunan kişinin iyi niyetli olması gerekir. Çalışma gücü ve olanağı olan bir kişi, çalışmak istemediği için yoksulluğa düşmüşse, gerekli çabayı göstermediği için yardım nafakası isteyemez. Dolayısıyla; kendi tembelliğinden, iş beğenmemesi sebebiyle çalışmayan kişinin yardım nafakası talebinin kabul görmesi mümkün değildir¹¹⁴.

1.6.2.3.Yardım nafakasında sıra

Yardım nafakası için dava açıldığında nafakanın alınabileceği kişiler mirasçılıktaki sıraya göre hesaplanır. Bu sıraya göre ilk olarak altsoy, ikinci olarak anne ve baba, üçüncü olarak refta olmaları şartı ile kardeşler, dördüncü olarak büyük anne ve büyük baba ve son olarak ise büyük annenin annesi ve büyükbabanın babası nafaka talebinde bulunulacaklardır.

Zümre içinde kök başı sağ iken, ondan dünyaya gelen yani sonraki sırada olanlardan nafaka isteminde bulunulamaz. Örneğin; bir kimse oğlu varken torunundan, anne ve babası varken kardeşinden nafaka isteminde bulunamaz. Nafaka alacaklısı en yakın derecedeki nafaka borçlusundan nafaka alamadığı takdirde, mirasçılıktaki sıraya göre diğer yükümlülere başvurur. Nafaka alacaklısı, bu durumda birinci derecedeki nafaka yükümlüsünün ödeme gücünün olmadığını ispatlamak zorundadır¹¹⁵.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoy ve altsoy ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Ancak kardeşler arasındaki nafaka yükümlülüğü, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 364.maddesinin 2.fıkrası tarafından nafaka yükümlüsünün refah içerisinde olması, ek şartına bağlanmıştır¹¹⁶.

Küçük kardeş ile büyük kardeş arasındaki nafaka anne ve babanın acze düşmesi veya ölmesi ile oluşur. Çocukların bakım yükümlülükleri ebeveynlere aittir doğal olarak küçük çocuğun bakım yükümlülüğü anne ve babadadır. Küçük çocuk yardım nafakasını ilk önce anneden ve babadan istemelidir ancak anne ve baba ölmüş veya acze düşmüş ise küçük çocuk büyük kardeşinden yardım nafakası talebinde bulunabilir.

“Kardeş, hayatını sürdürebilmek için kullanabileceği araçları olmasına rağmen, tembelliğinden veya malvarlığını yönetme kapasitesinden yoksun olması sebebiyle zor durumda ise nafaka yükümlülüğünün doğmayacağı kabul edilir”¹¹⁷. Ancak nafaka talebinde bulunan kardeşin, yoksul duruma düşmesine sebebiyet veren nafaka talebinde bulunduğu kardeşi ise bu aşamada nafaka talebinde bulunması hukuka uygundur.

¹¹⁴ ÇAKIRCA, İrem Seda; “Kardeşler Arasında Nafaka Yükümlülüğü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64, S.1, Ankara, Mart, 2015, (s.65-101), s.74, [https:// www. jurix. com. Tr /article/ 12750](https://www.jurix.com.Tr/article/12750) , (Er. T: 02.04.2019).

¹¹⁵ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.87.

¹¹⁶ ÇAKIRCA; s.65.

¹¹⁷ ÇAKIRCA; s.82.

Evlilik birliği içerisinde eşler birbirlerine bakmakla yükümlüdürler, ancak eşlerden biri diğeriine bakamayacak durumda ise ve evlilik birliği hala devam ediyorsa yardıma muhtaç olan kişi yardım nafakasını ilk önce altsoyundan, yoksa altsoyundan eğer onlarda yoksa kardeşlerinden talep edebilir. Ancak kardeşlerinin refah içerisinde olması gerekmektedir. Aynı şartlar boşanan kadın için de geçerlidir. Kadın yoksulluğa düşmüşse ilk önce eski eşinden, eğer eşi nafaka ödeyemeyecek durumda ise altsoy, üstsoy ve kardeşlerden nafaka talebinde bulunabilir.

Nafaka alacaklısı her dereceye aynı anda dava açamaz. Sırasıyla dava açmalıdır, aynı derecede birden çok kişi varsa o zaman birden çok dava açması mümkün olur. Aynı derecede olan tarafların müteselsil sorumluluğu söz konusu olmaz, herkes kendi maddi durumu gözetilerek yükümlü tutulur.

Kanaatimizce, kişi aynı derecede olan kişilerin hepsine değil bir kısmına dava açmak istiyorsa kişilerin ekonomik güçlerini göz önünde bulundurarak dava açmalıdır. Herkes içerisinde sadece bir kişiden talep edecek ise de, diğeri kişilerin nafakayı ödeyecek güçlerinin olmadığı ispatlaması gerekmektedir. Kendisinden önce nafaka yükümlüsünün bulunmasına rağmen kişi kendi isteği ile yardımda bulunuyorsa daha sonra yaptığı yardımları kendisinden önce olan yükümlüden talep edemez.

Nafaka talebinde bulunan kişi, üçüncü bir kişi ile ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapmış ise, yapılan bu sözleşme gereğince bakım yükümlülüğu öncelikle bakım borçlusuna aittir. Bu nedenle ölünceye kadar bakma sözleşmesi bulunmasına rağmen sözleşme yükümlüsü kişiye müracaat edilmeden kanunda belirtilen kişilere karşı doğrudan yardım nafakası istemi ile dava açılması durumunda açılan davanın reddi gerekir¹¹⁸.

1.6.2.4.Yardım nafakasının hükümleri

Hukukumuzda ana babanın çocuklarına karşı bakım nafakası yükümünün sona erdiği noktada tali karakterde yardım nafakası yükümü ortaya çıkar. Yardım nafakası kural olarak bakım nafakasının sona ermesinden sonra yürürlüğe girer, ancak istisnai olarak bakım nafakası yükümü devam ederken de yardım nafakası işletilebilir¹¹⁹.

Yardım nafakası, mahkeme tarafından karara bağlanmış ise yardım nafakasının başlangıç tarihi davanın açıldığı tarihtir. Başlangıç tarihi nafaka hakkında kararların verildiği tarih deđildir¹²⁰. Yine, nafaka miktarının artırılması veya azaltılması halinde de nafakanın başlangıcı, artırma veya azaltma istemleri doğrultusunda davanın açıldığı tarihtir¹²¹.

Tarafların değişen ekonomik ve sosyal durumlarına göre yükümlü ile ilgili olumlu değişiklikler hakkında artırım, olumsuz değişiklikler hakkında indirim davası açabileceği gibi,

¹¹⁸ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.89.

¹¹⁹ NUHOĞLU, Ayşe; Aile Düzenine Karşı Suçlar, Beta Yayınları, 1.Basım, İstanbul, Mayıs, 2009, s.151.

¹²⁰ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ; s.367.

¹²¹ ÖZDEMİR, Hayrunnisa; “Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası”, Terazi Hukuk Dergisi, C.9, S.100, İstanbul, Aralık, 2014, (s.65-78), <https://www.jurix.com.tr/article/2674> , (Er. T: 02.04.2019).

zaruret halinde bulunmanın ortadan kalkması nafaka alan kız çocuğu ise evlenmesi, çalışması vb. gibi durumlarda kaldırılması için dava açılabilir¹²². Yardım nafakası harca tabi bir dava olduğundan, harcın yatırıldığı tarihte açılmış sayılır¹²³.

Yardım nafakası davası açıldığında, yardıma muhtaç kişiyi zor durumda bırakmamak için dava adli tatilde de görülebilmektedir. Davanın açıldığı esnada ortada soybağının reddi davası mevcut ise nafakaya karar verilebilmesi için bu davanın sonuçlanması beklenmelidir. Soybağının reddi davası bekletici meseledir ve yardım nafakası davasını durdurur.

Nafaka yükümlüsü nafakayı kendi geliri ile ödemekle sorumludur, nafaka yükümlüsünün ailesi bu borcun sorumluluğunda değildir. Yoksulluk içerisinde olan kişi, yoksulluk nafakası alıyor olmasına rağmen hala zaruret halinden kurtulamamış ise yardım nafakası talebinde de bulunabilir.

Hâkimin verdiği karar kesin hüküm taşımamaktadır. Yeniden dava açılarak veya karara itiraz edilerek nafaka miktarının azaltılması veya artırılması talebinde bulunulabilir. Bu talep tarafların maddi durumları ile doğru orantılıdır. Tarafların maddi durumlarında gerçekleşen değişiklikler yeni dava açılmasına sebebiyet verir. Yardım nafakası, yükümlü olan kişinin ve alacaklı olan kişinin ekonomik durumlarına göre hesaplanır¹²⁴.

Yardım nafakası ödenirken, nafaka alacaklısının maddi durumu iyileşmişse ve nafaka yükümlüsü farkında olmadan nafaka ödemeye devam etmişse, nafaka yükümlüsü bu süre zarfı içerisinde ödediği nafakaları geri isteyemez.

Ancak nafaka yükümlüsü yardım nafakasını azaltma veya artırma davası açmışsa ve bu süre zarfında nafaka alacaklısına nafaka ödenmişse yükümlü olan kişi ödediği nafakanın, dava açıldığı tarihten itibaren olan kısmını sebepsiz zenginleşme ilkesine başvurarak karşı taraftan talep edebilir.

Yardım nafakası aylık olarak ödenmektedir, sermaye şeklinde yani toplu halde ödenmesi mümkün değildir çünkü kanunumuzda böyle bir hüküm bulunmamaktadır. Nafaka Türk parası olarak ödenmelidir ancak taraflar bunun aksi hususunda anlaşma yaptılarsa anlaşmaya uyulur.

Nafaka borcu her an talep edilebilir, yenilenebilir nitelikte devamlı bir borç olduğundan hak sahibi kimse dilediği zaman koşulları varsa yardım nafakası talep edebilir. Daha önce

¹²² ÖZÜĞÜR; s.318-319.

¹²³ “(...) harca tabi davalarda harcın yatırıldığı tarih, harca tabi olmayan davalarda ise, dilekçenin hâkim tarafından havale edildiği tarih davanın açıldığı tarih olarak kabul edilir(...)”Yargıtay 3. HD, Karar No: 2005/4675, Esas No: 2005/4090,Tarih: 28.04.2005. RUHİ; Nafaka Hukuku, s.89.

¹²⁴“(…) Tarafların ekonomik sosyal durumları ve davacının ihtiyaçları değerlendirildiğinde; davacı yararına takdir edilen yardım nafakası miktarı az olup, hakkaniyete uygun bulunmamıştır. O halde, mahkemece yapılacak iş; tarafların ekonomik sosyal durumları, nafakanın niteliği, davalıların gelir durumu, davacının giderleri, değerlendirilerek ve hakkaniyet ilkesi (TMK 4. maddesi) de gözetilerek; daha uygun bir yardım nafakası takdir etmekten ibarettir(...)” Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2016/9627, Esas No: 2016/6169, Tarih:21.06.2016.(UYAP’ tan temin edilmiştir.)

bu konuda dava açılmaması önemli değildir. Kısaca davacının dava açma hakkı zamanaşımına uğramaz¹²⁵.

Yardım nafakası taraflardan birinin ölmesi veya nafaka alacaklısının evlenmesi ile sona erer. Bakım nafakası yardım nafakasından önce geldiği için nafaka alacaklısı evlendiği andan itibaren eşi tarafından bakılmalıdır. Nafaka alacaklısının yoksulluğu sona ererse, çalışmaya başlarsa, ödeme yükümlüsü olan önceki kişilerin maddi durumlarında iyileşme olursa veya nafaka ödeyen kişinin maddi durumu kötüleşirse nafakanın kaldırılması davası ile nafaka sona ermektedir. Mahkemece hükmolunan nafaka, sonradan hal ve şartların değişmiş olması durumunda, yeniden gözden geçirilip artırılabilir veya azaltılabilir gibi, tamamen de kesilebilir¹²⁶.

Mahkeme tarafından evlatlık ilişkisinin butlan veya iptaline karar verilmesi halinde, bu kararın kesinleştiği tarihten itibaren evlatlık bağının geleceğe ait bütün hükümleri sona erer (TMK. Md. 317). Bu itibarla, evlatlık münasebetinin geçersizliğine karar verilmesi sebebiyle, taraflar arasında mevcut olan üstsoy ve altsoy münasebeti de sona ereceğinden, bu durumda nafaka yükümlülüğü de ortadan kalkar. Mahkeme tarafından verilen butlan veya iptal ile ilgili kesinleşmiş mahkeme kararının icra dairesine ibrazı yeterlidir¹²⁷.

1.6.2.5. Yardım nafakasındaki usul hükümleri

Yardım nafakası davaları, aile mahkemelerinde görülmekte olup, taraflardan birinin yerleşim yerindeki aile mahkemesinde açılır¹²⁸. Aile mahkemelerinin bulunmadığı yerlerde ise asliye hukuk mahkemesi mevcut davalara bakacaktır.

İlgili mahkemenin taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesi olduğundan dolayı dava nafaka alacaklısının da nafaka yükümlüsünün de yerleşim yerlerinde açılabilir. Aynı zamanda nafaka yükümlüsünün birden fazla olduğu durumlarda ise yükümlülerden herhangi birinin yerleşim yerindeki mahkemede açılması mümkündür.

Nafaka isteminde bulunan davalı yoksulluk içerisinde olduğunu ispat etmek ile yükümlüdür. Aynı zamanda nafaka isteminde bulunduğu kişinin/ kişilerin de altsoyu, üstsoyu veya kardeşi olduğunu ispatlamalıdır. Davalının ekonomik durumunun nafakayı ödeyecek durumda olup olmadığının ispat yükümlülüğü davacı da değil davalıdadır. Kendisinden önce veya kendisi ile birlikte başka bir nafaka yükümlüsü olduğunu ispat etmesi gereken davalı olup varsa diğer kişilerin neden yükümlü olmamaları gerektiğini de davacı ispat etmelidir¹²⁹.

Nafaka yükümlüsü aleyhine açılan davalarda ise, yükümlüler arasında müteselsilen sorumluluk bulunmadığından her davalının durumu ayrı ayrı belirlenecek, hükmedilen nafakalar her biri için hüküm yerinde ayrı ayrı gösterilecektir. Ödeme gücü olmayan davalılar ve kar-

¹²⁵ ÖZÜĞÜR; s.319.

¹²⁶ AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Medeni Hukuku, Beta Yayınları, 24.Baskı, İstanbul, Şubat, 2018, s.306.

¹²⁷ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.93.

¹²⁸ DURAL, Mustafa/ GÜMÜŞ, Mustafa Alper/ ÖĞÜZ, Tufan: Türk Özel Hukuku “Aile Hukuku”, Filiz Kitapevi, 14. Baskı, İstanbul, Şubat, 2019, s.351.

¹²⁹ ÖZÜĞÜR; s.321.

deşlerle ilgili olarak hali refahta bulunmayan davalı kardeşlerle ilgili nafaka istemleri reddedilecektir¹³⁰.

1.7.Nafakalar ile ilgili konularda karşılaşılan sorunlar

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün araştırmalarına göre aile mahkemelerinde boşanma davalarından sonra en fazla görülen dava, nafaka ile ilgili olan davalardır. Bu araştırmalara göre, yılda 1500 dosyadan 1000'i yani toplam işin 2/3'ü boşanma, geri kalan 500 davanın da 2/3'ü nafaka geriye kalan kısmın da diğer davalar olduğu, %60-70 oranında boşanma, %20-30 oranında tedbir ya da artırma konulu nafaka davaları olduğu belirlenmiştir.

Yine aynı araştırmalara göre; Nafaka davalarının oranının, uygulamaya bağlı olarak zamanla azalacağı ve nafaka ile ilgili yaşanan sorunlar bazı değişik nedenlere bağlandığı belirtilmiştir. Örneğin; eşlerin kendileri ve/veya çocukları için nafaka talepleri husumetlere sebep olabilmektedir.

Uygulamada aile hâkimlerinin özellikle tedbir nafakasına hükmetmesi kararının verilmesindeki celse sayısına göre bile farklılıklar taşımakta, bunun ise hâkimin bakış açısına bağlı olabildiği görülmektedir. Örneğin; aile mahkemesi hâkimi ilk celse tedbir nafakasına karar verirken başka bir aile mahkemesi hâkimi birkaç celse sonra bile tedbir nafakasına karar vermeyebilir. Bu durumda çoğu zaman taraflar içerisinde problem çıkartarak sorun oluşturuyor.

Araştırmalardan hükmedilen nafakaların tahsilinde, nafaka borçlusunun tutumuna bağlı olarak sorunlar yaşamakta, borcu ödememeye ilişkin yasal düzenlemelerin yeterince caydırıcılığı sağlayamadığı, bu nedenle nafakaların zamanında tahsil edilemediği anlaşılmaktadır. Nafaka ödemek ile yükümlü olan kişi nafakayı ödemediğinde oluşacak cezai şart mevcuttur, ancak bu şartın kesinleşmesi için belirlenen nafaka miktarı için icra takibinin başlatılması, tebligat çıkartılması, ödeme gerçekleşmez ise icra ceza mahkemesinde dava açılması ve bu davanın sonuçlanması gerekmektedir¹³¹.

1.8. Fazla ödenen nafakanın geri alınması

Lehine nafakaya karar verilen kimse fazla nafaka almakta devam etmiş ise nafaka yükümlüsü bu nafakanın geri alınmasını dava edebilir. Boşanma halinde boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren nafakanın kesilmesi gerekir. Çünkü kararın kesinleşmesi tarihine kadar taraflar hukuken evli sayılırlar. Bu duruma nazaran koca, karısını geçindirmekle yükümlüdür. Katılım nafakalarında ve diğer nafakalarda nafakanın istem tarihinden itibaren karar verilmesi gerekir¹³².

¹³⁰ ÖZUĞUR; s.321.

¹³¹ T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Aile Mahkemeleri Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi, Ankara, 2009, s.71-78, s.75.

¹³² İNAL; s.47.

İKİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUK NAFKASININ AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ ve ŞARTLARI

2.1.Genel olarak yoksulluk nafakası

“Doktrinde “yoksulluk nafakası” olarak isimlendirilen nafakayı Önceki Medeni Kanun 144. maddesinde “nafaka” başlığı altında düzenlenmiş idi. Sözü geçen madde 4.5.1988 tarih ve 3444 sayılı Kanunla değiştirildi ve kenar başlığı da doktrin ve uygulamada alışılmış olan “yoksulluk nafakası” şekline dönüştürüldü. Yeni Medeni Kanun da aynı terimi benimsemiş bulunmaktadır”¹³³.

Medeni Kanunun 175. maddesi uyarınca “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz”.

“Yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür (eğitim) gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanları yoksul kabul etmek gerekir. Hemen belirtmek gerekir ki; Hukuk Genel Kurulu'nun yerleşik kararlarında "asgari ücret seviyesinde gelire sahip olunması" yoksulluk nafakası bağlanmasını olanaksız kılan bir olgu kabul edilmediği gibi asgari ücretin üzerinde gelire sahip olunması da yoksulluk nafakası bağlanmasını olanaksız kılan bir olgu olarak kabul edilmemiştir”¹³⁴.

Yoksulluk nafakası, ahlaki ve sosyal düşüncelere dayanır ve “bir bakıma, evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğindedir”¹³⁵.

Yoksulluk nafakası süresiz olabileceği gibi taraflara yoksulluk nafakasının süresini ve miktarını sözleşme ile kararlaştırılma hakkı tanınmıştır. Hâkimin onayı ile birlikte sözleşme geçerli olur ve hâkimin onay vermesi şart olarak belirlenmiştir.

Taraflar arasında yoksulluk nafakası ile ilgili bir anlaşma mevcut değil ise nafaka talebinde olacak olan eş, boşanma davasını açtığı esnada veya boşanma davasının sonuçlanmasından sonra açacağı nafaka davası ile yoksulluk nafakası talebinde bulunabilir.

Nafaka alacağı, nafaka alacaklısının sağlığı, yaşı ve işi göz önünde bulundurularak ayarlanmaktadır. Kişi kendisinden kaynaklı bir şekilde yoksul oluyorsa, yani kişi çalışabilecek durumdaysa ve çalıştığı zaman yoksulluğa düşmeyecek ise, kişi nafaka talebinde bulunamaz.

¹³³ AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku “Aile Hukuku”, Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.302.

¹³⁴ “(...) davalının asgari ücret düzeyinde maaş aldığı gerekçesi ile davanın kabulüne karar verilmiş ise de; yoksulluk nafakasının kaldırılması istemi azaltılması istemini de kapsadığından, maaş almasının ekonomik durumunda olumlu yönde değişiklik sayılarak yoksulluğu tamamen ortadan kalkmamış olan davalının yoksulluk nafakasının indirilmesinin düşünülmemesi isabetli bulunmamıştır (...)” Yargıtay, 3. HD, Karar No: 2017/13613, Esas No: 2017/11957, Tarih: 09.10.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹³⁵ AKINTÜRK Turgut/ ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku “Aile Hukuku”, Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.302.

mamaktadır. Yoksulluk nafakası alacaklısı, nafaka almak ve bundan kaynaklı olarak nafaka borçlusuna zarar vermek için kusur işlememelidir.

2.2.Yoksulluk ve yoksulluk nafakası kavramları

“Yoksulluk son yıllarda farklı kavramsallaştırmalarla birlikte yeniden tartışılmaktadır. Farklı kavramsallaştırmalara ihtiyaç duyulması yoksulluğun tanımlanmasındaki zorluklardan kaynaklanmaktadır”¹³⁶.

Yoksulluğu tanımlamamızda çıkan pürüzler insanların farklılaşmasından, toplumun gelişmesinden, yer ve zamanın değişmesinden kaynaklanmaktadır. Zaman geçtikçe kişiler değişmeye başlamış, kişiler değiştikçe ise toplum farklılaşmıştır. Tüm bu farklılıklar beraber yoksulluk kavramı da eskiye göre değişiklik göstermiştir.

Kanaatimizce, daha önceki yıllarda yoksulluk sadece ekonomik açıdan bakılarak değerlendirilirdi ancak şu anda yoksulluğu sadece ekonomik olarak değil aynı zamanda kültürel, sosyal hayat ve eğitim gibi başlıklar altında değerlendirmemiz gerekir. Yoksulluk, kişi kendi geçimini kendi malvarlığı, emeği veya geliri ile karşılayamıyorsa bu durumda ortaya çıkar. Ayrılan eş kendi birikimi ve kazancı ile yoksulluğunu giderememelidir.

2.3.Yoksulluk nafakasının amacı ve hukuki niteliği

Yoksulluk nafakası, bakım nafakasının türlerindendir. Aile birliği içerisindeki bakım yükümlülüğü eski medeni kanuna göre erkekteydi ve boşanma gerçekleştikten sonra bu bakım yükümlülüğü biterdi. Ancak yeni kanun ile beraber bakım yükümlülüğü boşandıktan sonra da devam etmektedir. Yoksulluğa düşecek taraf her kim ise bu kişi diğer eşten nafaka talebinde bulunabilmektedir.

Eşlerin birbirine olan yardım yükümlülüğü, iki farklı şekilde, maddi ve manevi olarak ortaya çıkar. Başka bir deyişle, eşlerin birbirine ekonomik olarak yardımda bulunmaları gerektiği gibi; zor durumlarda destek olma, teselli etme veya hastayken ilgilenme gibi manevi olarak da yardımda bulunmaları gerekmektedir¹³⁷.

Medeni Kanun’un 144.maddesi son fıkrası gereğince yine boşanmaya sebebiyet veren olaylarda az kusurlu olması, boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluğa düşmesi halinde ve kadının refah hali içinde bulunması (yaşadığı il, ilçe beldeye göre rahat, yaşadıklarında esaslı değişikliğe uğramaksızın nafaka verebilecek kadın refah halinde sayılır) koşulunun gerçekleşmesi halinde erkek yoksulluk nafakası talep edebilir¹³⁸.

“Yoksulluk nafakasının amacı, boşanma sonrasında kendi geçimini sağlama yeteneği ve gücü bulunmayan eşin, bu yeteneği ve gücü elde edinceye kadar, diğer eş tarafından mali açıdan desteklenmesi, boşanmanın gerçekleşmesinden sonra yoksulluğa düşecek tarafın diğer

¹³⁶ ŞENER, Ülker: “Kadın Yoksulluğu”, Mülkiyet Dergisi, 2012, 4.Baskı, C.36, (s.51-67), s.59.

¹³⁷ SERİM, Azra; Yoksulluk Nafakası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 2007, (s.285-302), s.285. <http://dergipark.gov.tr/iiuhfm/issue/9064/113050> , (Er. T: 30.03.2019).

¹³⁸ ÖZÜĞÜR; s.384.

eş tarafından korunması, onun yoksulluktan kurtarılması ve zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasıdır”¹³⁹.

“Nafakanın tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre takdir edilmesi gerekmektedir. Mahkemenin Medeni Kanunun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesinin de dikkate alınarak daha uygun nafakaya hükmetmesi gerekir.” Bu durum göz önünde bulundurulmadan yazılı şekilde karara bağlanması hukuka aykırıdır. Yargıtay bir kararında, yoksulluk nafakasının hakkaniyet ilkesinin göz önünde bulundurulması gerektiğine değinmiştir¹⁴⁰.

Kişi asgari ücret düzeyinde bir gelire sahipse yoksulluğa düşmüş sayılmaz. Asgari ücretin unsurları olan sağlık, yemek, içmek, ulaşım, barınmak ve kültür vs. bir kişinin yaşamını devam ettirmesi için gerekli olan harcamalardır. Bu sebepten dolayı yargı kararlarına göre asgari ücret yoksulluğun göstergesi olarak kabul edilmiş ve asgari ücret altında kazancı olan kimse ise yoksuldur. Yargıtay bir kararında, nafaka talebinde bulunan kişinin gelir kaynağı olsa bile bu geliri asgari ücretin altında ise kişinin yoksul durumda olduğuna ve bu kişiye yoksulluk nafakası takdir edilmesi gerektiğine değinmiştir¹⁴¹. Düzenli olarak sabit bir geliri olan ve bu gelirin asgari ücret düzeyinde olan kişinin yoksulluk nafakasına hükmedilmesi hukuka aykırıdır.

Yargıtay bir kararında, tarafların ekonomik güçleri eşit ise birbirlerinden nafaka talebinde bulunamayacaklarına değinmiştir¹⁴². Aynı zamanda asgari ücret seviyesinin altında bir gelire sahip olan ve işte çalışan kişi ise yoksulluk nafakasına hükmedilmelidir. Asgari ücretten az geliri olanlar yoksuldur. Eşin geliri varsa bu asgari ücretin altında ise koşulları varsa ona yine yoksulluk nafakası verilmelidir¹⁴³.

¹³⁹ KOCABAŞ, Gediz; “Evlilik sonrası dayanışma ilkesi ve bu ilkenin sınırı olarak Clean Break ilkesi doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler” , Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2014, (s.357-391), s.357, <http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/5979/makale%2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (Er. T: 30.03.2019).

¹⁴⁰ “(...)Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre davacı kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası azdır. Mahkemece Türk Medeni Kanununun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak daha uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekir. Bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/7597, Esas No: 2015/15526, Tarih: 14.04.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁴¹ “(...)Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden; davacı-karşı davalı kadının emekli olduğu, ancak emekli maaşının asgari ücret seviyesinin de altında bulunduğu anlaşılmaktadır. Asgari ücret seviyesindeki gelir kişiyi yoksulluktan kurtarmaz (YHGK 2009/3-165-186). Tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre, davacı kadının boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği açıktır. O halde, kadın yararına geçimi için uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken, yazılı gerekçe ile isteğin reddi doğru görülmemiştir(...)” Yargıtay, 2.HD, Esas No:2017/7142, Karar No: 2018/12148, Tarih: 30.10.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁴² “(...) 2-Davalı-karşı davacı kadının fabrikada çalıştığı ve asgari ücret düzeyinde gelirin mevcut olduğu, sosyal güvencesinin de bulunduğu, davacı-karşı davalı erkeğin ise maden ocağında çalıştığı, 1800 TL gelirin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu duruma göre, tarafların tespit edilen gelirleri birbirine denktir. Bu durumda erkeğin mali gücü de gözetildiğinde asgari yaşam gereksinimlerini karşılamaya yeter miktarda geliri bulunan kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilemeyeceği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi doğru bulunmamıştır.(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No:2017/5185, Esas No:2016/107, Tarih: 03.05.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁴³Yargıtay, 2.HD, Karar No:1991/12321, Esas No:1991/9589, Tarih:10.10.1991, ÖZÜĞÜR; s.387.

2.4.Yoksulluk nafakasının şartları

Yoksulluk nafakasının şartları, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesinde belirtilen hususları öğreti ve yargısal uygulamalar ile yorumlanması sonucunda şekillenmiştir.¹⁴⁴Yoksulluk nafakasının şartları beş başlık altında oluşturulmuştur.

“4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesinde: “boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek” denildiği için yoksulluk nafakasına karar verilebilmesi için öncelikle ve mutlaka boşanmaya hükmolunması gerekir. Eğer, boşanma davası reddedilmişse yoksulluk nafakasına karar verilemez. Yoksulluk nafakası için mutlaka istem-talep gerekir. Ancak bu nafakayı isteyen eşin mutlaka “yoksulluk nafakası” deyimini kullanması gerekmez”¹⁴⁵.

Hâkim, boşanma davası sonucunda taraflardan birine yoksulluk nafakası verilmesi gerektiğine karar verirse bahsedeceğimiz şartların gerçekleşmiş olduğunu kabul etmeliyiz.

2.4.1.Boşanmanın gerçekleşmesi şartı

Boşanmanın gerçekleşmesi halinde yoksulluğa düşecek olan taraf yoksulluk nafakası hakkına sahip olur. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesine göre düzenlenmiştir. Boşanma eşlerin mal varlığını iki şekilde etkiler. Evliliğin sona ermesi zorunlu olarak öncelikle tarafların mallarının tasfiyesi sorununu ortaya çıkarır. Diğer yandan boşanmayla birlikte maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakasına ilişkin yeni talepler ortaya kar¹⁴⁶.Yoksulluk nafakası tamamen boşanma ile ilgili olduğu için boşanma gerçekleşmediği takdirde yoksulluk nafakası talebi reddedilir.

2.4.2.Boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluğa düşme şartı

“Yoksulluk nafakası talep eden tarafın, bu yöndeki isteğinin mahkemece kabul edilebilmesi için, boşanmadan dolayı bu kişinin yoksulluğa düşmesi gerekir. Kanun koyucu, Yeni Medeni Kanun’da yoksulluk nafakasına hükmedilmesi için, boşanma sonucunda yoksulluğa düşmeyi yeterli görmüştür. Bunun yanında, ayrıca yoksulluğun büyük olması gibi ek koşullara gerek görmemiştir. Kanun koyucunun bu yöndeki tercihi, kanımızca, daha isabetlidir. Zira

¹⁴⁴ DEMİR, Mecit; Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018,s.42.

¹⁴⁵ “(...) dava dilekçelerinde görüldüğü gibi “yaşam boyu nafaka”, “sürekli nafaka” , “boşandığımda geçimimi yapacak durumum yoktur “şeklindeki isteklerin yoksulluk nafakası istemi olarak değerlendirilmesi gerekir. “...boşanmak istiyorum, ayrıca davacıdan aylık 250 TL nafaka talep ediyorum...” şeklinde beyanda bulunmuş, 03.01.2012 tarihli temyiz dilekçesinde de bu talebinin yoksulluk nafakasına ilişkin olduğunu belirtmiştir. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle davacı vekilinin 03.01.2012 tarihli temyiz dilekçesinde taleplerinin yoksulluk nafakasına ilişkin olduğunu belirtmiş olmasına göre, Hukuk Genel Kurulu’nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır (...)” Yargıtay Genel Hukuk Dairesi, Karar No: 2013/1370, Esas No: 2013/2231, Tarih:18.9.2013, DOĞAN, İzzet; Türk Medeni Kanunu’nun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Milletlerarası Özel Hukuk Dergisi, C.35, S.1, (s.59-95), s.77.

¹⁴⁶Oğuz, Cemal: “Medeni Kanun Madde 174/I ile 175 Arasındaki Farklar”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2003, C.4, S.1-2, (s.23-37), s.24.

boşanma neticesinde düşülen yoksulluğun derecesi, hükmedilecek nafakayla değil, aksine, hükmedilecek nafakanın miktarıyla ilgili olan bir sorundur”¹⁴⁷.

Eşlerin birbirlerinden yoksulluk nafakası istemesinin sebeplerinden biride, boşanmanın gerçekleşmesinden sonra tarafların sosyal ve maddi durumlarının da etkilenecek olmasıdır. Boşanma ile birlikte evlilik birliği içerisinde alıştığı yaşam standardını ve düzenini kaybeden taraf yoksulluğa düşecektir ve nafaka talebinde bulunacaktır.

Yoksulluğa düşmüş veya düşecek olan tarafın boşanma kararı verildiği tarihte bu durumlarda olmuş olması gerekir. Boşanmanın gerçekleştiği tarihte nafakaya ihtiyacı olmayıp daha sonra yoksulluğa düşme sebebiyle yoksulluk nafakası talebinde bulunursa talebi reddedilir. Yoksulluk nafakası ödemekle yükümlü olacak eşin yoksul olmaması gerekmektedir.

Yardım nafakası, yoksulluk nafakasından sonra gelir. Yoksulluğa düşen veya düşecek olan eşin akrabalarından alabilecek yardım nafakası olsa bile bu durum boşanmadan dolayı eşinden alacağı yoksulluk nafakasının iptalini sağlamaz.

Yargıtay kararlarına göre, eşinden yoksulluk nafakası alan kişi çalışmaya başlayarak yoksulluktan kurtulursa yoksulluk nafakası hakkı düşer. Yoksulluk nafakası hakkının düşeceği Yargıtay kararlarında da kabul edilmektedir¹⁴⁸. Ancak şahıs çalıştığı yerden çıkarsa veya çıkarılırsa tekrar yoksulluk nafakası isteyemez.

Yargıtay bir kararında yoksulluk nafakası talep eden eşin, bir işte çalışırken ve sürekli geliri varken, sırf yoksulluk nafakası talep edebilmek için işten ayrılmasının iyi niyet kurallarına uymadığını ve diğer eşini yoksulluk nafakası vermeye zorlanmayacağını, bu durumun iyi araştırılması gerektiğini belirtmiştir¹⁴⁹.

¹⁴⁷ ARBEK, Ömer; “Boşanmanın Mali Sonuçları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2005,C.54, S.1, (s.115-163), s.146.

¹⁴⁸ “(...) davacı kadının çalıştığı düzenli ve sürekli gelirinin bulunduğu anlaşılmış ve Türk Medeni Kanunu’nun 175.maddesi koşulları gerçekleşmemiştir. Davacı kadının yoksulluk nafakası isteminin reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/6711, Esas No: 2006/11934, Tarih:24.04.2007.

“(…)Toplanan delillerden davacının sigortalı olarak çalıştığı, düzenli ve sürekli bir gelirinin olduğu anlaşılmaktadır. Türk Medeni Kanunu’nun 175.madde koşulları oluşmadığından kadına yoksulluk nafakası takdiri doğru değildir(…)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/5439, Esas No: 2007/4382, Tarih: 02.04.2007.

¹⁴⁹ “(...) Bozma sonrası kararda ise yine davalı kadın lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmiştir. Bozma sonrası mahkemece yapılan ekonomik sosyal durum araştırmasında kadının çalışmadığı belirtilmiş, SGK kaydında 22.06.2015 tarihinde kadının işten çıktığı anlaşılmaktadır. Boşanan eş yararına yoksulluk nafakasına hükmedebilmek için, nafaka talep eden eşin boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olması gerekir (TMK m. 175). Mahkemece davacı kadının boşanmakla yoksulluğa düşeceği gerekçesiyle kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilmiş ise de; davacı kadının kendi isteğiyle mi işten çıktığı yoksa işveren tarafından mı işten çıkartıldığı hususu araştırılıp sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/ 12159, Esas No: 2017/556, Tarih: 31.10.2018. (UYAP ‘tan temin edilmiştir.)

Yine yoksulluk nafakası almakta olan kişi boşanmadan sonra işe girmiş ise, sonradan bu işten ayrılmış olsa bile yoksulluk nafakası almaya devam edemez. Nafakanın kaldırılması gerekir¹⁵⁰.

Çalıştığı yerden çıkan veya çıkarılan eş, bu nedenle yoksulluğa düştüğünden dolayı yasa gereğince, boşanmaya karar verilmesinden ve kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıl içerisinde tekrar yoksulluk nafakasını boşandığı eşinden talep edebilmelidir. Aksi halde yoksulluk nafakası alan eşin, bu hakkının kaybolmaması için çalışmayacağını hatta çalışmaya teşebbüs dahi etmeyeceğini savunan bu görüşe göre aynı zamanda yoksulluk nafakasının istenemeyecek duruma gelmesi yoksulluk nafakasının amacına aykırılık teşkil edildiğini savunmaktadır¹⁵¹.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin gayrimenkulü, arsası veya birikmiş parasının olması bu kişiyi yoksulluktan kurtarmaktadır. Yargıtay bir kararında, kişinin malvarlıklarının kişiyi yoksulluktan kurtardığına değinmiştir¹⁵². Boşanma davası esnasında, yoksulluğa düşmüş olan kişi aynı zamanda maddi veya manevi tazminat talebinde de bulunmuşsa yoksulluk nafakasına karar verilmesi için bu talep edilen tazminatların da göz önünde bulundurularak karar verilmesi gerekir. Tazminatlar ödendikten sonra kişinin yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin araştırılmasının iyi yapılması gerekir.

Nafaka alacaklısının yoksulluğa düşmesi hususu önceliklidir, nafaka yükümlüsünün kusurunun bu hususu etkilemesi neredeyse imkânsızdır. Yargıtay kararlarında da nafaka yükümlüsünün kusuru aranmayacağı, nafaka alacaklısının yoksulluğa düşeceğinin sabitlenmesinin yeterli olacağı görülmüştür¹⁵³.

2.4.3. Talepte bulunulması şartı

2.4.3.1. Taleple bağlılık

Hâkimin, yoksulluk nafakasına karar verebilmesi için yoksulluğa düşecek olan eşin nafakayı talep etmesi gerekmektedir. Eğer talep mevcut değilse ve yoksulluğa düşecek olan taraf yoksulluk nafakasından feragat ettiyse, hâkim tarafından yoksulluk nafakasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Yargıtay bir kararında, yoksulluk nafakasından feragat edil-

¹⁵⁰ ÖZÜĞÜR; s.388.

¹⁵¹ RUHİ; s.46.

¹⁵² “(...)Toplanan delillerden ve özellikle davacı kadına ait İstanbul’un Esenler ilçesinde bulunan dükkân başında yapılan keşif ve alınan bilirkişi raporunda taşınmazın toplam değerinin keşif tarihi itibarıyla 280.000,00 TL olduğu, bu taşınmazdan aylık toplam 800,00 TL kira geliri elde ettiği, yine davalı erkek ile ortak bir taşınmazının olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu duruma göre davacı kadının boşanma ile yoksulluğa düşeceğinden söz edilemez. Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesi koşulları kadın lehine oluşmamıştır. Davacı kadının yoksulluk nafakası talebinin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulü usul ve kanuna aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/13941, Esas No: 2018/3688, Tarih: 03.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁵³ “(...)Boşanma sonucu kadının yoksulluğa düşeceği sabittir. Türk Medeni Kanunu’nun 175/2. maddesi "nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz" kuralı dikkate alındığında, kadın yararına uygun bir yoksulluk nafakası takdiridir gerekir. Bu yönün, temyiz incelemesi sırasında gözden kaçtığı görülmekle, davacının karar düzeltme talebinin kabulü ile onama kararının bu yöne ilişkin bölümünün kaldırılması, hükmün yoksulluk nafakası yönünden, yukarıda yapılan açıklamalar gereği bozulmasına karar verilmesi gerekmektedir(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay 2.HD, Karar No: 2005/1721, Esas No: 2005/495, Tarih: 10.02.2005.

mesine rağmen yoksulluk nafakasına hükmedilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğuna değinmiştir¹⁵⁴. Yoksulluk nafakası yukarıda izah ettiğimiz diğer iki nafaka türlerinden farklı olarak talebe ihtiyaç duyan bir nafakadır. Bu nafakada hâkim re'sen eşe nafaka bağlamaz. Yoksulluğa düşmüş ya da düşebilecek eşin nafaka talebinde bulunması önem arz eder¹⁵⁵. Kanunda yoksulluk nafakasından bahsedilirken 'isteyebilir' kelimesi kullanılmıştır, bunun sebebi talep edildiği takdirde hükmedilebileceği belirtilmektedir.

Hâkimin yoksulluk nafakasına hükmedebilmesi için mutlaka eşlerden birinin talepte bulunması gerekir. Tedbir ve iştirak nafakasına ilişkin olarak 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu md.169'da hâkimin boşanma veya ayrılık davalarında geçici önlemleri re'sen alacağı belirtilmişken, yoksulluk nafakasına ilişkin 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun md.175'te boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan eşin nafaka isteyebileceğinden bahsedilmektedir. Yoksulluk nafakasına ilişkin talebin varlığından bahsedilebilmesi için, nafaka miktarı da gösterilmek suretiyle açık bir talep olmalıdır¹⁵⁶. Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin istediği miktar aşılarak, hâkim tarafından miktarın fazlasına karar verilmesi hukuka aykırıdır.

2.4.3.2. Talebin şekli

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 177. maddesinde boşanma davası tamamlandıktan sonra da nafaka isteminde bulunmak için ayrıca bir nafaka davası açılabileceğinden söz edilmektedir. Yoksulluk nafakası, boşanma istemi ile aynı dava dilekçesinde talep edilebileceği gibi, daha sonra davanın devamı sırasında sözlü olarak veya bağımsız bir dava ile de istenebilir. Dava dilekçesinde yoksulluk nafakasının talep edilmediği gerekçesiyle, dava esnasında sözlü olarak yapılan talep reddedilemez. Ancak sözlü talebin hüküm doğurabilmesi için duruşma zaptına geçirilmesi gerekir¹⁵⁷.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁵⁸, 141. maddesinde tarafların, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe; ön inceleme aşamasında ise ancak karşı tarafın açık muvafakati ile iddia veya savunmalarını genişletebilecekleri yahut değiştirebilecekleri, ön inceleme duruşmasına taraflardan biri mazeretsiz olarak gelmezse, duruşmaya gelen tarafın, gelmeyen tarafın muvafakati aranmaksızın iddia veya savunmasını genişletebileceği yahut değiştirilebileceği, ön inceleme aşamasının tamamlanmasından sonra iddia veya savunmanın genişletilemeyeceği gibi değiştirilemeyeceği de hükme bağlanmıştır. Yargıtay bir kararında, süre-

¹⁵⁴ "(...)Davalı kadın 15.12.2009 tarihli duruşmada ve 22.12.2009 tarihli dilekçe ile yoksulluk nafakası istemediğini bildirmiştir. Bu beyan yoksulluk nafakası yönünden feragat niteliğinde olup buna rağmen davalı yararına yoksulluk nafakası takdiri usul ve yasaya aykırıdır. (HUMK. Md. 74)...Yukarıda açıklanan nedenle hükmün yoksulluk nafakası yönünden bozulmasına(...)" Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2011/13270, Esas No: 2010/13867, Tarih:13.09.2011.

¹⁵⁵ ÜNSAL, Yağmur; "Nafaka Çeşitleri ve Koşulları", İstanbul Barosu Dergisi, C.90, S.5, İstanbul, Eylül, 2016, (s.204-223), s.217, <https://www.jurix.com.tr/article/16170>, (Er. T: 02.04.2019).

¹⁵⁶ KARAOSMANOĞLU, Dila; "Yargıtay Kararları Işığında Yoksulluk Nafakası Ödeme Yükümlülüğünün Şartları ve Ortadan Kalkması", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, İstanbul, Ağustos, 2016, (s.421-434), s.427, <https://www.jurix.com.tr/article/5626>, (Er. T:02.04.2019).

¹⁵⁷ ERGÜN, Zafer; Boşanma Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara, Nisan, 2009, s.715.

¹⁵⁸ Resmi Gazete, Tarih:12.01.2011, Sayı:27836.

sinde talep edilmeyen yoksulluk nafakası varsa, yoksulluk nafakası konusunda karar verilmemesi gerektiğine değinmiştir¹⁵⁹.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişi nafakanın miktarını nafakayı talep ederken belirtmemiş ise hâkim, talep edene nafaka miktarını açıklamalı ve bu açıklamayı dikkate alarak kararını vermelidir. Yargıtay kararlarında, yoksulluk nafakası miktarı açık ve net bir şekilde beyan edilmemiş ise nafaka talebinde bulunan kişinin açık ve net beyanı alınmadan yoksulluk nafakası miktarına karar verilemeyeceği belirtilmiştir¹⁶⁰.

Hâkim, taraflardan talep olmamasına rağmen yoksulluğa düşecek tarafın nafaka alması gerektiği tespit etse bile, kendiliğinden bu kararı vermesi mümkün değildir. Yoksulluğa düşecek olan taraf nafaka talebinde bulunmamasına rağmen, karşı taraf yoksulluk nafakası ödemek istese bile ortada nafaka talebi olmadığı için nafaka yükümlüsü olacak kişinin bu isteğinin hukuki bir sonucu oluşmaz.

2.4.3.3. Talebin süresi

Boşanma davası içerisinde istenilebilecek olan yoksulluk nafakası, dava sonuçlandıktan sonra da bağımsız olarak dava konusu yapılabilir. Yoksulluk nafakası dava sonuçlandıktan sonra istenebileceği gibi, karar kesinleştikten sonra başlayan bir yıllık zamanaşımı süresinin bitimine kadar yoksulluk nafakası talebinde bulunabilir.

Yoksulluk nafakasının kaldırılması, miktarının azaltılması veya artırılmasına yönelik olan davalarda bir süre sınırlaması bulunmamaktadır. Tarafların daha önceden açılmış ve reddedilmiş boşanma davasında yoksulluk nafakası talebi bulunuyorsa ve yeni açılan davada

¹⁵⁹“(…)davalı kadının süresinde talep edilmeyen Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesine dayalı yoksulluk nafakası isteği hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi gerekirken, kesin hüküm oluşturacak şekilde reddine karar verilmesi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir. (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/12045, Esas No:2017/2014, Tarih: 24.10.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…)süresinde talep edilmediği takdirde bu hususlar ile ilgili olarak “karar verilmesine yer olmadığına” dair karar verilmesi gerekir. Davacı, dava dilekçesinde maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakası talebinde bulunmamıştır. Davacı ön inceleme duruşmasından sonra verdiği tarihsiz dilekçe ile kendisi için 300 TL yoksulluk nafakası, 10.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talep etmiş, davalı ise bu taleplerle ilgili olarak açık bir muvafakat beyanında bulunmamıştır. Davacının bu dilekçesi ıslah niteliğinde değildir (HMK Md. 176 vd.). Durum böyleyken davacının kendisi için talep ettiği yoksulluk nafakası ile maddi ve manevi tazminat istekleri ile ilgili olarak “karar verilmesine yer olmadığına” dair karar verilmesi gerekirken, kesin hüküm, oluşturacak şekilde bu talepler ile ilgili “ret” kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Ne var ki bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün bu kısmının düzeltilerek onanması gerekmiştir (HUMK Md. 438/7) (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2014/22366, Esas No: 2014/11325,Tarih:12.11.2014.

¹⁶⁰ “(...)Davacı kadın yoksulluk nafakası istemişe de miktarını açıklamamıştır. Mahkemece yapılacak iş davacı kadından istediği yoksulluk nafakası miktarını açıklattırmak ve sonucuna göre bir karar vermekten ibarettir. Bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/11301, Esas No: 2006/21990, Tarih:16.07.2007.

“(…)Türk Medeni Kanunu’nun 175.maddesinde ifadesini bulan yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için yargılama sırasında miktarda belirtilerek açık isteğin bulunması zorunludur. Davacı yoksulluk nafakası istemişe de miktarını açıklamamıştır. Mahkemece yapılacak iş davacı kadından isteği yoksulluk nafakası miktarını açıklatılarak sonucuna göre işlem yapmaktan ibarettir. Bu yön dikkate alınmadan davacı kadın yararına yoksulluk nafakası takdiri doğru olmamıştır(...)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/7452, Esas No: 2006/18856, Tarih:07.05.2007.

yoksulluğa düşecek taraf yoksulluk nafakası talebinde bulunmamışsa hâkim, geçmişte görülen ve reddedilen davada talep edilen yoksulluk nafakasını gündemde tutmaz ve bu talep hakkında karar veremez. Tarafların yeni açılan davada da yoksulluk nafakası talebinde bulunması gerekir.

Boşanma davası devam ederken yoksulluk nafakası istemediğini belirten veya ilk başta istemiş olsa bile daha sonra bu talebinden feragat ettiğini beyan eden eş, daha sonra yoksulluk nafakası isteminde bulunamaz. Burada edilen feragat doğmamış bir haktan feragat etme niteliğinde değildir. Yoksulluk nafakasından feragat kesin hüküm ifade ederek feragatin yapıldığı andan itibaren hüküm doğurur. Karar temyize gönderildikten sonra yoksulluk nafakasından feragat edildiği beyan edilirse temyizden feragat edilmiş sayılır ve temyiz talebi reddedilir. Yargıtay bir kararında, yoksulluk nafakasından feragat eden kişinin daha sonra yoksulluk nafakası talebinde bulunamayacağını belirtmiştir¹⁶¹.

2.4.3.4.Harç

Boşanma davasının devam ettiği sürede istenilen maddi ve manevi tazminatların olmadığı gibi, yoksulluk nafakasının da harcı bulunmamaktadır.

Boşanma davası içerisinde yoksulluk nafakasını halinde, bu talep boşanmanın eki niteliğinde olduğundan, ayrı harç alınmaz, ayrı vekâlet ücretine hükmedilemez. Boşanma kararını kesinleşmesinden sonraki istekler ise ayrı harç ve vekâlet ücretine tabi olacaktır. Ayrıca boşanma kararı verilinceye kadar yoksulluk nafakası isteğinde bulunulması ve kararın boşanma dışındaki nedenlerle (örneğin; velayet, tedbir nafakası, kişisel ilişki gibi) Yargıtay tarafından bozulması halinde, aynı dava içinde artık yoksulluk nafakası istenemez. Boşanma kararı kesinleştiği ve bu sebeple ekinden de bahsedilemeyeceğinden, harcı yatırılarak ayrı bir yoksulluk nafakası davasının açılması gerekmektedir¹⁶².

Yoksulluk nafakasında dava, muayyen ve muaccel olmadığından yani karar oluşmadan nafaka istenmesi mümkün olmadığından, yoksulluk nafakasına dava tarihinden itibaren faiz yürütülemez. İstem halinde yoksulluk nafakasında, yoksulluk nafakasının muaccel olduğu yani karar tarihinden itibaren faize hükmedilir¹⁶³. Yani yoksulluk nafakasına nafakanın muaccel olduğu ve nafaka borçlusunun temerrüde düşürüldüğü tarihten itibaren istem halinde faiz yürütülebilir¹⁶⁴.

¹⁶¹ “(...) feragat, davacının talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir. Davadan feragat, kesin hükmün sonuçlarını doğurur. Bu açıklamalar ışığında davalı kadın, yoksulluk nafakasından feragat etmekle yoksulluk nafakası isteğinden vazgeçmiştir. Dolayısıyla yoksulluk nafakası istemediği yönünde iradesini bildiren davacı yararına iradesinin aksine yoksulluk nafakasına hükmedilmesi doğru görülmemiştir (...)” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Karar No: 2017/3102, Esas No:2017/2, Tarih: 17.01.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁶² PERKTAŞ, Hatice; Boşanmada Yoksulluk Nafakası, Çankaya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s.30.

¹⁶³ RUHİ; Nafaka, s.91.

¹⁶⁴ CEYLAN, s.119.

Yoksulluk nafakası isteği, boşanmanın fer'i niteliğinde ise de, ancak boşanma davasında boşanma kararı kesinleşmeden önce istenebilir. Boşanma kararının kesinleşmesinden sonra ancak harcı ödenerek, farklı bir dava açılarak istenilmesi mümkündür¹⁶⁵.

2.4.4.Kusur şartı

Yoksulluk nafakasını talep edebilmek için aranan yasal şartlar içinde 'kusur' özellikle incelenmeyi hak etmektedir. Medeni Kanun m.175'e göre boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek tarafın diğer taraftan kusuru daha ağır olmamalıdır. Bir diğer ifadeyle nafaka talep eden tarafın, müstakbel nafaka borçlusu diğer eşten fazla kusurlu olması durumu, yoksulluk nafakasına karar verilmesinde bir yasal engel olarak belirlemektedir¹⁶⁶.

Suale, sadece "kusurlu olan taraf karşı" demek süratiyle cevap veremeyiz, kendisine karşı bu talep dermeyan edilen karı veya kocanın kusurlu olması şart değildir; bu talep kusura müstenit talepler haricinde kalır. Nafaka talebi karşısında hâkim kusura bakmayarak bir taraf ister boşanmaya kusuruyla sebebiyet versin, dilerse akıl hastalığı gibi kusurla alakası olmayan bir sebep neticesinde boşanmaya karar vermiş olsun nafakaya hükmeder¹⁶⁷.

Medeni kanunun bu hükmü, "boşanmadan sonra yoksulluğa düşecek olan tarafı koruma amacına yönelik olduğu içindir ki, boşanmış olan yoksul tarafa verilecek olan yoksulluk nafakası, hiçbir surette diğer tarafa yükletilen bir ceza veya tazminat niteliğinde değildir. Eğer böyle olsaydı, sadece boşanmada kusuru olan eşten istenebilmesi gerekirdi. Oysa maddede açıkça belirtildiği gibi, kusursuz eş dahi yoksulluk nafakası ödemekle yükümlüdür." Nitekim Medeni Kanun bunu "nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz" şeklinde açıkça ifade etmiştir¹⁶⁸.

Nafaka alacaklısı olan eş kusurlu olsa bile, bu kusur diğer eşin kusuruna göre daha hafif olmalıdır. Nafakada indirim kusur oranına göre yapılmaz. Yoksulluk nafakası isteyen eşin kusuru diğer eşin kusuruna göre daha ağırsa, kusurlu olduğu mahkeme tarafından araştırılmış ve karar verilmişse bu kişinin nafaka talebi reddedilir¹⁶⁹.

¹⁶⁵ İPEK; s.326.

¹⁶⁶ TOSUN, Yalçın; "Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının ve Doğurduğu Hukuki Sorunların İncelenmesi", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.120-130, İstanbul, Mayıs- Haziran, 2015, (s.53-77), <https://www.jurix.com.tr/article/4601> , (Er. T:02.04.2019).

¹⁶⁷ OĞUZOĞLU, Cahit; Medeni Hukuk II " Aile Hukuku", Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, Ankara, 1949, s.130.

¹⁶⁸ AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ KARAMAN, Derya; Türk Medeni Hukuku "Aile Hukuku", Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.302.

¹⁶⁹ "(...) 2- Mahkemece taraflar eşit kusurlu kabul edilerek boşanma kararı verilmişse de yapılan yargılama ve toplanan delillerden mahkemece kabul edilen ve gerçekleşen kusurlu davranışların yanında davalı-karşı davacı kadının eşine hakaret ettiği ve birlik görevini de ihmal ettiği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu duruma göre boşanmaya sebebiyet veren olaylarda davalı-karşı davacı kadının ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekir. Bu husus gözetilmeden tarafların eşit kusurlu kabul edilmesi doğru bulunmamış ve bozmayı gerektirmiştir. 3-Yukarıda 2. bentte açıklandığı üzere, davalı-karşı davacı kadının ağır kusurlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, TMK' nın 175. madde koşullarının gerçekleştiğinden söz edilemez. O halde, davalı-karşı davacı kadının yoksulluk nafakası isteğinin reddi gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakası takdiri doğru görülmemiştir. 4-Yukarıda 2. bentte açıklandığı üzere boşanmaya neden olan olaylarda davalı-karşı davacı kadın ağır kusurlu olup, bu kusurlu davra-

Maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakası arasındaki farktan biri de kusur şartının aranmasıdır. Tazminat talebi kararında kusur oranlarına dikkat edilir, kusur oranlarına göre karar verilir. Örneğin akıl hastası olan eşin kusurundan bahsedilemez ve bu durumda tazminata karar verilemez, ancak eşin akıl hastası olması yoksulluk nafakasına hükmedilme-yeceği anlamına gelmemektedir.

Yoksulluğa düşecek olan taraf eşini terk etmişse ve bu sebepten dolayı boşanılmışsa bu kişiye yoksulluk nafakası verilmesi mümkün değildir. Çünkü bu kişi tamamen kusurlu olarak kabul edilir ve tamamen kusurlu olan tarafa yoksulluk nafakası verilmesi, hukuka aykırılık teşkil eder, Yargıtay bir kararında kusurlu olan tarafın yoksulluk nafakası talebinde bulunamayacağını belirtmiştir¹⁷⁰.

Yargıtay bir kararında taraflardan birinin evlilik birliğine sadakatsiz davranışta bulunmasının bu kişiyi kusurlu yaptığını, diğer tarafa göre daha ağır kusurlu sayılacağını ve bu sebepten dolayı kusuru ağır olan tarafa nafaka hakkı tanınmayacağını belirtmiştir¹⁷¹.

2.4.5.Mali güç şartı

Yoksulluk nafakasına karar verilmesi nafakayı ödeyecek olan tarafın mali gücünün olması ile doğru orantılıdır. Yargıtay kararlarında, nafaka artırımında da tarafların mali gücü oranının dikkate alınacağını belirtmektedir¹⁷².

niş aynı zamanda erkeğin kişilik haklarına saldırı teşkil eder niteliktedir. Türk Medeni Kanunu'nun 174/1-2. maddesi koşulları erkek yararına oluşmuştur. Bu duruma göre davacı-karşı davalı erkek yararına uygun miktarda maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken, hatalı kusur belirlemesine, bağlı olarak erkeğin maddi ve manevi tazminat taleplerinin reddi doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/15119, Esas No: 2018/6565, Tarih: 24.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁷⁰ “(...) b- Terk sebebiyle boşanmaya karar verildiğine göre, boşanmaya sebep olan olaylarda davalı kadın kusurludur. Kusurlu olan davalı yararına manevi tazminata hükmedilemez. Türk Medeni Kanunu’nun 174/2.maddesi koşulları gerçekleşmemiştir. İsteğin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir. c- Tarafların terk sebebiyle boşanmalarına karar verildiğine göre, davalı kadın yararına yoksulluk nafakası takdir edilmesi de usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/7198, Esas No: 2006/11958, Tarih:01.05.2007.

¹⁷¹ “(...) Davalı kadının sadakatsiz davranışlarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Boşanmaya neden olan olaylarda daha ağır kusurlu olan davalı kadın lehine yoksulluk nafakası takdir edilmesi usul ve yasaya aykırıdır. ...Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden davalı kadının sadakatsiz davranışlarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Boşanmaya neden olan olaylarda daha ağır kusurlu olan davalı kadın lehine yoksulluk nafakası takdir edilmesi usul ve yasaya aykırıdır (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2011/7565, Esas No: 2010/6706, Tarih: 03.05.2011.

¹⁷² “(...) davalının hükmedilen nafakaya yönelik temyiz itirazlarına gelince, Türk Medeni Kanunu'nun 176/4 maddesi hükmüne göre; tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılmasına karar verilebilir. Bu hüküm gereğince mahkemece iradın artırılması için ya tarafların mali durumlarının değişmesi ya da hakkaniyetin artırımı gerektirmesi gerekmektedir. Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamasına göre; nafaka alacaklısı kadının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir ve giderinde, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK 'in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır. O halde, yoksulluk nafakasının niteliği ve takdir edildiği tarih gözetilerek, nafakanın TÜİK 'in yayınladığı ÜFE oranında artırılması suretiyle dengenin yeniden sağlanması gerekirken, yanılığılı değerlendirme ile yüksek nafaka takdiri doğru görülmemiştir. Öte yandan, nafaka miktarı belirlenirken davacının 255,00 TL ölüm aylığı aldığının da göz

Yoksulluk nafakasının düzenlendiği Türk Medeni Kanun’un 175/1 maddesine göre “boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir”. Buna göre, belirlenecek olan nafaka miktarı, nafakayı ödeyecek olan eşin mali gücü dikkate alınarak tespit edilmelidir¹⁷³.

Nafaka ödeme yükümlüsünün mali gücü, nafaka talebinde bulunan tarafın yoksulluk içinde olmaması için ödenmesi gereken nafaka miktarından az ise hâkim bu miktara göre nafakaya karar vermesi gerekmektedir. Nafaka yükümlüsünün mali gücü nafakayı ödemeye hiç yetmiyorsa hâkim, nafaka yükümlüsünü nafaka ödemeye tabi tutmaz.

Hâkim nafaka takdir ederken, tarafların ekonomik ve sosyal durumlarını araştırmalı, aylık gelir ve giderlerini ihtiyaç tutarlarını belirleyecek ve hakkaniyete uygun bir miktara hükmedecektir. Tarafların ekonomik ve sosyal durumları yeterince araştırılmadan, nafaka talep edenin sürekli ve onun yoksulluktan kurtaracak bir işi geliri olup olmadığı varsa mal varlıklarının geliri ve değerleri araştırılmadan yoksulluk nafakasına hükmolunamaz.¹⁷⁴

Nafaka yükümlüsünün nafakayı ödeme gücü tespit edilirken sadece nafaka yükümlüsünün değil, kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin de ihtiyaçlarına bakılır. Eş, asgari ücret ile bir yerde çalışıyorsa bu gelir yoksulluk nafakasına hak kazanamayacağı anlamına gelmez.¹⁷⁵ Devamlı çalışabileceği bir işte çalışmayan eş asgari ücret dahi alıyorsa çalıştığı yer

önünde bulundurulması gerekmektedir (...)” Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2017/9975, Esas No: 2016/21224, Tarih: 13.06.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…) nafaka alacaklısı davacının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir durumunda, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK’in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır. Somut olayda; tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında, nafakanın takdir edildiği boşanma davasından sonra olağanüstü bir değişiklik olduğu ileri sürülmemiştir. O halde; yoksulluk nafakasının niteliği ve takdir edildiği tarih gözetilerek, nafakanın TÜİK’in yayınladığı ÜFE oranında artırılması suretiyle dengenin yeniden sağlanması gerekirken yanılıgılı değerlendirme ile yüksek nafaka takdiri doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2017/13082, Esas No: 2017/13965, Tarih: 02.10.2017.(UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁷³ DEMİR, s.60.

¹⁷⁴ “(...) 2-Mahkemece, davalı kadının “boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmeyeceği, düzenli gelirinin bulunduğu, halen kayın pederine ait evde oturduğu, kira geliri aldığı dikkate alındığında TMK m. 175’deki şartlar oluşmadığı” gerekçesiyle tedbir ve yoksulluk nafakası talebinin reddine karar verilmiştir. Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden; davalı kadının sürekli işi olmadığı, her yıl okul döneminde sözleşmeli olarak asgari ücretle okulda çalıştığı, kira geliri aldığı evin erkeğe ait olduğu, kayın pederine ait olan oturduğu evin miras malı olduğu ve kayın pederi öldüğü için mirasçıların evi tahliye etmesi konusunda davalı kadına ihtarname gönderdikleri, bu nedenle bu evde oturmasının sürekliliğinin olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca asgari ücret seviyesindeki gelir kişiyi yoksulluktan kurtarmaz (YHGK 2009/3-165-186). Tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre, davalı kadının boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği açıktır. O halde, davalı kadın yararına geçimi için uygun miktarda tedbir ve yoksulluk nafakası takdiri gerekirken, yazılı gerekçe ile tedbir ve yoksulluk nafakasının reddi doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir.(...)” Yargıtay, 2.HD, Esas No:2018/6758, Karar No:2018/15342, Tarih: 25.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁷⁵ “(...) 2-Tarafların tespit edilen ekonomik ve sosyal durumları, boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri, paranın alım gücü, kişilik haklarına yapılan saldırı ile ihlâl edilen mevcut ve beklenen menfaat dikkate alındığında davacı kadın yararına takdir edilen maddi ve manevi tazminat azdır. Türk Medeni Kanunu’nun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi ile Türk Borçlar Kanunu’nun 50 ve 51. maddesi hükmü dikkate alınarak daha uygun miktarda maddi (TMK m. 174/1) ve manevi (TMK m. 174/2) tazminat takdiri gerekir. Bu yönler gözetilmeden hüküm tesisi doğru bulunmamıştır. 3- Mahkemece, davacı kadının boşanmakla yoksulluğa düşmeyeceği gerekçesiyle kadının yoksulluk nafakası (TMK m. 175) talebinin reddine karar verilmiş ise de; yapılan yargılama ve toplanan delillerden, davacı kadının tezgâhtar olarak asgari ücretle çalıştığı, iki çocuğu ile birlikte kaldığı ve kira

devamlılık teşkil etmediği için bu durum da nafaka almaya hak kazanamayacağı anlamına gelmemektedir. Ancak her iki tarafta asgari ücret ile çalışıyorsa, tarafların mali durumu eşit ise bu durumda yoksulluk nafakası talebinde bulunan tarafın talebi kabul edilmez.¹⁷⁶

“Yoksulluk nafakasında, hükmedilecek nafaka istemde bulunan eşin zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak yani onu yoksulluktan kurtaracak miktarda değildir. Hâkim nafaka yükümlüsünün mali gücü ile diğer tarafın zorunlu ihtiyacı arasında denge kurmaya çalışacak gerçek anlamda kendisi yoksul olan veya kanuni bir mazerete dayanarak yoksulluk nafakası ödeyemeyecek durumda olan taraf aleyhine yoksulluk nafakasına karar verilemeyecektir. Örneğin askerde olan eş aleyhine askerde olduğu süre içerisinde yoksulluk nafakasına karar verilemez”¹⁷⁷. Sonuç olarak nafaka yükümlüsünü zor durumda bırakmamak, kendi geçimini sağlamayacağı duruma düşürmemek önemlidir. Nafaka zorunlu ihtiyaçlar için gerekli olan miktar belirlenir.

2.5.Yoksulluk nafakasının artırılması veya azaltılması

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 176/1 maddesinde nafakanın nasıl ödenmesi gerektiğine ilişkin düzenleme mevcuttur. Bu maddeye göre, nafaka taksit gibi her ay düzenli olarak ödeneceği gibi, istisnai olarak toplu da ödenebilir.

İstisnai olarak nafaka toplu olarak ödendiğinde borç tamamlanmış ve sona ermiş sayılmaktadır, tarafların sonradan ekonomik durumlarında meydana gelecek değişiklikler yoksulluk nafakasına etki etmeyecektir. Yargıtay bir kararında nafakanın her ay düzenli olarak ödenmesine karar verildiğinde, tarafların ekonomik durumları değişiklik gösterirse, bu durum yoksulluk nafakasını etkileyecek ve nafaka miktarının duruma göre eksiltip artırılabileceği mümkün olacağına değinmektedir¹⁷⁸.

giderinin bulunduğu, buna karşılık davalı erkeğin ise dosya kapsamı ve tanık beyanlarına göre hali hazırda Ukrayna’da yaşadığı ve orada turizm acentesi bulunduğu, Antalya’da yaşadığı dönemde ise kendisine ait taşınmazlarında seracılık işi yaptığı, ekonomik durumunun kadına nazaran daha iyi olduğu anlaşılmaktadır. Asgari ücret seviyesindeki gelir kişiyi yoksulluktan kurtarmaz (HGK m. 2009/3-165-186). Yoksulluk nafakası koşulları somut olayda davacı kadın yararına gerçekleşmiş olup, kadın lehine uygun miktarda yoksulluk nafakası takdirı gerekirken yazılı gerekçe ile bu talebin reddi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/25563, Esas No: 2018/12033, Tarih: 25.10.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁷⁶ “(...) 2-Boşanan eş yararına yoksulluk nafakasına hükmedebilmek için, nafaka talep eden eşin boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olması gerekir (TMK m. 175). Mahkemece, davalı kadının sigortalı bir işte çalışmasının yoksulluk nafakası verilmesine engel olmayacağı gerekçesiyle, davacı kadın lehine yoksulluk nafakasına hükümlenmiş ise de; toplanan delillerden, mahkemenin de kabulünde olduğu üzere, davacı kadının özel bir şirkette muhasebeci olarak çalıştığı ve asgari ücret seviyesinde düzenli gelirin bulunduğu, buna karşılık davalı erkeğin de özel güvenlik görevlisi olarak çalıştığı ve asgari ücret aldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, Türk Medeni Kanununun 175. maddesi koşullarının davacı kadın yararına gerçekleşmediği, tarafların gelirlerinin birbirine denk olduğu, düzenli ve sürekli geliri bulunan kadının boşanmakla yoksulluğa düşmeyeceği sabittir. O halde, davacı kadının yoksulluk nafakası talebinin reddine karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay 2.HD, Karar No:2016/10813, Esas No:2015/18663, Tarih: 01.06.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁷⁷ KAÇAK, Nazif; Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası, Seçkin Yayınevi, 2.Baskı, Ankara, Ocak, 2009, s.154-155.

¹⁷⁸ “(...) somut olaya bakıldığında; tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında, davanın açıldığı tarihe kadar olağanüstü bir değişiklik olduğunun iddia ve ispat edilmediği, ancak dava açıldıktan sonra davalının daha önceden var olan psikolojik sorunları nedeniyle malulen emekliye ayrıldığı ve buna bağlı olarak gelirinde bir miktar

“Nafaka artırım davalarında; tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumları, nafakaların niteliği ve özellikle de ekonomik göstergelerdeki değişim ile TÜİK’ nin yayınladığı TEFE artış oranı dikkate alınmalı ve 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi gözetilmelidir”¹⁷⁹.

Yoksulluk nafakası alacaklısına ödenen para zorunlu ihtiyaçlarına yetmemeye başladıysa, sağlığı ile ilgili problemleri varsa, paranın alım gücü azalmışsa veya nafaka yükümlüsünün ekonomik gücü artmışsa bu gibi nedenlerle nafaka alacaklısı nafakanın arttırılması talebinde bulunabilecektir¹⁸⁰.

Kanaatimizce, davacı yoksulluk nafakasının artırılması talebinde bulunuyorsa, davacının yoksulluk durumunun talepte bulunduğu tarihte de devam ediyor olması gerekmektedir. Aynı zamanda yoksulluk nafakasının artırılması için dava açıldığında öncelikle bir önceki davanın karara çıkıp çıkmadığının kontrol edilmesi gerekmektedir. Eğer dava karara çıkmadıysa ve yoksulluk nafakasının artırılması veya azaltılması davası bundan önce açıldıysa, bir önceki dava bekletici mesele yapılır ve karara çıkarak kesinleşmesi beklenmektedir.

“Ancak hemen belirtelim ki, borçlunun açtığı her “nafakanın kaldırılması veya azaltılması” davası, icra ceza mahkemesindeki davayı etkilemez. Borçlunun açtığı bu davada haklı çıkabileceği tahmin edilebilen, ciddi davalar, ceza davasının ertelenmesine neden olabilir”¹⁸¹.

Yoksulluk nafakasının artırılması veya azaltılması davasında tarafların kusur oranları incelenmesi yapılmaz. Boşanma davasının kesinleşmesinden çok süre geçmeden nafakanın artırılması veya azaltılması talebinde bulunuluyorsa burada talep eden tarafın iyi niyetinden bahsetmemiz mümkün değildir.

azalmanın meydana geldiği anlaşılmaktadır. Öte yandan, TMK' nun 176/4. maddesine göre; tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın arttırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Yukarıda sözü edilen yasal düzenlemeye göre; iradın arttırılması veya azaltılması için ya tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin bunu zorunlu kılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yerleşen dairemiz uygulamasına göre; nafaka alacaklısı davacının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir durumunda, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır. Dosyadaki bilgi ve belgelerden; tarafların 17.12.2014 tarihinde kesinleşen ilam ile boşandıkları, boşanma ilamı ile davacı lehine aylık 350 TL yoksulluk nafakasına hükmedildiği, iş bu davanın açıldığı 24.02.2016 tarihinden sonra astsubay olan davalının malulen emekliye ayrıldığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, mahkemece; boşanma davasında hüküm altına alınmış olan yoksulluk nafakasının niteliği, takdir edildiği tarih, dava tarihindeki fiili ve hukuki durum gözetilerek, nafakanın TÜİK’ in yayınladığı ÜFE oranında artırılması suretiyle dengenin yeniden sağlanması gerekirken, yanılıgılı değerlendirme ile istemin tümünden reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir (...)” Yargıtay, 3. HD, Karar No: 2017/14334, Esas No: 2017/13999, Tarih: 19.10.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁷⁹ İPEK, Ali İhsan; Türk Hukukunda Genel Boşanma Sebepleri, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, Nisan, 2008, s.324.

¹⁸⁰ TUNA, Sıla; “Boşanmanın Mali Sonuçlarından İştirak ve Yoksulluk Nafakası”, İstanbul Barosu Dergisi, C.89, S.3, Mayıs, 2015, s.(291-303), s.293. <https://www.jurix.com.tr/article/16280> , (Er. T. : 29.03.2019).

¹⁸¹ UYAR, Talih; “Takip Hukukunda ‘Nafaka Borcunu Ödememe’ Suçu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C.23, S.90, Eylül, 2010, s(420-429), s.426, <https://www.jurix.com.tr/article/10834>, (Er. T: 03.04.2019).

Yoksulluk nafakası miktarının talep eden için yoksulluğunu giderecek miktarda olması gerekir¹⁸². Karar verilen yoksulluk nafakası miktarı nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını karşılıyorsa, miktar yeterlidir ve nafaka artırılması talebinde bulunulmuşsa reddedilir. Artırma veya azaltılma davası duruşmalı olarak görülür, duruşma olmadan talep hakkında bir karara varılmaz. Yoksulluk nafakasının miktarı hakkında anlaşmaya varan taraflar daha sonra bu anlaşmanın dışına çıkamazlar.

Sabit oran ile (örneğin her yıl % oranında artış yapılacaktır) şeklinde artırıma karar verilemez. İrat şeklinde karar bağlanan yoksulluk nafakasının enflasyon oranında artırılması aslında bir artırma değil, nafaka olarak ödenen paranın satın alma gücündeki belli bir dengenin korunmasıdır. Nafaka miktarının gelecek yıllar için artırımı istenmiş ise hâkim, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan üretici fiyatları endeksine göre nafaka miktarının artırılmasına karar verebilir. Nafaka artırımı davasında faiz talep edilmiş ise, faize karar tarihi itibarıyla karar verilir¹⁸³. Yargıtay bir kararında boşanma hükmünün kesinleşme tarihinden itibaren faiz işletilmesine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁸⁴. Aynı zamanda Yargıtay kararlarında yoksulluk nafakası artırımının ÜFE oranlarına göre artırılması gerektiği belirtilmiştir¹⁸⁵.

¹⁸² TEKİNAY, Selahattin Sulhi; Türk Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, 7. Baskı, İstanbul, 1990, s.294.

¹⁸³ RUHİ; Nafaka Hukuku, s. 52.

¹⁸⁴ “(...) 2-Boşanma davası içinde istenen ve hüküm altına alınan manevi tazminat, boşanmanın eki niteliğinde sayıldığından boşanma hükmünün kesinleşmesi ile ödenir hale geleceğinden faizin başlangıç tarihinin de bu tarih olması gerekir. Mahkemece bu yön gözetilmeden, davalı-davacı kadın yararına hüküm altına alınan manevi tazminata boşanma hükmünün kesinleşme tarihinden itibaren faiz işletilmesine karar verilecek yerde yazılı şekilde karşı dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi doğru olmamıştır. Ne var ki bu yanlışlığın düzeltilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün bu bölümünün Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438/7. maddesi uyarınca düzeltilerek onanması gerekmiştir(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2017/ 10231, Esas No: 2016/ 11291, Tarih: 28.09.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁸⁵ “(...)Yukarıda sözü edilen yasal düzenlemeye göre iradın arttırılması veya azaltılması için ya tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin bunu zorunlu kılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yerleşen Dairemiz uygulamasına göre; nafaka alacaklısı davacının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir durumunda, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK’ in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır. Somut olayda; davacının gözlükçüde temizlikçi olarak çalıştığı, 400 TL gelir elde ettiği, 250 TL yoksulluk nafakası aldığı, 1 çocuğunun bulunduğu, ikamet ettikleri evin eski eşinin annesine ait olduğu, kira ödemediği, gayrimenkul ve aracının olmadığı; davalının ise, yurt dışında berber olarak çalıştığı, aylık 1.200 dinar (1.200 TL) gelir elde ettiği, yurda döndüğünde babasına ait evde ikamet ettiği, yurt dışında 150 TL kira ödediği, 1.800 m2 taşınmazının olduğu, aracının olmadığı anlaşılmaktadır. Boşanma davasından sonra tarafların sosyal ve ekonomik durumlarında, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece yapılacak iş; tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumları, nafakanın niteliği ve özellikle ekonomik göstergelerdeki değişim ile TÜİK’ in yayınladığı ÜFE oranı nazara alınmak suretiyle, TMK’ nun 4. maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesine uygun bir miktara hükmetmekten ibarettir(...)” Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2017/14253, Esas No: 2017/12881, Tarih: 19.10.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…)TMK’ nun 175.maddesine göre; "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir." TMK’ nun 176/4. maddesine göre de; tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın arttırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Yukarıda sözü edilen yasal düzenlemeye göre iradın arttırılması veya azaltılması için ya tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin bunu zorunlu kılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yerleşen Dairemiz uygulamasına göre; nafaka alacaklısı davacının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir durumunda, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK’ in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki na-

Hâkim tarafından yoksulluk nafakası artırılması talebi kabul edildiği takdirde, daha sonraki yıllarda yapılacak artış ile ilgili olarak, boşanma davası ile birlikte talep edilen yoksulluk nafakasında aynı zamanda gelecek yıllar için artış yapılması istenmiş ise, artışın başlangıç tarihi olarak boşanma kararının kesinleştiği tarih; boşanma davası dışında bağımsız olarak açılan yoksulluk nafakası davasında ise, yoksulluk nafakasının açıldığı tarih esas alınarak artırım yapılacaktır. Nafaka artırım davasında nafakanın ileriki seneler için artış yapılması istenmiş ise, artışın başlangıcı dava tarihidir¹⁸⁶.

Bu düzenlemeler, boşanma davası kesinleştikten sonra uzun bir süre geçmeden nafaka davası açılmasını engellemeye yöneliktir. Mahkemelerin iş yükünün azaltılmasını sağlayarak tarafların sürekli olarak karşılaşmalarını engellemeye çalışmak için böyle bir yöntem uygun görülmüştür. Yoksulluğa düşen tarafın ekonomik durumu göz önünde bulundurulmuş ve sürekli olarak dava açmasının maddi olarak zor olacağı düşünülmüştür. Bu sebeple tarafın korunarak mağdur olması engellenmek istenmiştir.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin nafaka haricinde ek bir geliri varsa bu ek gelirin miktarı göz önünde bulundurulmalıdır. Kişinin bu ek gelirinin zorunlu ihtiyaçlarına yetebilecek durumda olup olmaması önemlidir.¹⁸⁷ Kişi ek gelir olarak dul veya yetim maaşı alıyorsa bu gelirler yoksulluk nafakası alınmasına engel teşkil etmez, çünkü bu maaşlar yoksulluğu giderici nitelikte kabul edilmemiştir. Yargıtay bir kararında, yoksulluk nafakası talebinde bulunan tarafın dul ve yetim maaşı almasının tarafı yoksulluktan kurtarmayacağını, bu sebepten dolayı yoksulluk nafakası talebinin kabul edilmemesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir¹⁸⁸.

faka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır(...)" Yargıtay, 3. HD, Karar No:2018/ 8499, Esas No:2018/ 2938, Tarih: 13.09.2018. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

¹⁸⁶ Yargıtay, 3.HD, Karar No:2004/ 12822, Esas No: 2004/ 13376, Tarih: 23.11.2004, RUHİ; Nafaka Hukuku, s. 53.

¹⁸⁷“(...) tarafların ... 2. Aile Mahkemesinin 2009/ 4 E. 2009/ 724 K. sayılı kararı ile boşandıkları ve davalı lehine 150, 00TL yoksulluk nafakasına hükmedildiği görülmektedir. Davalının 01.05.2010 tarihinden itibaren vefat eden babasından dolayı yetim aylığı aldığı ve Eylül 2011 dönemi itibariyle davalıya yapılan ödeme miktarının 239,86 TL maaş ile 11,99 TL ek ödmeden ibaret olduğu anlaşılmıştır. Nafaka alacaklısı kadının, elde ettiği gelirin yukarıda belirtilen zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılaması beklenemez. Başka bir anlatımla, davalının eline geçen toplam gelir miktarı, onu yoksulluktan kurtaracak mahiyette değildir. Tarafların sosyal ve ekonomik durumları, ihtiyaçları ve harcamaları dikkate alındığında, yasal düzenlemeler ve Yargıtay İçtihatları doğrultusunda davalı kadının maaş gelirinin bulunması, hakkında hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Bu durum yoksulluk nafakasının indirilmesi nedenidir. Bu nedenle davalı kadın hakkında yoksulluk nafakasının kaldırılması hakkaniyete uygun bulunmamıştır. O halde, mahkemece yapılacak; tarafların sosyal ve ekonomik durumları gözetilip, nafaka takdir edilirken taraflar arasında mevcut olan denge durumu da dikkate alınarak, TMK' nun 4. maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesi gereğince nafaka miktarının makul bir oranda indirilmesi gerekirken, delillerin yanılgılı değerlendirilmesi sonucu yoksulluk nafakasının kaldırılması hatalı olup, bu husus bozmayı gerektirmiştir(...)" Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/993, Esas No: 2018/330, Tarih:13.02.2018. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

¹⁸⁸“(...) tarafların anlaşmalı olarak boşandıkları dolayısı ile boşanmada eşit kusurlu oldukları, diğer bir ifade ile (nafaka talep eden) davacı eşin daha ağır kusurlu olmadığı, boşanma tarihi itibariyle de düzenli bir işi ve geliri bulunmadığından boşanmayla birlikte yoksulluğa düştüğü, aldığı 206.000.00 TL dul ve yetim maaşının da davacıyı yoksulluktan kurtarmaya yetmediği böylece MK' nın 4.maddesinde vurgulanan "Hakkaniyet" ilkesine uygun

“Yoksulluk durumu, günün ekonomik koşulları ile birlikte tarafların sosyal ve ekonomik durumları ve yaşam tarzları değerlendirilerek takdir edilmelidir. Yoksulluk nafakası ahlaki ve sosyal düşüncelere dayanır. Onun içindir ki; bilimsel öğretide, evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğinde olduğu belirtilmektedir”, Yargıtay kararlarında da bu savunulmuştur¹⁸⁹.

“6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 443. maddesi gereğince ilanın nafaka ile ilgili bölümü için kesinleşmesi beklenmeden ve karar tarihinden itibaren faiz isteği ile beraber takibe konmasında yasal engel yoktur”¹⁹⁰.

Yoksulluk nafakası alacaklısı, kendi geçimini sağlayacak bir işte çalışmaya başlarsa yoksulluğun sona erip ermediğini incelemek gerekmektedir.¹⁹¹ Nafaka talebinde bulunan tarafın ekonomik gücünü arttırmak için zorunlu görülen harcamaları karşılayacak düzeyde kazancı olmazsa, yoksul olarak kabul edilir.

bir miktar nafakaya hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden ve delillerin yanılığlı değerlendirilmesi sonucu davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiştir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2003/4844, Esas No: 2003/4797, Tarih:22.04.2003.

¹⁸⁹ “(...) davalı kadın boşanma sırasında bir işte çalışmamaktadır. Kendisine aylık 300 TL yoksulluk nafakası bağlanmıştır. Davalının çalışmaya başladığı iş, her an için sona erdirilebilecek bir iş olup, sabit ve güvenceli bir iş değildir. Geçici işlerde çalışmak yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Boşanmadan sonra SGK’ lı işe girmiştir. Günümüz ekonomik koşullarında aldığı nafaka ile geçinmesi mümkün olmadığına göre; işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. O halde; mahkemece, asgari ücretin yoksulluğu ortadan kaldırmayacağı, kaldırma talebi azaltma talebini içermekte olup, bu durumun nafaka miktarının indirilmesinde etken olarak dikkate alınacağı da değerlendirilerek, sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır(...)” Yargıtay, 3.HD, Karar No:2015/13574, Esas No: 2015/9825, Tarih:07.09.2015. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁹⁰ “(...)Kural olarak, aile ve kişiler hukukuna ilişkin hükümler (ilamlar) kesinleşmedikçe icra edilemezler. Fakat nafaka hükümlerinin icrasını isteyebilmek için bunların kesinleşmesini beklemeye gerek bulunmamaktadır. Yani, nafaka verilmesine ilişkin hükmün temyiz edilmesi, hükmün icrasını durdurmaz. HUMK’ nun 443. maddesi gereğince ilanın nafaka ile ilgili bölümü için kesinleşmesi beklenmeden ve karar tarihinden itibaren faiz isteği ile beraber takibe konmasında yasal engel yoktur. Alacaklı dava dilekçesinde istenen nafaka tutarına itiraz etmemiş, sadece faiz kısmına itiraz etmiştir. Mahkemece nafaka alacağına istenen faiz miktarı denetlenip oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken nafaka alacağı ve buna ilişkin faiz istemini de kapsayacak şekilde takibin tümünden iptaline karar verilmesi isabetsizdir.(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 12. HD, Karar No: 2006/3642, Esas No:2006/747, Tarih: 27.02.2016.

¹⁹¹ “(...) 2-Dosya kapsamına göre davalı-davacı kadının çalıştığı işten asgari ücret düzeyinde gelirin bulunduğunu, davacı- davalı erkeğin ise uzman Jandarma olarak görev yaptığı 2.700 TL gelirin olduğu anlaşılmaktadır. Asgari ücretle çalışma yoksulluk nafakasına engel teşkil etmez (YHGK. 2009/3-165-186).Davalı-davacı kadın lehine Türk Medeni Kanununun 175. maddesi koşulları gerçekleşmiştir. Ancak tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre davalı-davacı kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası fazladır. Mahkemece Türk Medeni Kanununun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak daha uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekir. Bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır. 3-Boşanma kararının fer’i (eki) niteliğinde bulunan maddi ve manevi tazminat (TMK m. 174/1-2) boşanma hükmünün kesinleştiği tarihte ödenir hale gelir ve tazminatlara uygulanan faizin başlangıç tarihinin de bu kesinleşme tarihi olması gerekir. Bu nedenle, mahkemece, davalı-davacı kadın yararına hükmedilen tazminatlarda uygulanan faizin dava tarihinden başlatılması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2016/4879, Esas No:2015/13999, Tarih: 14.03.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

Hukuk Genel Kurulunun yerleşik kararlarında "asgari ücretle çalışılmakta bulunulması" yoksulluk nafakası talebinde bulunulmasını engellemektedir çünkü asgari ücret yoksulluğun ortadan kalkmasını sağlayacak bir kazanç olarak kabul edilmemektedir¹⁹².

Aynı zamanda, Yargıtay Hukuk Dairesinin asgari ücret ile çalışan kişinin boşanma nedeni ile yoksulluğa düşmeyeceği, asgari ücretin yoksulluk nafakası kararı verilmesini engelleyeceği kararı mevcuttur¹⁹³.

Günümüzde asgari ücret ile bir aile geçinmeye çalışırken, boşanmış olan kişi asgari ücrete yakın bir kazanca sahip iken yoksulluk nafakası talebinde bulunabilmesi ve bu talebin kabul ediliyor olması kanaatimizce eşitlik ve hakkaniyet ilkelerine aykırıdır. Asgari ücrete sahip olan ve boşanan kişinin yoksulluk nafakası miktarı azaltılmamalı, iptali gerçekleşmelidir. Ancak Yargıtay kararlarında nafakanın iptalinin talep edilmesi nafaka miktarının azaltılmasını da kapsamaktadır ve buna göre karar verilmektedir¹⁹⁴.

Taraflardan birinin kendi isteği ile yoksulluk nafakası almak için gelir elde ettiği işinden ayrılıp yoksulluğa düştüğünü veya düşeceğini iddia ederek yoksulluk nafakası talebinde bulunması hukuka aykırıdır. Bu talep nafaka yükümlüsü olacak kişiye zorluk çıkarmak ve yük olmak amacı ile edilmiş sayılır. Kendi isteği ile işten ayrıldığı anlaşılan kişinin yararına yoksulluk nafakası hükmedilemez. Yargıtay bir kararında kendi isteği ile işten ayrılan tarafın yoksulluk nafakası talebinde bulunamayacağını ancak kendi isteği ile işten ayrılmayan tarafın yoksulluk nafakası talebinde bulunabileceğini belirtmiştir¹⁹⁵.

¹⁹² "(...) boşanma davasında kararın kesinleşmesinden itibaren davalı lehine aylık 200,00 TL yoksulluk nafakası bağlanmıştır. Günümüz ekonomik koşullarına göre davalının aldığı nafaka ile geçinmesi mümkün değildir, işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. Ancak, elde ettiği asgari ücret onu yoksulluktan kurtaracak seviyede olmasa da mali durumunu olumlu yönde değiştirdiği de açıktır. Bu durumda, asgari ücret seviyesindeki gelirin yoksulluğu tümden kaldırmadığı, ancak nafakada hakkaniyete uygun bir miktarda indirimi gerektirdiği düşünülmektedir, indirim yapılması gerekirken, yoksulluk nafakasının tümden kaldırılması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir (...)" Yargıtay, 3.HD, Karar No:2015/15029, Esas No:2015/7764, Tarih:05.10.2015. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

¹⁹³ "(...) davacı kadının bir temizlik firmasında asgari ücretle çalıştığı, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmeyeceği anlaşılmıştır. Türk Medeni Kanunu'nun 175.madde koşulları oluşmadığından yoksulluk nafakası isteminin reddi gerekirken yazılı şekilde kabulü bozmayı gerektirmiştir (...)" Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2005/1601, Esas No: 2005/607, Tarih:08.02.2005.

¹⁹⁴ "(...) Davalının aylık gelir durumuna göre değerlendirildiğinde, çalışarak elde ettiği gelir ile aldığı nafaka miktarı toplamının, davalıyı yoksulluktan kurtaracak nitelikte bulunmadığının kabulü gerekir. Mahkemece; dava tarihindeki şartlara göre davalının yoksulluğunun ortadan kalkmadığı, asgari ücret sınırındaki gelirinin varlığının yoksulluk nafakasının tamamen kaldırılmasına neden olmayıp indirmeye karar verilebileceği, davacının dava dilekçesindeki kaldırma talebi içinde indirme talebinin de olduğu (çoğun içinde az da vardır ilkesi gereğince) gözetilerek, davacının ekonomik durumunun tam ve sağlıklı olarak araştırılmasından sonra, hakkaniyete uygun bir karar verilmesi gerekirken; yanılmalı değerlendirme sonucu davanın tamamen kabulü doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir (...)" Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2017/9349, Esas No: 2016/20405, Tarih: 08.06.2017. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

¹⁹⁵ "(...) Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan araştırmada davacı kadının 23.06.2012 tarihinde kendi rızasıyla iş akdini feshettiği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında Türk Medeni Kanunu'nun 175. madde koşullarının kadın yararına gerçekleştiğinden söz edilemez.O halde, davacı kadının yoksulluk nafakasının isteğinin reddine karar verilmesi gerekirken, kabulü doğru olmamıştır (...)" Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2014/22220, Esas No: 2014/23048, Tarih:10.11.2014.

2.6.Yoksulluk nafakasının diğer nafaka türleri ile karşılaştırılması

2.6.1.İştirak nafakası ile karşılaştırılması

İştirak nafakası, boşanmadan sonra çocuğun ihtiyaçları gözetilerek, çocuğun velayetinin verilmediği tarafa yükletilen nafakadır. Çocuğun menfaatleri çerçevesinde, velayetin verilmeyen taraf, müşterek çocuğun eğitim ve bakım masraflarından kendi gücü oranında sorumlu olmalıdır.

Kanaatimizce, yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için taraflardan birinin yoksulluğa düşmesi gereklidir ancak iştirak nafakasında çocuğun yoksulluğa düşmesi maddesi aranmaz. Çocuk müşterektir, anne ve baba müşterek çocuğa bakmakla yükümlüdür.

İştirak nafakasının, kamu düzeniyle ilgili olması nedeniyle herhangi bir talebe gerek kalmadan hâkim tarafından re'sen takdir edilmesi gerekmektedir¹⁹⁶. Ancak yoksulluk nafakasını taraflardan biri talep etmediği takdirde, hâkim kendiliğinden bu hususu nazara alamaz¹⁹⁷.

Boşanma davası içerisinde istenilen iştirak nafakasının başlama tarihi, kararın kesinleşmesi hükmünün verildiği tarihtir. Eğer iştirak nafakası, boşanma gerçekleşikten sonra ayrı bir dava açılarak isteniliyorsa, nafakanın başlama tarihi davanın açıldığı tarihtir. Ancak yoksulluk nafakasının başlama tarihi her iki durumda da kararın kesinleştiği tarih olarak kabul edilir.

İştirak nafakası yoksulluk nafakası gibi süresiz olarak devam eden bir nafaka değildir. Çocuk reşit olduğunda veya eğitim hayatı tamamlandığında iştirak nafakası durdurulabilir. Yine aynı şekilde, iştirak nafakasında da yoksulluk nafakasında da nafakayı ödeyecek eşin maddi durumuna bakılır ve kişinin maddi durumu göz önünde bulundurularak karar verilir. Nafaka ödemek ile yükümlü olan eşin maddi durumu bu nafakaları ödemeye yeterli değilse yani yoksulsa her iki nafakaya da hükmedilmez.

İştirak nafakası anne ve baba olmanın oluşturduğu bir sorumluluktur. İştirak nafakası için kusur veya kusur oranı aranmaz. Ancak yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin kusur oranının, kendisinden nafaka talebinde bulunulan eşin kusur oranından daha fazla olmaması gerekir¹⁹⁸.

“(…) davalı-davacı kadının çalışmakta olduğu Kılınç Tur ve Ticaret Limited Şirketindeki işinden kendi isteği ile ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bu yön nazara alınmadan davalı-davacı kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilmesi doğru olmamıştır (...)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/ 7074, Esas No: 2006/ 17468, Tarih:30.04.2007.

“(…)davacının iş akdinin belirli süreli olduğu için sona erdiği, davacının Fransa’da Strasburg Belediyesinde gözetmen olarak çalıştığı, 146 Euro geliri olduğu, 562,30 Euro kira ödediği tespit edilmiştir. Davacı kadının kendi isteği ile işten ayrılmadığı, gelirin yeterli olmadığı sabittir. O halde düzenli ve sürekli bir geliri bulunmayan boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek olan davaca yararına uygun bir miktarda yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekirken yetersiz gerekçe ile talebin reddine karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2016/6297, Esas No: 2016/5702, Tarih: 29.03.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

¹⁹⁶ CEYLAN, s.177.

¹⁹⁷ ÖZTAN, Bilge; Aile Hukuku, Turhan Kitapevi, 6. Baskı, Ankara, 2015, s.836.

¹⁹⁸ ÖZTAN; s.837.

Kural olarak, iştirak nafakasına boşanma kararı ile birlikte hükmedilmesi gerekir. Bu konuda Yargıtay bir kararında, yoksulluk ve iştirak nafakalarının başlangıç tarihinin boşanma hükmünün kesinleştiği tarih olduğu belirtmiştir¹⁹⁹. “Ancak boşanma davası ile birlikte iştirak nafakasının talep edilmemiş olması halinde, daha sonra çocuğun ergin olmasına kadar açılacak dava ile iştirak nafakasının talep edilmesi mümkündür”²⁰⁰. Yoksulluk nafakasında ise zaman aşımını bir yıldır. Boşanma davası kararı kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde yoksulluğa düşen taraf, ayrı bir dava açarak yoksulluk nafakası talebinde bulunabilir.

2.6.2. Tedbir nafakası ile karşılaştırılması

Kanaatimizce, boşanma davası açılmadan önce tarafların evlilik birliğinin meydana getirdiği sorumlulukları yerine getirmemelerinden, yine dava açılmadan önce haklı bir sebepten dolayı tarafların ayrı yaşamalarından ve boşanma davası açıldığında nafakaya ihtiyacı olan eşin ve çocukların ekonomik yönden korunması sebebiyle evlilik birliğinin kurtarılması için öngörölmüş nafaka türüne tedbir nafakası denilmektedir.

Boşanma davası açılmadan önce hükmedilmesi söz konusu olan tedbir nafakası davasının açılmasından sonra da hükmedilir. Ancak yoksulluk nafakasının hükmedilebilmesi için açılan boşanma davasının karara çıkmış olması gerekir, bu nafakalara ne zaman hükmedileceği de Yargıtay kararlarında belirtilmiştir²⁰¹.

Tedbir nafakasına hükmedilirken tarafların kusurlarına bakılmaz. Eski Medeni Kanuna göre kocanın aileye olan bakım yükümlülüğünden dolayı ortaya çıkan tedbir nafakası, Yeni Medeni Kanun ile eşler eşit haklara sahip olduğu için her iki tarafın da sorumluluğundan dolayı ortaya çıkmıştır. Tarafların kusur araştırılması yapılmadan ekonomik duruma bakılarak karar verilen tedbir nafakasına karşı yoksulluk nafakasında ise nafaka isteyen tarafın, nafaka yükümlüsü olan tarafın kusur oranından daha ağır bir kusura sahip olmaması şartı aranmıştır.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin nafaka alma hakkına sahip olabilmesi için boşanma davası sonucunda yoksulluğa düşecek olması gerekir. Yargıtay bir kararında, nafaka talebinde bulunan tarafın boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluğa düşeceği için süresiz yoksulluk nafakasına karar verilmesi gerektiğine değinmiştir²⁰². Tedbir nafakası

¹⁹⁹ “(...)Yoksulluk ve iştirak nafakalarının başlangıç tarihi; boşanma hükmünün kesinleştiği tarihtir. Yoksulluk ve iştirak nafakasına karar tarihinden itibaren hükmedilmesi doğru değil ise de, bu husus yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, hükmün bu bölümünün düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir. (HUMK m. 438/7) (...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/ 12631, Esas No: 2018/ 2037, Tarih: 07.11.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁰⁰ DEMİR; s.70.

²⁰¹“(…) Davalı kadın yoksulluk nafakasını tahkikat aşamasında talep etmiştir. Durum böyleyken, davalı kadının talep ettiği yoksulluk nafakası talebi ile ilgili olarak "karar verilmesine yer olmadığına" şeklinde karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde esasına ilişkin karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. 4-Davacının velayeti kendisine bırakılan ortak çocuk için talep ettiği tedbir ve iştirak nafakası talebi hakkında olumlu olumsuz bir hüküm kurulmaması bozmayı gerektirmiştir(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/14524, Esas No: 2018/433, Tarih: 13.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁰²“(…) Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz (TMK m. 175). Yukarıda 2. bentte açıklandığı üzere boşanmaya sebep olan olaylarda davacı-karşı davalı kadının daha ağır kusurlu olmadığı, her hangi bir gelirin bulunmadığı, boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği gerçekleşmiştir.

için ise böyle bir şart aranmaz. Yoksulluğa düşecek tarafın talebi olmadan yoksulluk nafakasına hükmedilmezken, tedbir nafakası talebinde bulunulmasa bile hâkim kendiliğinden tedbir nafakasına karar verebilir.

Yargıtay, kararlarında tedbir nafakasına, boşanma davasının açılması tarihinden itibaren hükmedilirken yoksulluk nafakası boşanma davasının karara çıktığı tarihten itibaren hükmedilmesi gerektiğini, tedbir nafakasının sona ermesinin boşanma davasının karara çıkması ile birlikte olurken, yoksulluk nafakası sona erme şartları oluşmadığı takdirde süresiz olarak devam ederek sona ermediğini belirtmiştir²⁰³.

Tedbir nafakasının miktarına tarafların evlilik birliği içerisinde yaşadıkları hayat standartları göz önünde bulundurularak karar verilirken, yoksulluk nafakasının miktarına tarafların zorunlu hayatı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak karar verilir. Tedbir nafakasının miktarının belirlenmesi için, ekonomik ve sosyal durumun tespitin yapılması gerekmektedir²⁰⁴.

Kanaatimizce, her iki nafaka türünde de nafaka miktarına karar verilirken, nafaka yükümlüsü olacak eşin ekonomik gücü göz önünde bulundurulur ve nafaka alacaklısının ihtiyaçlarına göre hakkaniyetli bir şekilde karar verilir.

2.6.3.Yardım nafakası ile karşılaştırılması

“Yardım nafakası, kendilerine yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek olanların, yasada gösterilen yakın hısımlarından isteyebilecekleri geçinmeleri için gerekli olan nafakanın adıdır”²⁰⁵.Birbirlerine yardım etmekle sorumlu olanlar altsoylar ve üstsoylardır. Yardım nafakası bu sebepten dolayı karşılıklıdır. Ancak yoksulluk nafakası karşılık değil, tek taraflıdır.

O halde, davacı-karşı davalı kadın yararına geçimi için uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken, isteğin reddi doğru görülmemiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/14069, Esas No: 2018/2732, Tarih: 05.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁰³ “(...) Tedbir nafakası davanın açıldığı tarihten itibaren başlar ve kararın kesinleştiği tarihte sona erer. Mahkemece kadının tedbir nafakası isteminin kısmen kabulüne karar verilerek 24.06.2015 tarihli celse 3 nolu ara karar ile aylık 300 TL takdir olunan tedbir nafakasının mükerrer tahsilata sebebiyet vermemek kaydıyla kararın kesinleşmesine kadar erkekte alınarak kadına verilmesine karar verilmiştir. 24.06.2015 tarihli celsenin 3 nolu ara kararında ise kadın lehine 300 TL tedbir nafakasına hükmedilmiş olup, tedbir nafakasının başlangıç tarihi gösterilmemiştir. Tedbir nafakasının başlangıç tarihinin gösterilmemesi infazda tereddüt yaratacağından doğru bulunmamış ve bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/ 5203, Esas No: 2016/ 15634, Tarih: 18.04.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…) Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz (TMK m. 175). Yukarıda 2. bentte açıklandığı üzere, boşanmaya sebep olan olaylarda davalı-davacı kadının daha ağır kusurlu olmadığı, herhangi bir geliri ve malvarlığının bulunmadığı, boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği gerçekleşmiştir. O halde, davalı-davacı kadın yararına geçimi için uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken isteğin reddi doğru görülmemiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/ 12928, Esas No: 2017/ 1934, Tarih: 13.11.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁰⁴ BOZDAĞ; s.47.

²⁰⁵ ŞİMŞEK;s.47.

Yoksulluk nafakasına karar verilirken nafaka talebinde bulunan kişinin kusurunun nafaka borçlusuna oranla ağır olmaması gerekirken yardım nafakası talebinde bulunan kişinin nafaka talebinde bulunabilmesi için yoksulluğa düşmesinin kendi kusuru ile olmaması şartı yeterli olmaktadır. Yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek kişi, önce kendi çalışması ve kendi kaynaklarıyla geçimini sağlamaya gayret etmekle yükümlüdür²⁰⁶.

Yargıtay bir kararında kişinin işten kendi isteği ile ayrılıp ayrılmadığının iyi araştırılmasını ve bu araştırmaya göre karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir²⁰⁷, eğer böyle bir durum söz konusu olursa nafaka talebinde bulunan kişinin nafaka yükümlüsünü zor duruma sokmak istediği kanaatine varılır.

Yoksulluk nafakası miktarı, talepte bulunan kişinin boşanma davasından sonra oluşacak yoksulluğun engellenmesi göz önünde bulundurularak hesaplanırken, yardım nafakasının miktarında ise yardım talebinde bulunan kişinin, hayatını devam ettireceği ihtiyaçlarının miktarı göz önünde bulundurulur ve nafaka bu duruma göre hesaplanır. Yardım nafakasının artırılmasında aradan geçen zaman ve bu süre içerisinde tarafların sosyal ve ekonomik durumlarındaki değişiklikler dikkate alınarak ve hakkaniyete göre karar verilmelidir²⁰⁸.

Yardım nafakasına, talep edilen tarihten itibaren hükmedilirken yoksulluk nafakasına ise boşanma davası kararının kesinleştiği tarihten itibaren hükmedilir. Nafaka miktarlarını artırma, azaltılma veya kaldırılma talebi, koşulların oluştuğu her zaman edilebilir.

2.7.Yoksulluk nafakasının boşanmadan sonra hükmedilen maddi ve manevi tazminat ile karşılaştırılması

Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zarar gören bir eş, kusursuz veya daha az kusurlu ise, diğer eş de kusurlu veya daha ağır kusurlu ise, diğer eşten maddi tazminat isteyebilir²⁰⁹.

Yargıtay bir kararında, boşanmanın gerçekleşmesine sebep olan olaylarda taraflar eşit kusurlu ise her iki tarafta maddi ve manevi tazminat talebinde bulunamayacağına değinmiştir²¹⁰.

²⁰⁶ KESKİN, Alper; Boşanma Davaları, Seçkin Yayıncılık, C.1, 1.Baskı, Ankara, Ağustos, 2017, s.185.

²⁰⁷ “(...) Dosya içerisinde bulunan 30.07.2015 tarihli kolluk tutanağında davacı kadının çalışmadığı belirtilmiş, kadının son çalıştığı iş yerinin 11.10.2016 tarihli cevabi yazısında, kadının 1.302 TL ücretle halen çalışmaya devam ettiği belirtilmiş, son celse davalı kadın dört-beş ay önce işten ayrıldığını beyan etmiştir. Bu sebeple davalı kadının usulünce ekonomik ve sosyal durumunun araştırılarak, sigortalı olarak çalışıp çalışmadığı, sürekli ve düzenli gelirinin bulunup bulunmadığı, gelirinin kendisini yoksulluktan kurtarıp kurtarmayacağı; çalışmıyor ise kendi rızası ile işten ayrılıp ayrılmadığı, ayrılmışsa bunun bir zorunluluktan kaynaklanıp kaynaklanmadığının belirlenmesi ve gerçekleşecek sonuca göre davalı kadının yoksulluk nafakası talebi hakkında karar verilmesi gerekirken, bu konuda eksik incelemeyle yazılı şekilde yoksulluk nafakasına hükmedilmesi usul ve kanuna aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/ 14626, Esas No: 2018/ 5521, Tarih: 17.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁰⁸ DEMİRAL, Meltem; “Aile Bağlarının Ortadan Kalktığı Hallerde Yardım Nafakası Talebinin Yerindeliği Hakkında Bir Yargıtay Karar İncelemesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Özel Sayı, İzmir, 2010, (s.1132-1133), s.1126. <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/12345/2175>, (Er. T: 25.10.2018) .

²⁰⁹ HATEMİ/ OĞUZTÜRK; s.132.

Ancak boşanmanın gerçekleşmesine sebebiyet veren olaylarda her iki tarafta eşit kusurlu ise ve nafaka talebinde bulunan kişi yoksulluğa düşecek ise yoksulluk nafakasının takdiri gerekir. Yargıtay bir kararında yoksulluğa düşecek taraf, diğer taraf ile eşit kusurlara sahip olsa bile yoksulluk nafakası talebinde bulunuyorsa, yoksulluk nafakasına karar verilmesi gerektiğine değinmiştir²¹¹.

Maddi ve manevi tazminat miktarı tarafların davanın açılmasına sebebiyet verdikleri oranda ve kimin daha fazla kusurlu olduğuna göre belirlenecektir. Tarafların maddi gücü de kıstaslardan biridir²¹².

Maddi tazminatın amacı, yoksulluğun giderilmesi olmayıp zararın karşılanmasıdır. Yoksulluk, sadece maddi tazminat miktarı tespitinde rol oynar. Bu anlamda maddi tazminata mahkemece hükmedilmiş olması, yoksulluk nafakası istenemeyeceği anlamına gelmez. Zaten kanunumuz maddi tazminatı ve yoksulluk nafakasını ayrı ayrı şartlara bağlayarak ayrı madde-lerde düzenlemiştir²¹³.

Kanaatimizce, boşanma ile birlikte yoksulluğa düşecek taraf, yoksulluk nafakası talebinde bulunmamış veya bulunmuş olmasına rağmen maddi tazminat talebi daha önce kabul edilmişse kişinin maddi tazminat ile yoksul olmayacağı düşünüldüğünden, yoksulluk nafakası talebi kabul olmamalıdır.

²¹⁰ “(...) 2- Davacı erkek TMK 166/1 maddesine dayalı olarak boşanma davası açmış, davalı kadın da tedbir nafakası davası açmış, her iki dava birleştirilmiş, yapılan yargılama sonucunda; davacı-davalı erkek tarafından açılan boşanma davasının kabulüne, davacı-davalı erkeğin manevi tazminat talebinin reddine, davalı-davacı kadın tarafından açılan tedbir nafakası davasının kısmen kabulüne, kadın yararına nafaka ile maddi ve manevi tazminata hükmedilmesine karar verilmiş, taraflarca kararın temyiz edilmesi üzerine Dairemizin 12.12.2017 tarih 2016/8248 esas ve 2017/14322 karar sayılı ilamı ile davalı-davacı kadının ağır kusurlu olduğu, tazminat ve yoksulluk nafakası taleplerinin reddi ve davacı-davalı erkeğe manevi tazminat verilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiş, hüküm diğer yönlerden ise onanmıştır. Davalı-davacı kadın tarafından süresi içerisinde karar düzeltme talebinde bulunulmuştur. Dosyanın yapılan incelemesinde; davacı-davalı erkeğin, bozma ilamında davalı-davacı kadına kusur olarak yüklenen tehdit vakiasına, dava dilekçesinde dayanmadığı anlaşılmaktadır. Dayanılmayan vakıa karşı tarafa kusur olarak yüklenemez. Buna göre davacı- davalı erkek birlik görevlerini yerine getirmemiş, davalı-davacı kadına hakaret etmiş, davalı-davacı kadın da güven sarsıcı davranışlarda bulunmuştur. Belirlenen bu kusurlu davranışlara göre boşanmaya sebebiyet veren olaylarda tarafların eşit kusurlu olduklarının kabulü gerekir. Boşanmaya sebep olan olaylarda eşit kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminata (TMK m. 174/1-2) karar verilemez. Ayrıca kusur durumuna göre boşanmakla yoksulluğa düşen davalı-davacı kadın yararına yoksulluk nafakası hükmedilmesinde de bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Ne var ki bu durum ilk inceleme sırasında gözden kaçırıldığından hüküm kısmen bozulmuştur. Açıklanan sebeple davalı-davacı kadının karar düzeltme isteminin kabulüne, Dairemizin 12.12.2017 tarih 2016/8248 esas ve 2017/14322 karar sayılı ilamında yer alan 2. bentteki davalı-davacı kadın yararına hükmolunan yoksulluk nafakasının reddi gerektiğine ilişkin bölüm (ilamdaki davalı-davacı kadının maddi-manevi tazminat istemlerinin reddedilmesi gerektiğine ilişkin bozma hariç) ile 3.bendinin tamamen kaldırılmasına, hükmün kusur belirlemesi yönünden bozulmasına, davalı-davacı kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası ve davacı-davalı erkeğin reddedilen manevi tazminat talebi yönünden de yukarıda gösterilen sebeple onanmasına karar verilmesi gerekmiştir (...)” Yargıtay, 2 HD, Karar No: 2018/15107, Esas No: 2018/1929, Tarih: 24.12.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²¹¹ “(...) Boşanmaya neden olan hadiselerde davacı ve davalı eşit kusurludur, boşanma yüzünden davalı kadının yoksulluğa düşeceği toplanan delillerden anlaşılmakta olup, Türk Medeni Kanunu’nun 175.maddesi şartları oluşmuş. Kadına uygun miktar yoksulluk nafakası takdiri gerekirken isteğin reddi doğru değildir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/9866, Esas No: 2006/20873, Tarih:11.06.2007.

²¹² DEMİRÇİ; s.80.

²¹³ ANSAY, Tuğrul; Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk, Prof. Dr. Jale Akipek’ e Armağan, Konya, 1991, s.264.

Eğer yoksulluk nafakası talep eden için öncelikle maddi ve manevi tazminata hükmedilmiş ise nafakanın miktarının belirlenmesinde tazminata rağmen yoksulluğa düşme durumunun olup olmadığı araştırılmalıdır²¹⁴.

“Açılmış olan boşanma davasının reddedilmesi veya hâkimin ayrılığa karar vermesi durumunda, taraflar maddi ve manevi tazminat talep edemezler, bu talepler ancak tarafların boşanmasına karar verilmesi halinde karara bağlanır. Kanun koyucu boşanmadan kaynaklanacak olan zararların kısmen de olsa giderilmesi için, belli şartların gerçekleşmesi halinde dava yoluna başvurabileceğini ön görmektedir”²¹⁵.

Kanaatimizce, boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte maddi tazminat alan tarafın, ekonomik açıdan iyileşme sağladığı aşikârdır. Bu sebepten dolayı hâkim, eğer koşullar oluşuyorsa ilk önce maddi tazminata karar vermelidir.

Maddi tazminata karar verildiğinde, tazminat hakkına sahip olan eş eğer aldığı bu tazminat ile geçimini sağlayamayacaksa, çalışmıyorsa ve geliri yoksa yoksulluk nafakası talebi de kabul edilebilir. Maddi tazminat ile yoksulluk nafakasının aynı anda verilmemesi gerektiğini belirten yasal bir hüküm bulunmamaktadır.

“Uygulamada sıklıkla karşımıza çıkmakla birlikte, maddi tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir(MK 176/I). İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar (MK 176/II). Alacaklı tarafın evli olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde, irat mahkeme kararıyla kaldırılır (MK 176/III). Yargıtay bir kararında, yoksulluk nafakası alan tarafın evlenme olmaksızın fiilen birlikte yaşadığının kanıtlanması ile birlikte yoksulluk nafakasının iptal edilmesi gerektiğini belirtmiştir ²¹⁶. Keza, tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği diğer hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir(MK 176/ IV).Son olarak, hâkim, istem halinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminatın sonraki yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeyeceğini karara bağlayabilir (MK 176/son)” ²¹⁷.

Maddi tazminat talebi yoksulluk nafakasında da olduğu gibi boşanma davası devam ederken edilebileceği gibi dava sonuçlandıktan sonra bir yıl içerisinde de edilebilir.

Kanaatimizce, manevi tazminat talebinde bulunabilmek için eşin evlilik birliği içerisinde kusursuz olması ve kişilik haklarının ciddi anlamda saldırıya uğramış olması gerekir.

²¹⁴ FEYZİOĞLU, Feyzi Necmettin; Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, 3. Baskı, İstanbul, 1986, s.265.

²¹⁵ KICALIOĞLU, Mustafa; Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, Temmuz, 2015, s. 40.

²¹⁶ “(...) delillerden, davacı kadının, davanın devamı sırasında bir başkası ile gayri resmi şekilde birlikte olduğu ve halen o kişiyle yaşadığı anlaşılmaktadır. Davacının evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması yoksulluk nafakasının kaldırılması sebebidir (TMK m. 176/3). Bu nedenle, Türk Medeni Kanununun 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakası koşullarının davacı kadın lehine olduğundan söz edilemez. Bu durumda, davacı kadının yoksulluk nafakası talebinin reddi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır r(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/8219, Esas No: 2016/21052, Tarih: 27.06.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²¹⁷ ERDEM, Mehmet; Aile Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, Ocak, 2018, s.190.

Tazminat ile yükümlü tutulan eşin kusurunun az olması önemli değildir, burada önemli olan kişilik haklarına olan saldırdır çünkü kişilik hakları şahsiyet haklarıdır. Şahsiyet hakları kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır tıpkı ruh ve beden bütünlüğü, şeref ve haysiyet, özgürlük ve sağlık hakları gibi.

Evlilik birliğı içerisinde eş, karşı tarafın kişilik haklarına ağır bir şekilde saldırıda bulunmuşsa kusuru hafif olsa bile manevi tazminata hükmedilir. Tazminat talebinde bulunan eş hafif kusura sahipse ancak kişilik hakları saldırıya uğramışsa bu kusur göz önünde bulundurulmaz ve tazminat talebi kabul edilir.

“Manevi tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez (TMK m.176/II). Bu sebeple toptan ödemeye hükmedilir. Fakat maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan yani bir defada veya durumun gereklerine göre irat biçiminde yani belirli/düzenli aralıklarla ödenmesine karar verilebilir (TMK m. 176/I)”²¹⁸.

“İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar; Alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır”²¹⁹.

Manevi tazminat talebi boşanma davası devam ederken istenebileceğı gibi, boşanma davası sonucunda karar kesinleştikten bir yıl içerisinde de kusuru olmayan ya da karşı tarafa göre daha az kusurlu olan eş tarafından istenebilir.

²¹⁸YILDIRIM, Abdulkerim; Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, Nisan, 2014, s.91.

²¹⁹ YILDIRIM; s.92.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YOKSULLUK NAFAKASININ USUL HÜKÜMLERİ, SÜRESİ ve SONA ERMESİ

3.1.Yoksulluk nafakasında taraflar

Yoksulluk nafakası davasında davacı, boşanmanın gerçekleşmesi ile yoksulluğa düşecek olan taraftır. Boşanmaya sebebiyet veren olaylarda davacı tarafın kusuru diğer tarafa göre fazla olmamalıdır. Yoksulluk nafakasını davasının davalısı, aleyhine yoksulluk nafakası davası açılan eştir.²²⁰

Yoksulluk nafakası hakkı şahsa bağlı bir haktır. Fiil ehliyeti olan kişiler dava açma ehliyetine de sahiptirler. Fiil ehliyeti olan eş, dava açarken bizzat kendisi ilgilenebileceği gibi vekâlet verdiği vekil tarafından da davasını takip ettirebilir.

Ayırt etme gücüne sahip olmayan eşe haksızlık edilmemesi ve işlemlerin adil olması için kanuni temsilciye bu şahsın hakkını temsil yolu ile savunma hakkı sunulmuştur. Böylece kanuni temsilci ayırt etme gücüne sahip olmayan şahıs için, boşanma davası sırasında nafaka talebinde bulunabilecek veya nafaka davası açabilecek.

3.2.Yoksulluk nafakasında görevli ve yetkili mahkeme

Evlilik birliğinin kurulması ile birlikte aile birliği de kurulmuş olur. Aile birliği içerisinde doğan tüm dava ve işlerden Aile Mahkemeleri görevlendirilir. Yoksulluk nafakası da aile birliğinden doğan bir sorumluluk olduğu için bundan kaynaklanacak dava ve işler Aile Mahkemelerinde ele alınacaktır.

“Dolayısıyla, yoksulluk nafakasına ilişkin olarak, gerek boşanma davası ile birlikte ve gerekse de boşanma davasından bağımsız şekilde ikame edilen davalar, ayrıca nafakanın artırılmasına ya da azaltılmasına veya nafakanın kaldırılmasına ilişkin davalar, Aile Mahkemelerinde görülecektir. Uygulamada da, yoksulluk nafakası kapsamındaki davaların Aile Mahkemelerinde incelenmesi gerektiği yönünde muhtelif kararlar verilmiştir”²²¹.

“Yoksulluk nafakası talebi, boşanma dilekçesi veya cevap dilekçesi ile birlikte ya da boşanma davası sırasında ileri sürülmüş ise, yetkili mahkemenin de boşanma davasına bakan aile mahkemesi olacağını söylemek yerinde olacaktır. Bu durumda da, boşanma davalarında hangi mahkemenin yetkili olduğu sorusunun cevaplandırılması gerekmektedir. Bu sorunun cevabını, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 168.maddesinde bulmamız mümkündür. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun md. 168 uyarınca, boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesi olup, davacı bu mahkemelerden birini seçme hakkına sahiptir. Dolayısıyla boşanma davalarında ileri sürülen ve/veya boşanma davalarıyla birlikte görülen yoksulluk nafakası talebi kapsamındaki davalara, eşlerden birinin yerleşim yerindeki

²²⁰ DEMİR; s.113.

²²¹ UZUN, Mine; Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.87.

Aile Mahkemesi nezdinde veya eşlerin davadan önce son altı aydan beri birlikte oldukları yerdeki Aile Mahkemesinde bakılacaktır”²²².

Yoksulluk nafakası, boşanma davası sırasında talep edilmemiş ve dava bittikten sonra ayrı bir dava açılarak talep edilecekse yetkili mahkeme, yoksulluğa düşecek olan tarafın yerleşim yerinde bulunan mahkemedir. Kanaatimizce, buradaki amaç zaten yoksulluğa düşmüş olan tarafın, nafaka borçlusunun yerleşim yerindeki mahkemeye giderek bu esnada harcama yapmasını önlemektir. Yoksulluğa düşen eşi korumak ve kişinin ekonomik durumunu göz önünde bulundurularak getirilen bir yetkidir. Ancak davacı olan taraf, nafaka alacağı talebini isterse davalı tarafın yerleşim yeri mahkemesinde dava açarak isteyebilir. Davacının kendi yerleşim yerinde dava açmasının zorunlu olduğu şartı aranmamaktadır. Davacı davalının yerleşim yerindeki Aile Mahkemesinde nafaka davası açsa dahi yetki itirazında bulunulamaz, bulunulsa bile itiraz reddedilir. “Sonuç olarak, nafaka davalarında Aile Mahkemeleri ve Aile Mahkemesi bulunmayan yargılama çevrelerinde de, ‘aile mahkemesi’ sıfatıyla Asliye Mahkemeleri ‘görevli mahkeme’ olmakta, yetkili mahkeme ise, nafaka konusunun boşanma yargılaması sırasında görülmesi durumunda boşanma davasını inceleyen mahkeme, boşanma yargılamasından bağımsız incelenmesi durumunda ise, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi olabilmektedir”²²³.

Boşanma sonucu, yokluğa düşen kadına, erkeğin ödediği nafaka²²⁴ yoksulluk nafakasıdır. Evlilik birliği sona ermiş olsa bile, yoksulluk nafakası tarafların evlilik birliği içerisinde oluşturdukları dayanışmayı devam ettirmesi prensibindedir.

Yabancı unsurlu yoksulluk nafakasına uygulanacak olan hukuk, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun 14. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre; “Boşanma ve ayrılık” başlığında MÖHUK m.14 uyarınca, boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri eşlerin müşterek milli hukukuna²²⁵ tabi kılınmıştır²²⁶. Müşterek bir milli huku-

²²² UZUN; s.88.

²²³ UZUN; s.90.

²²⁴ ELPE, Nezih; Halkevleri Kültür Vakfı Basımevi, “Evlenme, Boşanma ve Nafaka Hükümleri”, Ankara, 1976, s.100.

²²⁵ Eşlerin müşterek milli hukukunun tayininde, etnik kökenlerine değil, hangi devletin vatandaşlığında bulunduklarına bakılır. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nin E. 1990/5729- K. 1990/11522 sayılı ve 23.11.1990 tarihli kararına konu boşanma davasında yabancı devlet vatandaşı olan eşlerin Türk soylu olmasından bahisle Türk hukukunu uygulayan yerel mahkeme kararı, MÖHUK uyarınca boşanma davalarında eşlerin müşterek milli hukukunun uygulanması gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur (www.kazanci.com). ŞANLI, Milletlerarası Özel Hukuk, s.130. (Dipnottan alıntı.)

²²⁶ MÖHUK m.14(1)’ de yer alan “eşlerin müşterek milli hukuku” ibaresi, eşlerin birden farklı devlet vatandaşlığına sahip olduğu haller bakımından yanıltıcı olabilmektedir. Söz konusu ibarenin, eşlerin birden fazla vatandaşlığa sahip bulunduğu hallerde “eşlerin milli hukukları müşterek ise bu hukuk” şeklinde yorumlanması, birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar bakımından varsa Türk vatandaşlığının yoksa en sıkı ilişkide bulunan vatandaşlığın milli hukuk olarak kabulünü emreden MÖHUK m.4 hükmünün gereğidir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2007/4214- K.20081476 sayılı ve 13.02.2008 tarihli kararında, hem Türk hem de İtalyan vatandaşı olan kadın ile İtalyan vatandaşı erkek arasında görülen boşanma davasında, kadının sahip olduğu birden fazla vatandaşlıktan biri Türk vatandaşı olduğu için, kadının Türk vatandaşlığının esas alınacağı ve bu nedenle eşlerin müşterek milli hukukunun bulunmadığı sonucuna oyçokluğuyla varmıştır. Karşı oy yazısında ise, MÖHUK m.4(b)’de yer alan kuralın, aksi öngörülmediği takdirde uygulanacak bir düzenleme olduğu; MÖHUK m.13 hükmünde yer alan “müşterek milli hukuk kuralının”, milli hukuk kuralın istisnalarından birini teşkil ettiği ve

kun bulunmadığı hallerde eşlerin müşterek mutad mesken hukuku, bunun da bulunmaması halinde Türk hukuku uygulanacaktır²²⁷.

Bu durumu özetlememiz gerekirse, eğer eşler yabancı ise, aralarındaki yoksulluk nafakası uyuşmazlıklarında eşlerin kendi milli hukukları uygulanmaktadır. Eşler farklı vatandaşlıklara sahiplerse ortak ikametgâhları yani (tarafların sürekli kalma niyeti ile oturdukları yer), ikametgâh mevcut değilse ortak mutad meskenleri yani (tarafların hayatlarını devam ettirdikleri, fiili bir kavram olan yer) neresi ise buranın hukuku uygulanır. Ancak her iki durum da söz konusu değilse o zaman Türk hukukunun uygulanması gerekecektir.

3.3.Yoksulluk nafakasında ispat yükü

Yoksulluk nafakası davasında, taraflar, kendi iddialarını ispat etmekle yükümlüdürler. Bu hüküm, her iki tarafın da her hususu ispatla yükümlü olduğu anlamında yorumlanmamaktadır²²⁸.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin sadece boşanma davası sonrasında yoksulluğa düşecek olmasını ispat etmesi yeterlidir. Davacının, davalı tarafın ekonomik gücünün varlığını belirten delillere ihtiyacı yoktur.

Nafaka yükümlüsü, yoksulluk nafakası ödemekten kaçınıyorsa, yoksulluk nafakasını ödeyebilecek durumunun olmadığını ve davacının kusurunun kendisinin kusurundan daha ağır olduğunu ispat etmekle yükümlüdür.

Kanaatimizce, nafaka yükümlüsü, nafaka talebinde bulunan tarafın çalıştığı iddiasında bulunuyorsa, kişinin çalıştığını tanıklar ile ispat etmelidir. Böyle bir iddia söz konusu ise hâkim bu durumun araştırmak ile yükümlüdür. Nafaka talebinde bulunan kişinin çalışıp çalışmadığını, çalışıyorsa ne kadar maaş aldığını, sigortasının olup olmadığını, bu işten kazancının düzenli olup olmadığını, elde ettiği gelirin kendisini yoksulluktan kurtarıp kurtarmayacağını araştırmalıdır.

Yoksulluk nafakasının, boşanma davası ile birlikte istenmesi halinde, bu istek boşanmanın eki niteliğinde olduğundan, yoksulluk nafakası talebinin şartları oluşmuşsa, nafakaya boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren hükmedilmesi gerekir²²⁹, dava kesinleştiikten sonra yoksulluk nafakası talebinde bulunuluyorsa, davanın kesinleştiği tarihten itibaren yoksulluğa düştüğünü ispat etmekle yükümlüdür.

Uygulamada, delillerin hâkim tarafından dikkate alınması için, elde edilen delillerin, hukuka aykırı olarak elde edilmemiş olması gerekir. Eğer böyle bir durum söz konusu olursa bu deliller mahkeme tarafından olayın ispatında dikkate alınmaz.

İtalyan hukukunun, eşlerin müşterek milli hukuku olduğu ifade edilmiştir [Ekşi (5718 Kararlar) , s.3 vd.]. ŞANLI, Milletlerarası Özel Hukuk, s.130-131. (Dipnottan alıntı.)

²²⁷ŞANLI, Milletlerarası Özel Hukuk, s.130.

²²⁸DEMİR; s.114.

²²⁹ŞAHİN, Emin; Aile Hukuku Davaları, Adalet Yayınevi, 2.Baskı, Ankara, Ekim, 2012, s.818.

Yine aynı şekilde uygulamada, hukuka uygun olmayan şekilde toplanan deliller mahkemeye sunulursa, hâkim, tarafların delillere itiraz etmesini beklemeden kendisi resen bu delillerin hukuka aykırı bir şekilde elde edildiklerini belirterek dosya içerisinde değerlendirme yapmaz.

3.4.Yoksulluk nafakasının başlangıcı

Eğer boşanma davası devam ederken yoksulluk nafakası talebinde bulunulmuş ise, boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluk nafakasına karar verilmektedir. Yoksulluk nafakası boşanma ya da ayrılık davasının karara çıkması ile başlar. Boşanma davasının reddedilmesi ile birlikte yoksulluk nafakası talebi de kabul edilmez. Yoksulluk nafakasının oluşması için boşanma davasının kabulü gerekmektedir. Yoksulluk nafakası davası, boşanma davasının ferî niteliğindedir.²³⁰

Yoksulluk nafakası talebi, boşanma davasının kesinleşmesinden sonra bir yıl içerisinde edilmelidir. Zamanaşımı gerçekleştiikten sonra nafaka talebinde bulunuluyorsa, hâkim zamanaşımını resen dikkate almaz ancak davalı taraf zamanaşımının gerçekleştiğini beyan ederek davaya itiraz ederse hâkim davanın iptaline karar verir. Eğer davalı, zamanaşımının gerçekleşmiş olmasına rağmen nafaka ödemeyi kabul ediyorsa davalı nafaka yükümlüsü olarak kabul edilir.

Boşanma davası ile birlikte yoksulluk nafakası talebinde bulunulduğunda nafakanın başlaması için boşanma davasının sonuçlanması gerekmektedir. Davanın karara çıktığı tarihte yoksulluk nafakasına karar verilir²³¹. Boşanma davası devam ederken karar verilen nafaka tedbir nafakasıdır ve bu nafaka boşanmanın gerçekleşmesi ile sona erer.

Boşanma davası reddedildiğinde yoksulluk nafakası da otomatik olarak reddedilmiş sayılır. Boşanma davasının sonuçlanması ile yoksulluk nafakasına karar verilmesi doğru orantılıdır. Yargıtay, kararlarında da yoksulluk nafakasının başlangıç tarihinin boşanmanın gerçekleştiği tarih olarak belirtmiştir²³².

²³⁰ SERİN OF, Emine; Boşanmanın Mali Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008, s.87.

²³¹ “(...) Yoksulluk nafakasına boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren hükmedilir. Davanın açıldığı 19.11.2003 tarihinde henüz boşanma kararı kesinleşmemiştir. Bu yön nazara alınmadan yoksulluk nafakasının artırılması biçiminde karar verilmesi de yanlış olmuştur (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2005/ 3400, Esas No: 2005/1885, Tarih: 07.03.2005.

²³² “(...)Mahkemece kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakasına boşanmanın kesinleştiği tarihten itibaren hükmolunması gerekirken, mahkemenin bozma ilamından önceki karar tarihi olan 21.01.2014 tarihinden itibaren yoksulluk nafakasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Ancak, bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün bu bölümünün düzeltilerek onanması gerekmiştir (HUMK m. 438/7)(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/12117, Esas No: 2016/12555, Tarih: 22.06.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…)Yoksulluk nafakasına boşanma hükmünün kesinleşme tarihinden geçerli olmak üzere karar vermek gerekirken 08.07.2016 tarihli son kararın kesinleşme tarihinden geçerli olmak üzere karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup hükmün bozulması gerekir. Ancak bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün yoksulluk nafakasının başlangıç tarihine yönelik olarak düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir (HUMK m. 438/7)(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/16113, Esas No: 2016/24435, Tarih: 19.12.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

3.5.Yoksulluk nafakasının ödenme şekli

Yoksulluk nafakası sermaye veya irat şeklinde ödenebilmektedir. Bu durum 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu md.176'da belirtilmektedir. Uygulamada çoğunlukla hâkimler yoksulluk nafakasının belirli bir miktarda her ay düzenli şekilde ödenmesi gerektiğine karar vermişlerdir²³³.

Yoksulluk nafakasının hangi şekilde ödenmesi gerektiğine mahkeme karar verebilir. Mahkeme yoksulluk nafakasının sermaye veya irat şeklinde ödenmesine karar vermektedir. Taraflar anlaşma yaparak ödeme şeklini belirleyebilirler, bu anlaşma hâkimin onayı ile geçerli olur²³⁴. Taraflar bazı durumlarda boşanma davasının baskısı altında kalmış olabilir, korunmaya ihtiyaç duyabilir, haklarını savunamayabilir ve karşı tarafça ezilebilir. Böyle durumlarda hâkim bu kişinin haklarını savunmak durumunda kalır ve bu sebepten dolayı hâkime yoksulluk nafakası sözleşmesini kabul etme veya reddetme yetkisi verilmiştir.

Nafakanın ödeme şekli taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça Türk Lirası üzerinden yapılır ve bu şekilde hüküm verilir. 6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 43.maddesinin 2.fıkrasına göre eğer nafaka ödeyecek olan tarafın borcu ödememe durumu anlaşılmışsa, hâkim bu kişiden teminat alınması kararını verebilir.

3.5.1.Sermaye şeklinde ödenmesi

İstisnai durularda yoksulluk nafakasının sermaye şeklinde ödenmesine karar verilir. Bu şekilde ödenmesinin nedeninin kararda açıklanması şarttır. Nafaka alacaklısının daha lehine bir durum söz konusu olacaksa bu sebepten dolayı sermaye şeklinde ödeme kararı verilebilir.

Sermaye şeklinde ödenmesine karar verilebilmesi için talep olması gerekir. Sermaye şeklinde ödemenin avantajı, nafaka borçlusu ödemeyi yaptıktan sonra borcun bitmesi ve ekonomik durumların değişmesi durumu söz konusu olduğunda tarafların bu değişimden etkilennememesidir.

Nafakanın sermaye şeklinde ödenebilmesi için nafaka borçlusunun ekonomik durumunun, hesaplanan miktarı ödeyebilecek durumda olması gerekir aksi takdirde nafaka irat biçiminde ödenir. Yargıtay bir kararında nafaka yükümlüsünün, yoksulluk nafakasını sermaye şeklinde ödemesinin uygun olup olmayacağına bakılarak hüküm kurulması gerektiğine değinmiştir²³⁵.

“(…)Dosyadaki yazılara ve mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına ve özellikle yoksulluk nafakasının boşanmanın kesinleştiği tarihten itibaren başlayacağının anlaşılmasına göre tarafların yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA(…)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/9034, Esas No: 2016/8399, Tarih: 04.05.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²³³ ŞİMŞEK, Mustafa; Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınevi, 2.Baskı, Ankara, Ekim, 2007, s.47.

²³⁴ CEYLAN, Ebru; “Geçmişten Bugüne Yargıtay Kararlarında Yoksulluk Nafakası Talebinde Etkili Olan Unsurları Değerlendirme”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt:92, S.5, Eylül, 2018, s.27.

²³⁵“(…)davacı-karşı davalı kadın yararına toptan ödeme şeklinde 10.000-TL yoksulluk nafakasına hükmedilmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 176. maddesinin birinci fıkrasında, yoksulluk nafakasının toptan veya

Hâkim nafakanın sermaye şeklinde ödenmesine karar verirken, tarafların ekonomik durumlarını, yaşam şartlarını, yaşlarını, tekrar başkası ile evlenebilecek olmalarını, yaşam sürelerinin ortalamasını ve paranın sermaye şeklinde ödenecekse toplam miktarını göz önünde bulundurmak zorundadır.

Bir çalışmaya göre, yoksulluk nafakasının ödenme biçiminin tespitinde farklı bir düşünceyle hareket etmelidir. Buna göre, boşanan eşlerin arasındaki tüm ilişkilerin tamamen sona erdirilmesi gerekir. Bu amaçla eğer, nafaka borçlusunun bir kerede ödemede zorlanmayacağı bir miktar tespit edilebiliyorsa, nafaka bir kerede ödenerek taraflar arasındaki bağlar tamamen kesilmelidir²³⁶.

3.5.2.İrat şeklinde ödenmesi

Yaşı ve sosyal yaşantısı göz önünde bulundurulduğunda nafaka alacaklısının boşandıktan sonra evlenme ihtimali yüksek ise yoksulluk nafakasının irat olarak ödenmesi daha uygun olur. Uygulamada da çoğunlukla irat şeklinde ödemeye hükmedilmektedir.

Hâkim tarafların yaşam standartlarını ve ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak yoksulluk nafakasının sermaye veya irat şeklinde ödenmesine karar verebilir. Karar verilirken nafaka borçlusunun, bir işte çalışması sonucunda elde ettiği aylık kazancının, bu kazancının yanı sıra başka bir mal varlığının olmadığı görülürse, nafaka miktarları dikkate alındığında, toptan ödemenin nafaka borçlusuna büyük bir yük olacağı bu sebepten dolayı nafakanın ekonomik duruma uygun olarak irat şeklinde ödenmesi gerektiğine karar verilmelidir²³⁷.

durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebileceği öngörülmüştür. Yoksulluk nafakasının toptan ya da irat biçiminde ödenebilmesine karar verilebilmesi için, tarafların ekonomik ve sosyal durumları ile ödeme gücü ve isteklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır. Yasal olarak yoksulluk nafakasının, toptan veya durumun gereklerine göre aylık irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir (TMK. m. 176/1) ise de; somut olayda nafaka yükümlüsünün, emekli olup kazancını "aylık" olarak elde ettiği, başkaca mal varlığı ve servetinin bulunmadığı görülmektedir. Toptan ödeme, ödenecek miktar dikkate alındığında, davalının ekonomik durumuna uygun değildir. O halde, yükümlünün, yoksulluk nafakasını aylık irat şeklinde ödemesinin uygun olacağı gözetilerek, bu yönde hüküm kurulması gerekirken, nafakanın toptan ödenmesine karar verilmesi somut olay bakımından isabetli bulunmamış, bozmayı gerektirmiştir(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2018/8838, Esas No: 2016/21461, Tarih: 10.09.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²³⁶ RUHİ; Nafaka Hukuku, s. 84.

²³⁷ “(...) Yoksulluk nafakasının toptan ya da irat biçiminde ödenebilmesine karar verilebilmesi için, tarafların ekonomik ve sosyal durumları ile ödeme gücü ve isteklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır. Yasal olarak yoksulluk nafakasının, toptan veya durumun gereklerine göre aylık irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir (TMK. m. 176/1) ise de; somut olayda nafaka yükümlüsünün, çalışması karşılığı kazancını "aylık" olarak elde ettiği, başkaca mal varlığı ve servetinin bulunmadığı görülmektedir. Toptan ödeme, ödenecek miktar dikkate alındığında, davacının ekonomik durumuna uygun değildir. O halde, yükümlünün, yoksulluk nafakasını aylık irat şeklinde ödemesinin durumuna daha uygun olacağı gözetilerek, bu yönde hüküm kurulması gerekirken, nafakanın toptan ödenmesine karar verilmesi somut olay bakımından isabetli bulunmamış ve bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2017/11911, Esas No: 2016/6543, Tarih: 31.10.2017 gün. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…) somut olayda nafaka yükümlüsünün, emekli olup kazancını "aylık" olarak elde ettiği, başkaca mal varlığı ve servetinin bulunmadığı görülmektedir. Toptan ödeme, ödenecek miktar dikkate alındığında, davalının ekonomik durumuna uygun değildir. O halde, yükümlünün, yoksulluk nafakasını aylık irat şeklinde ödemesinin uygun olacağı gözetilerek, bu yönde hüküm kurulması gerekirken, nafakanın toptan ödenmesine karar verilmesi

Bir çalışmaya göre, hâkim nafakanın ödeme türünün belirlenmesindeki takdir yetkisini kullanırken, tarafların sosyal ve ekonomik güçlerini büyük bir özenle belirlemeli, eğer nafaka borçlusunun yoksulluk nafakasını irat biçiminde ödeme dışında toptan ödeme gücü yoksa yoksulluk nafakasının toptan ödemesine karar vermemeli, nafakanın irat şeklinde ve aylık olarak ödenmesine karar verilmelidir”²³⁸.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 176.maddesinin son hükmü dikkate alındığında irat şeklinde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda yine aynı miktarda kalması hayatın olağan akışına aykırı bulunmaktadır. Her yıl yaşam şartlarının değişmesi göz önünde bulundurulduğunda yoksulluk nafakasının da bu şartlara göre değişmesi gerekmektedir. Nafakanın irat şeklinde ödenmesine karar verilmesi halinde nafaka miktarında değişiklik yapılması mümkündür çünkü irat şeklinde ödemeye karar verilmesi sermaye şeklinde ödemeye verilen karar gibi kesin hükümlü değildir²³⁹.

3.5.3.Türk lirası şeklinde ödenmesi

6098 Sayılı Borçlar Kanunu’nun 99.maddesine göre borçlar Türk Lirası ile yani ‘memleket parası ile’ ödenmelidir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça yani nafaka ödemesinin yabancı para ile ödeneceği anlaşması yapılmadıkça bu kural geçerlidir. Taraflar arasında nafaka borcunun yabancı bir para birimi ile ödeneceği kararlaştırılmışsa ve sözleşme düzenlenmişse hâkim bu kararı onaylayabilir²⁴⁰.

Borçlunun borcunu ödeyeceği para birimi hususunda seçimlik hakkı bulunmaktadır. Alacaklı borcunu yabancı memleket parası ile ödemesi için borçluyu zorlayamaz. Ancak borçlu seçimlik hakkını kullanarak, borcunu yabancı para üzerinden ödeyeceğini beyan etmesine rağmen buna uymaz ise, alacaklı yabancı para üzerinden ifa davası açma hakkı kazanır²⁴¹. 6098 Sayılı Borçlar Kanunu’nun 99. maddesi uyarınca borçlar ülke parası ile ödenir. Ancak taraflar kendi aralarında anlaşarak bir sözleşme hazırlayabilir ve bu sözleşmede borcun ülke parası dışında başka bir ülkenin parası ile ödenebileceğini kararlaştırabilirler²⁴².

somut olay bakımından isabetli bulunmamış, bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/ 8838, Esas No: 2016/21461, Tarih:10.09.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²³⁸ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.85. (RUHİ’ nin dipnotundan birebir alıntıdır.) ÖZUĞUR, Nafaka, s.300,

Uygulamada, yoksulluk nafakasına genellikle irat biçiminde hükmedildiğine ilişkin olarak, çalışmamızda belirtmiş olduğumuz Yargıtay kararında bu durum belirgin şekilde görülmektedir.

²³⁹ BAYGIN, Cem; Yeni Medeni Kanunda Evlenme Boşanma, Prof.Dr.Ünal Tekinalp’e Armağan, Bilgi Toplumunda Hukuk, C.2, Ankara, 2003, s.446.

²⁴⁰ ERDEM; s.73.

²⁴¹ EREN, Fikret; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınevi, 23.Baskı, Ankara, Eylül, 2018,s.936.

²⁴²“(…)Olayımızda boşanma davası içinde feri olarak istenmiş nafaka ve tazminat istekleri vardır. Bu taleplere mahkemece ancak ülke parası ile (Türk Lirası) hükmedilmesi gerekirken, yabancı ülke parası ile hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur(...)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/ 11195, Esas No: 2015/ 24571, Tarih: 07.06.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

“(…)tarafların anlaşması dışında hâkim nafakayı Türk Lirası olarak tayin etmelidir. Yabancı para cinsinden nafaka takdir edilemez. Davalı yararına “aylık 70 Euro karşılığı serbest piyasadaki Euro satış fiyatı üzerinden YTL.” olarak tedbir ve yoksulluk nafakası tayini, nafakanın her ay ifası gereken mütemadi borç niteliğinde olduğu gözetildiğinde ödenecek miktarı Euro’daki artış veya düşüşe bağlı olarak değişken hale getirir. Bu ise yabancı para cinsinden ödeme sonucunu hâsıl eder niteliktedir. Öyleyse nafakaların Türk Lirası olarak tayini gerekirken

3.6.Yoksulluk nafakasının zamanaşımı

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'ndan önce bütün alacaklarda zamanaşımı süresi mevcutken boşanma davası sonrasındaki alacaklar için zamanaşımı mevcut değildi ve buna bağlı olan davaların her zaman açılabilmesi durumu söz konusu idi.

Ancak 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu ile birlikte boşanma davaları sonrasında ki talepler de süreye bağlanmıştır. Yoksulluk nafakası artık eskisi gibi istenildiği zaman talep edilemeyecektir. Bunun en büyük amaçlarından biri ise boşanma davası sonrası tarafların yıllar sonra bu sebepten dolayı bir araya gelmek zorunda kalmalarını önlemektir.

Uygulamada, boşanma davası açılırken, dava devamında veya dava bitiminde yoksulluk nafakası talebinde bulunulabilir. Dava kesinleştikten sonra talepte bulunulması bazı durumları ortaya çıkarır. Talepte bulunan tarafın yoksulluk nafakası talebinde bulunabilmesi bu talebini ayrı bir dava açarak ve tekrar harç ödeyerek etmesi gerekir.

Yoksulluk nafakası boşanma davası kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içerisinde talep edilmezse zamanaşımına uğramış sayılır. Evlilik birliğinin boşanma davası ile sona ermesiyle birlikte ortaya çıkan diğer davalarda da bir yıllık zamanaşımı süresi mevcuttur²⁴³.

Muaccel hale gelen ve irat şeklinde ödenmesine karar verilen nafaka on yıl içerisinde istenilmezse daha sonra nafaka borçlusu zamanaşımının gerçekleştiğini ileri sürebilir. Yoksulluk nafakası ödenmediği için nafaka alacaklısı ilamlı takip başlatmış ise ve en son işlemten itibaren on yıl içerisinde herhangi bir işlem yapılmamış ise nafaka borcu zamanaşımına uğramış olarak kabul edilir²⁴⁴.

On yıllık zamanaşımı süresi kanun içerisinde başka bir hüküm olmadığı takdirde tüm alacaklar için geçerlidir. Bu süre sadece Borçlar Kanunundan doğan alacaklar için değil, Medeni Hukukun diğer dallarından kaynaklanan ve haklarında özel düzenleme bulunmayan borç ilişkilerinde de uygulanır²⁴⁵.

İlama bağlı olan nafakadan kastedilen, görülmüş bir dava sonucunda verilen karar ile resmi dayanak olarak kabul edilen belge ilamdır. Bu karar sonucunda başlatılan icra takiplerine ise ilamlı icra takibi denilir, bu takip sonucunda yapılmış hacze ise ilamlı haciz denilir. Bu işlemlerden sonunun başlangıç tarihinden itibaren 10 yıl içerisinde işlem yapılmazsa zamanaşımı gerçekleşmiş sayılır.

yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2010/ 9659, Esas No: 2009/8040, Tarih:15.05.2010.

²⁴³ Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2009/1382, Esas No: 2009/16658, Tarih: 04.02.2009 (GENÇCAN, Boşanma, s.1034), ÖZTAN; s.856. (Dipnottan alıntı.)

²⁴⁴ ERGÖZ, Oğuz; “Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi”, C.6, S.12, Aralık, 2018, (s.463-509), s.476 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/596337>, (Er. T: 02.04.2019).

²⁴⁵ ARAT, Ayşe; “Türk Borçlar Hukukunda Alacak Zamanaşımı”,C.12,S.3-4,2004, (s.193-228), s.200. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/262617>, (Er. T:10.04.2019).

Yoksulluk nafakası ilam veya ilam sayılan belge dışında, taraflar arasında yapılan bir sözleşmeyle kararlaştırılmışsa, irat şeklinde ödenmesi gereken nafaka, ödenmesi gereken aydan itibaren başlayarak beş yıl içerisinde ödenmezse zamanaşımı gerçekleşmiş sayılır²⁴⁶.

Zamanaşımı süresi nafakanın artırımı veya azaltılması için öngörülmemiştir. Nafaka ödenmesini sağlayan sebep ortadan kalkmışsa veya ciddi derecede azalmışsa nafaka azaltılmasına veya kaldırılmasına gidilebilir. Nafaka alacaklısının ihtiyaçları için aldığı nafaka yeterli gelmiyorsa ve nafaka borçlusunun ekonomik durumu eskiye göre daha iyi duruma gelmişse nafaka artırılması kararı verilebilir.

Boşanma kararından sonra açılacak davanın boşanma hükmünün kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde açılması gerekir, aksi halde zamanaşımına uğrar (MK. m.178)²⁴⁷. Bir yıl içerisinde açılan davaların zamanaşımına uğramayacağı Yargıtay kararları ile detur²⁴⁸. Buradan anlaşılabacağı üzere irat şeklinde ödenen tazminat ya da nafaka arttırılması veya azaltılması davalarında zamanaşımı süresi uygulanmayacaktır.

3.7.Yoksulluk nafakası miktarının belirlenmesi

Ülkemizde nafaka miktarının belirlenmesi için herhangi bir ölçü veya çizelge bulunmamaktadır. Miktarların belirlenmesi için araştırmalar devam etmektedir. Nafaka miktarının belirlenmesi konusunda Almanya’da tarafların yaşlarına ve ekonomik durumlarına göre Dusseldorf tablosu hazırlanmıştır. Aynı şekilde Belçika ve Macaristan’da da nafaka miktarının belirlenmesi için durum tablosu kullanılmaktadır²⁴⁹.

Ülkemiz de ise, yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişi, yoksulluk nafakası ödeyecek olan kişinin ekonomik gücü oranında nafaka talebinde bulunabilir. Hâkim de aynı zamanda nafaka miktarına karar verirken, nafaka yükümlüsünün maddi gücünü ve sosyal yaşamını göz önünde bulundurarak sunulan delilleri inceler ve hakkaniyet içerisinde nafaka miktarına karar verir.

Bu nafakanın amacı, boşanmanın kesinleşmesi ile birlikte aile birliği resmen sona ermiş olsa bile, eşlerin, evlilik birliği içerisinde sahip oldukları hayat standartlarına kıyasla uçurum yaratmayacak ekonomik düzeyde yaşamasını sağlamaktır. Ancak burada, eşlerin, boşanmaya sebep oluşturan konulardaki kusur oranlarına göre bir değerlendirme yapılır. Kusur oranı diğer eşle eşit seviyede ya da daha az olan eşin, boşanma davası aşamasında, boşanma es-

²⁴⁶ ÖZTAN; s.855.

²⁴⁷ KARAMAN/ AKINTÜRK; s.306.

²⁴⁸ “(...)Boşanma davasında nafaka ve tazminat istenmemiş olması, sonradan istenmesine engel değildir. Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları boşanma kararının kesinleşmesinden sonra da kullanılabilir ve zamanaşımı def’iyle karşılanmadıkça her zaman açılabilir (TMK md. 178). Boşanma kararı 11.09.2012 tarihinde kesinleşmiş, işbu dava 14.08.2013 tarihinde açılmıştır. Öyleyse boşanma kararının kesinleşen gerekçesi de dikkate alınarak tarafların delilleri toplanıp davacının kendisi için yoksulluk nafakası (TMK md. 175) ve tazminat (TMK md. 174/1-2) istekleri ile ergin olmayan çocuk için iştirak nafakası talebinin esası hakkında hüküm kurulması gerekirken, yasal olmayan gerekçe ve eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru bulunmamıştır(...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2014/19588, Esas No: 2014/18329, Tarih: 13.10.2014. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁴⁹ BULUT, Harun; Aile Hukukunda Velayet ve Nafaka Davaları, Beta Yayınevi, 1.Baskı, İstanbul, Ocak, 2007, s.71.

nasında ayrıca nafaka davası açarak ya da boşanma kesinleştikten sonra 1 yıl içerisinde talepte bulunması halinde yoksulluk nafakası almasına karar verilebilir. Ancak koşul olarak, yoksulluk nafakası isteyen tarafın diğer tarafa göre daha az kusurlu olması gerekmektedir²⁵⁰.

Yoksulluk nafakası, talepte bulunan kişinin boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte zarara uğramasından dolayı değil yoksulluğa düşmüş olmasından dolayı ortaya çıkmıştır. Evlilik birliği içerisinde eşler birbirlerine bakmakla yükümlüdürler bu yükümlülük aynı zamanda maddi yükümlülük olarak da kabul edilmektedir. Evlilik birliğinin sona ermesi ile birlikte nafaka yükümlüsü eş, kusuru daha az olan eski eşin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaya devam etmekle yükümlü tutulmuştur. Bu yükümlülük evlilik birliği devam ederken yardım olarak adlandırılırken evlilik birliği sona erdikten sonra ise yoksulluk nafakası olarak adlandırılmaktadır²⁵¹.

Bir diğer kıstas da nafaka talep eden eşin gerçekten ihtiyacının olup olmadığının tespiti. Bu hususta, tarafların yaşadığı yerin ekonomik şartları, evlilik birliği devam ederken sürülen hayat standardı gibi unsurlar ayrı ayrı incelenerek karar verilir. Yargıtay bir kararında, talepte bulunan eşin, maaşlı ve kira gelirinin olması gibi gerçeklerin, tek başlarına, nafaka alamayacağı anlamına gelmediğine nafaka talebinde bulunan eşin, maaşının ve kira geliri, emekli aylığı gibi diğer gelirlerinin, kendisini yoksulluktan kurtaracak düzeyde olup olmadığının incelenmesi gerektiğine değinmiştir²⁵².

Örneğin, milyoner olan eşinden boşanan, şahsi mesleğini icra ederek asgari ücretli bir işte çalışabilen şahsın, boşanma ile birlikte hayat standartlarında ciddi bir düşüş olacağı açıktır. Ancak her iki eşin düzenli ve sürekli gelirleri varken, mali durumları ve hayat standartları birbirine yakinken, bir eşin diğerine yoksulluk nafakası ödemesi, hakkaniyet ilkesi ile yoksulluk nafakası amacına ve mantığına aykırıdır. Bu gibi durumlarda mahkeme, yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin boşanma sonucu değişen ekonomik durumunda ciddi fark olması ve zor durumda kalmaması için günün ekonomik koşullarını da dikkate alacak şekilde geniş yelpaze bir değerlendirme yapıp hakkaniyet ilkesine riayet ederek nafaka verilip verilmeyeceğine, verilecekse nafaka miktarına karar verir.

²⁵⁰ CEYLAN, Ebru; Türk ve İsviçre Hukuku'nda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Ocak, 2006, s.110.

²⁵¹ SAYMEN, Ferit Hakkı/ ELBİR, Halid Kemal; Türk Medeni Hukuku, Hak Kitapevi, Cilt.3, Aile Hukuku, İstanbul,1960, s.282.

²⁵²“(…)Davacı kadının ekonomik ve sosyal durumunun tespitinde, çalışmadığı, kendi adına kayıtlı evde oturduğu, vefat eden babasından kalan bir miktar para ile geçindiği belirlenmiştir. Mahkemece kadına ailesinden kalan mirasın ne kadar olduğu, bankada mevduatının bulunup bulunmadığı, bu mirasın boşanma halinde kadını yoksulluktan kurtarıp kurtarmayacağı hususları araştırılarak sonucuna göre yoksulluk nafakası (TMK m. 175) hakkında hüküm tesisi gerekirken, bu hususta eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir(…)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2018/ 12194, Esas No: 2017/ 6621,Tarih: 31.10.2018. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

Yoksulluk nafakası miktarına karar verilirken, alacaklının çalıştığı iş de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin kişi geçici bir işte çalışıyorsa ve sabit bir geliri yoksa kişi yararına uygun bir miktarda nafaka takdiri gerekir²⁵³.

Taraflar şehir merkezlerinde oturuyorlarsa sosyal ve ekonomik durumlarının araştırılması o yerin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yönlendirmesi ile yine o bölgenin emniyet müdürlüğüne bağlı polis memurları tarafından, taraflar kırsal bölümde oturuyorlarsa Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yönlendirmesi ile jandarma komutanlığına bağlı jandarmalar tarafından yapılır²⁵⁴.

Tarafların sosyal ve ekonomik durumları araştırılırken tarafların mahkemeye sundukları delillerin yanı sıra gerek görüldüğünde mahkeme tarafından resmi ve özel kurum ve kuruluşlara talepte bulunularak tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının tespiti talep edilir. Gerekli tüm işlemler yapılmadığı takdirde araştırma eksik yapılmış sayılır²⁵⁵.

Kanaatimizce, nafaka ödemesi gereken taraf, kendi eğitimine ve kabiliyetine yönelik bir işte çalışmalıdır. Kendi inisiyatifinde olmak kaydı ile bu şekilde kabiliyetine uygun bir işte çalışmayarak daha az bir gelirle yetiniyorsa nafaka miktarı, nafaka ödemesi gereken tarafın eğitimine ve kabiliyetine göre tespit edilmelidir.

Karar verilecek olan nafaka miktarı, nafaka alacaklısının temel ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda olacaktır. Hâkim her iki tarafın harcamalarını ve mali güçlerini göz önünde bulundurarak bir karar verecektir.

Yoksulluk nafakası borçlusu olan eş çalışamayacak haldeyse, örneğin hastaysa ve ya sakatsa bu sebepten dolayı çalışmıyorsa veya kendisi de yoksul ise yoksulluk nafakasına karar verilmesi hukuka aykırıdır. Yargıtay bir kararında özürlü maaşı alan ve çalışamayan tarafın yoksul olduğunu, bu sebepten dolayı yoksulluk nafakasına hükmedilmemesi gerektiğini belirtmiştir²⁵⁶.

Taraflar kendi aralarında yapacakları anlaşma ile de yoksulluk nafakasının miktarına karar verebilirler. Duruşma tutanağına geçen ve sözlü veya yazılı beyan ile yapılan anlaşma, hâkim tarafından uygun bulunursa bu anlaşmaya göre hüküm verilir. Ancak; durumun kendi-

²⁵³ “(...) Davalının düzenli ve sabit bir gelirinin olmadığı, mevsimlik işçi olarak çalıştığı, boşanmakla yoksulluğa düşeceği Türk Medeni Kanunu'nun 175.maddesi koşullarının gerçekleştiği dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır. Kadın yararına uygun miktar yoksulluk nafakası takdiri gerekir (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2007/10473, Esas No: 2006/21258, Tarih: 20.06.2007.

²⁵⁴ RUHİ; Nafaka Hukuku, s. 50.

²⁵⁵ RUHİ; Nafaka Hukuku, s. 50.

²⁵⁶ “(...) Davalı erkeğin çalışmadığı, herhangi bir malvarlığının da bulunmadığı, 2022 sayılı yasa gereğince üç ayda bir 891 TL. özürlü maaşı aldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, kendisi yoksul olan kişi yoksulluk nafakasıyla yükümlü tutulamaz. Bu husus gözetilmeden, davacı kadın yararına yoksulluk nafakasına (TMK. md.175) hükmedilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir (...)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2015/ 25025, Esas No: 2015/10298, Tarih:17.04.2015. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

lerinden beklenmeyecek derece değiştiğini ispat etmek koşulu ile daha sonra da bu anlaşmaya hâkimin müdahalesini isteyebilirler²⁵⁷.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin talebinden fazla miktara hâkim karar veremez. Boşanma davasının devamı sırasında nafaka talebinde bulunan kişi, ilk başta beyan ettiği nafaka miktarını artırmak isterse, artırma için karşı tarafın da onayı gerekmektedir aksi takdirde bu durum davanın genişletilmesi ve mahiyetinin değiştirilmesine sebep olduğu için hukuka aykırılık söz konusu olur.

3.7.1. Miktarın hâkim tarafından belirlenmesi

Hâkim, ileriki yıllarda ödenmesi gereken yoksulluk nafakası miktarına karar verirken, tarafların hayat standartlarını ve maddi durumlarını göz önünde bulundurarak, yoksulluk nafakası miktarının artırılmasına veya azaltılmasına karar verebilir. İsviçre hukukunda kanun koyucu, nafakanın nafaka miktarının sonraki yıllarda arttırılabileceğini veya azaltılabileceğini “mahkeme nafaka miktarını, hayat pahalılığına bağlı olarak kendiliğinden artırılmasına ve eksiltilmesine karar verebilir” diyerek, bu konuya açıklık getirmiştir. Türk kanun koyucu, yoksulluk nafakası miktarının gelecek yıllara ilişkin olarak ayarlanmasında, İsviçre kanun koyucusundan farklı olarak, tarafların sadece ekonomik durumlarını değil, aynı zamanda, sosyal statülerini de dikkate almıştır²⁵⁸.

Nafaka yükümlüsünün ekonomik gücü, yoksulluk nafakasının üst sınırını belirler. Nafaka yükümlüsünün ekonomik gücü yoksulluğa düşmüş veya düşecek tarafı yoksulluktan kurtarmaya yetecek oranda değilse, ekonomik gücü oranı hangi miktara yetiyorsa buna karar verilir. Nafaka yükümlüsünün nafakayı ödeyecek hiç ekonomik gücü yoksa nafakaya yükümlü bırakılmaz. Nafaka yükümlüsünün ekonomik gücü fazlaysa, yoksulluğa düşecek kişinin zorunlu ihtiyacından fazla nafaka miktarına hükmedilmez. Yargıtay bir kararında, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının göz önünde bulundurulması, yoksulluk nafakasına hükmedilirken hakkaniyet ilkesinin dikkate alınması gerektiğine değinmiştir²⁵⁹.

Hâkim sahip olduğu geniş takdir yetkisini kararlarında uygulayabilmektedir. Nafaka yükümlüsünün ekonomik durumu çok iyi ise, bu durum, yoksulluğa düşecek kişiye ihtiyacı olan miktardan fazla nafaka verileceği anlamına gelmemektedir.

Yargıtay bir kararında, nafaka yükümlüsünün kanuni bir mazereti varsa örneğin kişi askerdeyse, aleyhine yoksulluk nafakası ödeme yükümlülüğünün verilmeyeceğini belirtmiştir²⁶⁰.

²⁵⁷Yargıtay, 3. HD, Karar No: 2004/10397, Esas No:2004/9423, Tarih: 05.10.2004, RUHİ; Nafaka Hukuku, s.51.

²⁵⁸SERİN OF; s.92.

²⁵⁹“(…)Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre davacı kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası fazladır. Mahkemece Türk Medeni Kanununun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak daha uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekir. Bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır(…)” Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2017/5206, Esas No: 2016/487, Tarih: 03.05.2017. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁶⁰“(…) Davalının 21.8.2004 tarihinde er olarak askere sevk edildiği, 22.5.2005 tarihinde terhis olduğu anlaşılmaktadır. Askerlik süresince herhangi bir gelirin olmadığı belirlenmiştir. Askerlik döneminde nafaka ile so-

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin nafakanın miktarını da talep etmesi gerekir, hâkimin verdiği süre içerisinde kişi miktarı belirtmezse usul hükümlerince açık bir talep olmadığı için karar verilmesi uygun değildir. Kişi tarafından bir miktar beyan edilmiş ise hâkim, belirtilen miktardan fazla miktara karar veremez.

Miktar belirlenirken, yoksulluk nafakasını ödeyecek olan eşin sadece kendi ihtiyaçları göz önünde bulundurulmamalı aynı zamanda kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin de ihtiyaçları araştırılmalıdır.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin aynı zamanda maddi ve manevi tazminat talebinin de olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Hâkim bunları göz önüne alarak karar vermelidir çünkü tazminat talebi kabul edilen eşin, tazminat ödendikten sonra yoksul olup olmayacağı tartışılmalıdır.

3.7.2.Sözleşme ile belirlenmesi

Uygulamaya göre, yoksulluk nafakasının miktarına tarafların birbirleri ile anlaşarak karar vermesi mümkündür. Taraflar bu anlaşmayı aralarında gerçekleştirecekleri sözleşme ile yapabilirler. Ancak bu sözleşmenin geçerli olması ve hukuki sonuç doğurması için, hâkimin sözleşmeyi kabul etmesi gerekmektedir.

Hâkim, anlaşmayı emredici kanun hükümlerine, hukuka, kişilik haklarına, ahlaka, kamu düzenine aykırı olup olmadığını ve konusunun imkânsız olup olmadığını incelemelidir²⁶¹. Bu anlaşmanın açık, anlaşılır, yerine getirilebilir, güvenilir bir düzenleme olup olmadığını hâkim inceleyecektir²⁶².

Kanaatimizce, taraflar aralarında yaptıkları sözleşme ile yoksulluk nafakasının ne şekilde ödeneceğine de karar verebilirler. Taraflar yaptıkları sözleşmede, nafaka alacaklısının evlenme durumunda bile nafaka almaya devam edeceğini kararlaştırmışlarsa, evlilik durumu söz konusu olduğunda nafakanın devamı gerçekleşir. Sözleşme kabul edildiğinde daha sonra açılacak nafakanın artırılması veya iptal edilmesi talepleri reddedilir. Bu durumda sözleşmeye bağlı tutulmamanın tek bir şartı vardır, o da taraflarca belirlenen nafaka miktarının artık ciddi oranda nafaka borçlusuna fazla gelmesi ve olağanüstü bir değişiklik sonucu bu miktarı ödeyemeyecek durumda olmasıdır.

rumlu tutulmaması gerekirken davacı eş lehine askerlik döneminde de tedbir nafakasına hükmedilmesi doğru görülmemiştir(...)"Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/3662, Esas No: 2006/15284, Tarih:08.03.2007.

"(...)Davalı koca askerlik görevinin devamı süresince nafaka ile yükümlü tutulamaz.(12.12.1966 gün ve 5/11 Sayılı İBK.) Davalının askerliğe başladığı gün ve terhis tarihinin belirlenerek bu döneme ilişkin olarak nafaka ile yükümlü tutulmaması gerekirken, bu husus araştırılmadan yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir(...)" Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2007/ 4535, Esas No: 2006/ 16407, Tarih: 21.03.2007.

²⁶¹ VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet; Türk Medeni Hukuku, Cilt:2, 5.Baskı, İstanbul, 1965,s.265.

²⁶² ÖZDEMİR, Nevzat; Türk İsviçre Hukukunda Anlaşmalı Boşanma, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul, 2003, s.219.

Anlaşmalı boşanmada; eş yoksulluk nafakası talep etmediğini açıkça bildirmiş veya zımni olarak nafaka talep etmemişse, nafaka talebim yoktur demişse, koşulları olsa bile bu beyanı onu bağlar, daha sonra yoksulluk nafakası isteyemez²⁶³. Ancak eş, açıkça yoksulluk nafakası talebinden vazgeçmemişse daha sonra, şartları da mevcutsa, yoksulluk nafakası talebinde bulunabilecektir²⁶⁴.

Boşanmanın gerçekleşmesi için kabul edilen anlaşmalı boşanma protokolünde yoksulluk nafakası ile ilgili bir madde bulunmuyorsa bu protokolün kullanılarak boşanma kararının verilmesi doğru değildir. Ancak yine de bu protokol kullanılmışsa ve boşanma kararı verilmişse, bu karara taraflar itiraz etmediklerinden dolayı karar kesinleşmişse taraflar daha sonra ayrı bir dava açarak yoksulluk nafakası talebinde bulunamazlar. Eğer taraflar verilen anlaşmalı boşanma kararında tazminat ve nafaka hükümlerinin yokluğundan kararı kabul etmez iseler temyiz edeceklerdir. Ancak taraflar, bu hususların yokluğunu temyiz etmiyorlarsa boşanmayı ve sonuçlarını kabul ettikleri, nafaka ve tazminat taleplerinden zımnen feragat ettikleri kabul edilir²⁶⁵.

3.8.Yoksulluk nafakasının sona ermesi

Nafakanın hangi durumlarda sona ereceği 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 176.maddesinin 3.fıkrasında hüküm altındadır. Bu maddeye göre 'İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır.' denmiştir.

Yoksulluk nafakasının sona ermesi halleri iki başlık altında incelenebilir. Buna göre, yoksulluk nafakası bazı durumlarda, kendiliğinden sona erer, bazı durumlarda ise, hâkim kararı ile ortadan kaldırılabilir²⁶⁶.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 176.maddesinde, irat olarak ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının, nafaka alacaklısının tekrar evlenmesi ya da taraflardan birinin ölmesi ile kendiliğinden sona ereceği; alacaklı tarafın evlenme birliği kurulmadan fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde ise mahkeme kararıyla kaldırılacağı hükme bağlanmıştır. Kanun maddesinden de anlaşı-

²⁶³ YETİK, Nurten; Nüfus Velayet Vesayet Nafaka, Bilge Yayınevi, 1. Basım, Ankara, Şubat, 2007, s.185.

²⁶⁴ "(...) taraflar anlaşmalı olarak boşanmışlar, bu dava sırasında davacı, davalıdan yoksulluk nafakası talep etmeyeceğini belirtmiş, mahkeme tarafından da bu beyana dayanılarak, yoksulluk nafakası konusunda karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Davacı kadın, boşanma davası sırasında, hür ve serbest iradesi ile yoksulluk nafakasından feragat etmiş bulunduğu, artık bir daha, yoksulluk nafakası talep edemez. Davacı kadın yönünden, yoksulluk nafakası talebinin reddine karar verilmesi gerekirken, davanın kısmen kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir (...)" Yargıtay, 3.HD, Karar No: 2015/3087, Esas No: 2015/1220, Tarih:26.02.2015. (UYAP' tan temin edilmiştir.)

²⁶⁵ ARAS, Bahattin; "Anlaşmalı Boşanma Davalarında Tarafların Tazminat ve Nafaka taleplerinin karara bağlanması", Terazi Hukuk Dergisi, Cilt:5, S.47, İstanbul, Temmuz, 2010, (s.73-87), [https:// www. jurix. com.tr/ article/783](https://www.jurix.com.tr/article/783), (Er. T: 02.04.2019).

²⁶⁶ DEMİR; s.97.

çağımız üzere, yoksulluk nafakası mahkeme kararı ile ve kendiliğinden olmak üzere iki farklı şekilde sona ermektedir²⁶⁷. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 331.maddesine göre, hâkim yukarıda bahsettiğimiz şartların gerçekleşmesi ile birlikte ve talep edildiği takdirde yoksulluk nafakasının sona ermesine karar verir²⁶⁸.

Yoksulluk nafakasının sermaye veya taksit şeklinde ödenmesinde her iki ödeme şekli için nafakanın sona ermesinde farklılıklar oluşmaktadır. Eğer nafakanın sermaye şeklinde ödenmesine karar verilmiş ise nafaka ödendiği an nafaka borcu sona erer.

Nafaka sermaye şeklinde ödenecekse ancak ve belirtilen miktar nafaka alacaklısına ödenmemişse, nafaka alacaklısının mirasçıları nafaka alacağını borçludan talep edebilirler²⁶⁹. Nafakanın irat şeklinde ödenmesi kararı verilmiş ise nafaka alacağı veya borcu mirasçılara geçmez, nedeni nafaka alacağının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmasıdır. Alacaklının ölmesi durumunda nafaka alacağı sona erer alacaklının mirasçılarına bu hak geçmez.

Ancak alacaklının ölüm tarihine kadar borçlu tarafından ödenmemiş ve biriken bir borç mevcutsa, alacaklının mirasçıları bu borcu borçludan isteme hakkına sahiptirler. Aynı şekilde borçlunun, öldüğü tarihten önce nafaka alacaklısına ödemediği bir borcu mevcutsa, borçlunun mirasçıları bu borcu nafaka alacaklısına ödemekle yükümlüdürler.

Yoksulluk nafakasının kaldırılması için dava açılmışsa, nafaka yükümlüsü dava devam ederken de nafakayı ödemeye devam eder. Davanın sonuçlanması ile birlikte nafakanın kaldırılmasına karar verilirse bu karar davanın açıldığı tarihten itibaren hüküm ifade edeceğinden dolayı, nafaka yükümlüsü davayı açtığı tarihten itibaren ödediği nafakayı karşı taraftan sebepsiz zenginleşme hükümlerini kullanarak faizi ile birlikte isteyebilir²⁷⁰.

Yoksulluk nafakasının kaldırılmasını maddeler itibariyle sıralamak her somut olayın farklılığı nedeniyle zorlanılan bir durumdur. Fakat genel itibariyle yoksulluk nafakasının kaldırılması hallerini şöyle sayabiliriz; lehine nafaka hükmedilen kişinin ölümü, yeniden evlenmesi, iffetsiz bir şekilde yaşaması, evlilik birliği kurulmadan evliymiş gibi yaşaması, maddi bakımdan kendi geçimini mutad şekilde karşılayabilecek bir irat zenginliği olması halleridir²⁷¹.

Eşin ekonomik durumunun nafaka veremeyecek düzeyde olduğu veya nafaka alacaklısının yoksulluğunun sona erdiği kanıtlanmadıkça yoksulluk nafakasının kaldırılması istenmez. Yoksulluk nafakası yükümlüsü olan eş, nafaka alacaklısı eşin ailesinin maddi durumu-

²⁶⁷ UZUN, Yoksulluk Nafakası, s.76.

²⁶⁸ DEMİR; s.97.

²⁶⁹ YAVUZ, Nihat; Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar, Turhan Kitapevi, Ankara, Ocak, 2008, s.261.

²⁷⁰ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.55.

²⁷¹ HAMZAÇEBİ, Mehmet; "Boşanma Öncesi ve Sonrasında Nafaka", Yargıtay Dergisi, Ankara, Temmuz, 2002, C.26, S.3, s.(359-398), s.379.

nun iyi olduğunu ileri sürerek ödemekte olduğu yoksulluk nafakasının kaldırılmasını talep edemez²⁷².

Nafaka borcunun sona ermesini gerektiren Kanunda belirtilen koşullar gerçekleşmiş olsa dahi, nafaka yükümlüsü tarafından her hangi bir girişimde bulunmaksızın örneğin nafakanın kaldırılması için dava açılmaksızın nafaka borcu ödemeye devam edilirse, nafaka yükümlüsü daha sonra ödemiş olduğu bu nafakaları geri isteyemez²⁷³.

3.8.1.Yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona ermesi

Nafaka alacaklısının veya nafaka borçlusunun ölmesi halinde ve nafaka alacaklısının evlenmesi halinde yoksulluk nafakası kendiliğinden sona erer²⁷⁴.

3.8.1.1.Nafaka alacaklısının ölümü ile sona ermesi

Nafaka alacağı da nafaka borcu da şahsa bağlıdır. Bu sebepten dolayı nafaka alacaklısının veya nafaka borçlusunun ölmesi durumunda nafaka sona erer. Nafaka yükümlüsünün nafaka borcunu ödememesinden kaynaklı olan birikmiş nafakası mevcut ise veya hâkim nafakanın sermaye şeklinde ödenmesine karar vermişse, nafaka alacaklısı ölmüş olsa bile mirasçıları nafaka borçlusundan birikmiş nafakaları veya sermaye olarak ödenmesi gereken nafakayı talep edebilirler. Ancak birikmiş nafaka ödendikten sonra nafaka alacağı sona erer ve nafakanın devam etmesini talep edemezler²⁷⁵.

Yine aynı şekilde nafaka borçlusu öldüğü takdirde ortada birikmiş nafaka veya sermaye şeklinde ödenmesi gereken nafaka mevcut ise nafaka yükümlüsünün mirasçıları nafaka alacaklısına bu borcu ödemek ile yükümlüdürler. Ancak nafaka alacaklısı nafaka borçlusunun mirasçılarından irat şeklinde ödenmesi gereken nafakanın devam etmesini talep edemez²⁷⁶.

3.8.1.2. Nafaka borçlusunun ölümü ile sona ermesi

Yoksulluk nafakasının sona ermesinin kendiliğinden olmasının sebeplerinden biri de nafaka yükümlüsünün ölmesidir. Nafakanın amacı, yoksulluğa düşen eşi sefaletten kurtarmak olduğundan dolayı, nafaka alacaklısının borçlunun ölümünden sonra ödenmemiş alacağını borçlunun mirasçılarından istemesi çok normaldir. Ancak irat olarak ödenen nafakanın devamının borçlulardan istenmesi mirasçılara sınırsız sorumluluk oluşturacağından hakkaniyete uygun değildir. Muaccel olup da borçlunun malvarlığında yer alan nafaka ya da tazminat borcu, terekesinde de borç olarak bulunacağı için mirasçılarına geçer ve mirasçıları da bu muaccel olan borcu ödemek zorundadırlar²⁷⁷.

²⁷² RUHİ; Nafaka Hukuku, s.55.

²⁷³ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.55.

²⁷⁴ UZUN; Yoksulluk Nafakası, s.76.

²⁷⁵ AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku “Aile Hukuku”, Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.309.

²⁷⁶ AKINTÜRK/ KARAMAN; s.309.

²⁷⁷ DURAL, Mustafa/ GÜMÜŞ, Mustafa Alper/ ÖĞÜZ, Tufan: Türk Özel Hukuku “Aile Hukuku”, Filiz Kitapevi, 14. Baskı, İstanbul, Şubat, 2019, s.149.

3.8.1.3. Yoksulluk nafakası alacaklısının yeniden evlenmesi ile sona ermesi

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 176.maddesinin 3.fıkra hükmüne göre yoksulluk nafakası alacaklının yeniden evlenmesi sebebiyle kendiliğinden sonra erer. Diğer bir deyişle yoksulluk nafakası alacaklının yeniden evlenmesi sebebiyle kendiliğinden kalkar²⁷⁸.

Nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi ile birlikte, yeni eş nafaka alacaklısının bakım yükümlülüğünü kendisi üstlenir. Böylece nafaka alacaklısı yoksulluğa düşmemiş sayılır ve yeni eş tüm ihtiyaçlarını karşılamaya başlar. Zaruri ihtiyaçlar karşılandığından dolayı nafaka borçlusunun yükümlülüğü, nafaka alacaklısının tekrar evlenmesi ile sona erer.

Nafaka alacaklısının tekrar evlenmesi halinde, bu alacak hakkı kendiliğinden son bulmaktadır. Bunun için nafakaya karar veren mahkemeye gitmeye ve nafakasının kaldırılmasına karar verilmesini istemeye gerek yoktur. Bunun sonucu olarak, nafaka borçlusu alacaklının evlendiğini belgelendirdiği takdirde, bu alacağı ödemekten kurtulur, aleyhine bu konuda yapılmış bir icra takibi varsa, ilgili icra müdürlüğüne evlenmeyi kanıtlayan belgeleri ibraz etmek suretiyle, takibin kaldırılmasına karar verilmesini talep edebilir²⁷⁹.

Ancak taraflar boşanırken yaptıkları anlaşma ile yoksulluk nafakası alacaklısının yeniden evlenmesi durumunda nafaka alacağının sona ermeyeceğini kararlaştırmışlarsa nafaka sona ermez. Yapılan sözleşmeye önem verilmesi esastır ve uyumsuzluk sözleşmedeki hükümlere göre sonuçlanır.

3.8.2. Yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile sona ermesi

Nafaka alacaklısının yoksulluğu sona ermiş ise yoksulluk nafakası almaya devam edemeyeceği ortadadır. Evlenmeden fiilen evliymiş gibi yaşanması da yoksulluğu ortadan kaldırıyor olarak düşünülmektedir. Bunu şu şekilde açıklayabiliriz; eğer nafaka alacaklısı başka biri ile birlikte yaşıyorsa yaşadığı kişi nafaka alacaklısının hayatını devam ettirmesi için kendisine yardımcı olabilmekte ve bu durumda da nafaka alacaklısının yoksulluğu ortadan kalkmaktadır. Nafaka alacaklısının haysiyetsiz bir hayatı olması durumunda ise kusurlu olduğu sonucuna varılmaktadır²⁸⁰.

3.8.2.1. Yoksulluğun ortadan kalkması

Nafaka alacaklısı bir işte çalışmaya başladıysa, düzenli bir geliri varsa ve bu geliri asgari ücretin üzerinde ise veya nafaka borçlusunun ekonomik durumu artık nafakayı ödemeye yetecek durumda değilse yoksulluk nafakası mahkemenin verdiği kararı ile kaldırılır. Nafakanın kaldırılması için açılmış bir dava bulunmadıkça nafakanın kaldırılmasına karar verilemez²⁸¹.

²⁷⁸ GENÇCAN, Ömer Uğur; Nafaka Hukuku, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, Eylül, 2018, s.531.

²⁷⁹ KILIÇOĞLU, Ahmet; Aile Hukuku, Turhan Kitapevi, Dördüncü Baskı, Ankara, Ocak, 2019, s.174.

²⁸⁰ UZUN; s.78.

²⁸¹ RUHİ; Nafaka Hukuku, s.55.

Yoksulluk nafakasının sona ermesi için, nafaka alacaklısının boşanma davası tarihindeki malvarlığı ve ekonomik durumu ile yoksulluk nafakasının sona ermesi için dava açıldığı tarihteki malvarlığı ve ekonomik durumu arasında fark olması gerekmektedir. Bu farkın oluştuğunun kanıtlanması gerekmektedir.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan tarafın yoksulluğa düştüğünün ayrıntılı olarak araştırılması gerekmektedir aynı zamanda nafaka alacaklısının bir işte çalışıp çalışmadığı, çalışıyorsa gelirin asgari ücret üzerinde olup olmadığı, çalışmıyorsa herhangi bir yerden gelinin bulunup bulunmadığı, eğer bir geliri varsa bu gelirin kendisini yoksulluktan kurtarıp kurtarmadığı ayrıntılı olarak araştırılmalıdır bu araştırma yapılmadan yoksulluk nafakası ile ilgili bir karar verilmemelidir²⁸².

Nafaka alacağının kaldırılması için usule uygun bir şekilde açılmış davanın mevcut olması gerekmektedir. Eğer nafakanın kaldırılması talebinde bulunulmuş herhangi bir dava açılmamış ise nafakanın kaldırılması kararı verilemez.

Ancak taraflar boşanırken yaptıkları anlaşma ile yoksulluk nafakası alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması durumunda nafaka alacağının sona ermeyeceğini kararlaştırmışlarsa nafaka sona ermez. Yapılan sözleşmeye önem verilmesi esastır ve uyuşmazlık sözleşmedeki hükümlere göre sonuçlanır.

3.8.2.2.Yoksulluk nafakası alan tarafın haysiyetsiz hayat sürmesi

Yoksulluk nafakası alacaklısının haysiyetsiz bir hayatı varsa bu durumda mahkeme kararı ile birlikte yoksulluk nafakası kaldırılır. Yüz kızartıcı suçlar, ırza yönelik suçlar, anormal derecede cinsel sapıklıklar, kadın ticareti, randevu evi çalıştırma, uyuşturucu ticareti, hayat kadını olarak çalışma gibi durumlar haysiyetsiz hayata örnek olarak gösterilebilir²⁸³.

Bu yaşam tarzının haysiyetli ya da haysiyetsiz olduğu, toplumun ahlak ve değer yargılarına göre tayin edilmelidir²⁸⁴.

Yoksulluk nafakası alacaklısının süreklilik göstererek, olumsuz nitelikte kabul edilen davranışlara sahip olması ile birlikte bu davranışların nafaka borçlusu için haysiyet kırıcı olması gerekir. Böylelikle yoksulluk nafakasının bu sebepten dolayı sona ermesi istemi kabul edilecektir. Yine diğer koşullarda da bahsettiğimiz gibi taraflar arasında yapılan bir sözleşme varsa, nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayatı olsa bile nafaka borcu yükümlülüğü devam eder.

²⁸²“(…) Tarafların eylemli ayrılık sebebine (TMK.m.166/son) dayalı olarak boşanmalarına karar verilmiş, davalı kadının yoksulluk nafakası talebi reddedilmiş, hükmün taraflarca temyizi üzerine, mahkemece verilen ilk hüküm Dairemizin 11.12.2014 tarihli ilamı ile davalı kadın lehine yoksulluk nafakası takdiri gerektiği yönünde bozulmuştur.

Davalı kadının bozma sonrası kolejde öğretmen olarak çalıştığı tespit edilmiş ve yoksulluk nafakası talebi reddedilmiştir. Mahkemece, davalı kadının düzenli çalışıp çalışmadığı, sürekli bir gelirin bulunup, bulunmadığı, elde ettiği gelirin kendisini yoksulluktan kurtarıp kurtarmadığı hususlarının etraflıca araştırılmadan, eksik inceleme ile yoksulluk nafakası talebinin reddi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir (…)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2015/ 20448, Esas No: 2015/21489, Tarih:05.11.2015. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁸³ RUHİ; Yabancı Nafaka, s.104.

²⁸⁴ KILIÇOĞLU; s.176.

Kamu düzenine ilişkin istisnalar saklı kalmak kaydıyla, kural olarak bir davanın açılması talebe muhtaçtır. Mahkeme kararı ile yoksulluk nafakasının kaldırılmasına cevaz veren sebeplerden birine dayanan nafaka yükümlüsü eski eş, bu hususu mahkemeye bir dava dilekçesi ile intikal ettirmelidir. Sözün özü, yoksulluk nafakasının bir başkasıyla fiilen evliymiş gibi yaşamak ve haysiyetsiz yaşam sürme sebebiyle kaldırılması, ancak taleple mümkündür. Yani, kanunun koyucunun belirlediği vakıalar gerçekleşmiş olsa da talep unsuru bulunmadığı takdirde nafaka yükümlülüğü sona ermeyecektir²⁸⁵.

Nafaka yükümlüsü olmak istemeyen taraflar, boşanma davaları esnasında karşı tarafın haysiyetsiz hayat sürdüğü iddiaları ile nafaka yükümlülüğünden kurtulmak istemektedir. Bu yüzdendir ki nafaka isteyen tarafın haysiyetsiz hayat sürdüğü deliller ile kanıtlanmalıdır²⁸⁶.

3.8.2.3.Yoksulluk nafakası alan tarafın bir evlenme akdi olmadan evli gibi yaşaması

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 176.maddesinin 3.fıkra hükmü, evlenme akdi olmadan başkasıyla evli gibi yaşamamanın nafaka alacaklısının yoksulluk nafakasını sona erdireceğinden bahsetmektedir.²⁸⁷

Alacaklı eş, sırf yoksulluk nafakasının kesilmesini önlemek için resmi evlilik yerine, birlikte yaşamayı tercih etmiş olabilir. Bunu önlemek için, bu tür bir yaşantının ispatı halinde de, iradın kesilmesine karar verilecektir²⁸⁸. Başka bir kişi ile birlikte evlilik hayatı yaşayan ve nafaka alacaklısı olan eşe, tedbir ve yoksulluk nafakasının verilmesi hukuka aykırıdır²⁸⁹.

Yoksulluk nafakası alan eşler, resmi nikâh olmadan imam nikâhı kıyarak fiilen aynı evde yaşamaya başlıyorlar. Resmi nikâh olmadığı için tarafların evlendiği bilinmiyor ve nafaka sona ermiyor. Böyle durumlarda nafaka borçlusunun nafakanın sona ermesi talebinde bulunarak dava açması, imam nikâhının varlığı ispat etmesi gerekmektedir. İmam nikâhı kıyıl-

²⁸⁵ DEDE, İsmail; “Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Temmuz, İstanbul, 2016, C.15, S.2, (s.557-575),s.562.

²⁸⁶ “(...) Davacı, boşanma kararıyla davalı lehine hükmedilen aylık irat şeklindeki yoksulluk nafakasının iptalini de istemiş, iptal isteğini, davalının "haysiyetsiz hayat sürmesi" sebebine dayandırmıştır. Türk Medeni Kanunu’nun 176/3. maddesinde, nafaka alacaklısının "haysiyetsiz hayat sürmesi" yoksulluk nafakasının kaldırılması sebebi kabul edilmiştir. Nafakanın iptali isteği, kaldırılmasını da içerir. Öyleyse bu hususta davacıya delil gösterme imkanı tanınıp, göstermesi halinde toplanması ve hasil olacak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru bulunmamıştır (...)”Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2012/1088, Esas No: 2010/14461, Tarih: 24.01.2012.

²⁸⁷ KILIÇOĞLU; s.175.

²⁸⁸ KILIÇOĞLU; s.175.

²⁸⁹ “(...)Davalı kadının bir başka erkek ile birlikte yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple boşanmaya sebep olan olaylarda ağır kusurlu olan kadına tedbir ve yoksulluk nafakası verilmesi usul ve yasaya aykırıdır(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No:2007/2671,Esas No: 2006/15170, Tarih:26.02.2007.

“(...)Toplanan delillerle; davacının davalıyla fiilen ayrılmalardan bir süre sonra başka bir erkekle gayri resmi evlendiği ve fiilen evliymiş gibi karı koca hayatı yaşadığı gerçekleşmiştir. Bu durumda davacı lehine, gerektirici nedenler gösterilmeden tedbir nafakasına hükmedilmesi ve yasal şartları bulunmadığı halde yoksulluk nafakası takdiri usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir(...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2004/2264, Esas No: 2004/1367, Tarih: 26.02.2004.

dığını ispatı şahitlerle ve fotoğraflarla yapılabilir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda hâkim nafakanın sona ermesi kararını vermelidir²⁹⁰.

Yeniden evlenme ve ölüm halinden farklı olarak, evlilik dışı yaşama, yoksulluk nafakası iradının kesilmesi sonucu doğurmaz. Bu durumda, iradın kesilmesine ancak mahkeme karar verebilir. Buna göre, iradın kesilmesi, nafaka borçlusunun alacaklıya karşı açacağı bir dava ile mümkün olacaktır²⁹¹.

3.9. Diğer boşanma sebepleri ve yoksulluk nafakası ile ilişkileri

Boşanma sebeplerinden biri zinadır. Evlilik birliğinin sona ermesinde zinanın sebep olarak gösterilebilmesi için evlilik birliğinin açıkça devam ediyor olması gerekmektedir. Evlilik birliği sona erdikten sonra, nafaka yükümlüsünün bir başkası ile birlikte olması zina olarak kabul edilmez, bu durum 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 161. maddesinde hüküm altına alınmıştır.

Bu nedenle söz konusu boşanma nedeninin yoksulluk nafakası ile ilişkisi kurulamamaktadır. Nihayetinde zinanın evlilik birliği sona erdikten sonra gerçekleşmesi mümkün olmayacağından, yoksulluk nafakasının sona erme sebebi olmayacağı ortadadır. Ne var ki, nafaka lehtarı sadece cinsel birlikteliği aşan şekilde bir başkasıyla fiilen evliymiş gibi yaşamaktaysa, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 176.maddesinin 3.fıkrası uyarınca; yoksulluk nafakasının sona erdirilmesi nafaka yükümlüsü tarafından talep edilebilecektir²⁹².

Küçük düşürücü suçun işlenmesi de evlilik birliğini sona erdiren sebepler arasında yer almaktadır. Evlilik birliği içerisinde eşler evliliklerini, birbirlerinin kişilik haklarını ve saygınlıklarını korumak ile yükümlüdürler. Birbirlerinden sorumludurlar ve evlilik birliği dışında da birbirlerini temsil ederler. Taraflardan birinin küçük düşürücü bir suç işlemesi hem evlilik birliğini, hem de her iki tarafı da etkisi altına alır. Bu sebepten dolayı evlilik birliği sarsılır, çökmez hal alabilir ve boşanma gerçekleşebilir.

Sözün özü, bu hüküm evlilik birliğini ön planda tutar. Boşanma neticesinde evlilik birliği sona erecektir ve küçük düşürücü suç işleyen kimsenin evlilik birliğini temsil ettiği düşünülemeyecektir. Dolayısıyla, nafaka lehtarının yoksulluk nafakasına hükmedildikten sonraki dönemde küçük düşürücü suç işlemesinin yoksulluk nafakasını sona erdirmeye elverişli olmadığı gözükmektedir. Şu düşünülmelidir ki, küçük düşürücü suç nedeniyle nafaka lehtarı özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûm edilmişse, temel ihtiyaçlarının devletçe karşılanacağı

²⁹⁰“(…)Davacı, davalının resmi nikâh olmaksızın başka birisiyle birlikte yaşadığını ileri sürerek yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile kaldırılmasını talep etmiştir. Mahkemece, yargılamanın devamı sırasında 03.09.2014 tarihinde davalının evlendiği ve nafakanın kendiliğinden ortadan kalktığı gerekçe gösterilerek, karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiştir. Dava 23.09.2013 günü açılmış, davalı 03.09.2014 tarihinde yeniden evlenmiştir. Toplanan deliller davanın açıldığı tarih itibarıyla değerlendirilerek, davalının başkası ile yaşadığı kanıtlandığı takdirde dava tarihi itibarıyla yoksulluk nafakasının kaldırılması koşullarının oluşup oluşmadığı yönünde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir(…)” Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2016/9164, Esas No: 2016/6449, Tarih:05.05.2016. (UYAP’ tan temin edilmiştir.)

²⁹¹ KILIÇOĞLU; s.175.

²⁹² DEDE; “Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, İstanbul, Temmuz, 2016, (s.557-575),s.562.

gerekçesi ile yoksulluk olgusunun ortadan kalmasından hareketle yoksulluk nafakasının sona erdirilmesi şüphesiz ki talep edilebilecektir²⁹³.

Terk, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına sebebiyet veren en önemli eylemlerden biridir. Evlilik birliğini ve eşini terk eden taraf, evliliğin kendisine yüklediği sorumluluktan kaçmaktadır. Müşterek konutu terk etmek ve bir daha o konuta dönmek terk eyleminin ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir.

Boşanma ile evlilik birliği sona erdiğinde ortak yaşam ve yükümlülükler de sona ereceğinden, terkin bir vakıa olarak evlilik birliği sona erdikten meydana gelmesinin söz konusu dahi olmayacağı açıktır. Belirlenen bu gerekçeler ışığında, boşanma sebebi olan terk vakıasının yoksulluk nafakasını sona erdirmeye erkinin bulunmadığını belirtmek gerekecektir²⁹⁴.

Akıl hastalığı evlilik birliğini çekilmez hale getirdiği zaman boşanmaya sebebiyet verebileceği belirtilmiştir. Akıl hastası eş nafaka ödeme ile yükümlü olur. Akıl hastası olması nafaka ödemekten muaf olacağı anlamına gelmemektedir, ancak eş akıl hastası ise ve bu hastalığından dolayı sürekli bakıma muhtaç, geliri ve paraya çevrilebilecek herhangi mal varlığı bulunmuyorsa nafaka ödeme yükümlülüğü altında bulunmamalıdır²⁹⁵.

Taraflar birbirlerine saygılı olmak ve iyi davranmak zorundadır. Eşlerden birinin, diğer eşin hayatına kast etmesi, pek kötü davranması, onur kırarak söz ve eylemlerde bulunması, boşanmanın gerçekleşmesine sebebiyet vermektedir. Nafaka alacaklısı, yoksulluk nafakasına karar verildikten sonra, nafaka yükümlüsünün hayatına kast edecek derece onurunu kırıyor, kötü davranışta bulunuyorsa nafaka yükümlüsü bu nedenlere dayanarak, nafakanın iptali veya azaltılması davası açabilir.

Toparlamak gerekirse, haysiyetsiz yaşam sürme olgusunun aynı zamanda bir boşanma sebebi olmasına hareketle diğer boşanma sebeplerinin yoksulluk nafakasını sona erdirebilme durumları üzerinde düşünüldüğünde; zina, küçük düşürücü suç işleme, terk ve akıl hastalığına ilişkin koşul vakıaların gerçekleşmiş olması yoksulluk nafakasını sona erdirebilme erkine sahip değildir. Bunun yanında nafaka lehtarının nafaka yükümlüsünün hayatına kast etmesi veya ona karşı pek kötü veya onur kırıcı davranış sergilemesi, bu davranışların meydana getirdiği nafaka yükümlüsünün içine düştüğü manevi durum ışığında, nafaka ilişkisini çekilmez hale getirmektedir. Ne var ki; hayata kast, pek kötü ve onur kırıcı davranış karşısında yoksulluk nafakasının kaldırılabilmesi gerekliliği ve bunun karşısında 4721 Sayılı Türk Medeni Kanu-

²⁹³ DEDE; “Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Temmuz, 2016, C.15, S.2, (s.557-575), s.562.

²⁹⁴ DEDE; “Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Temmuz, 2016, C.15, S.2, (s.557-575), s.562.

²⁹⁵“(…) davalı kocanın akıl hastası olup sürekli bakıma muhtaç bulunduğu, geliri veya paraya çevrilebilir herhangi malının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda davalının nafaka ödemekle yükümlü tutulması doğru bulunmamıştır (...)” Kazancı İçtihat Bankası, Yargıtay, 2. HD, Karar No: 2011/9777, Esas No: 2010/9293, Tarih: 06.06.2011.

nu'nun ilgili duruma elverişli olmayan hükümleri bir kez daha kıyas yapmayı zorunlu kılmaktadır²⁹⁶.

3.10.Yoksulluk nafakasının süresi

3444 Sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 12.05.1988 tarihinden önce yoksulluk nafakası sadece bir yıl süre sınırlaması ile verilebiliyordu. 12.05.1988 tarihinden sonra 3444 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle, yoksulluk nafakası süresiz olarak verilmeye başlandı²⁹⁷.

Kanunda yapılan değişikliklerden önce yoksulluk nafakasının bir yıl ile sınırlandırılmış olması birçok tartışmaya yol açmıştır. Bu sınırlandırmanın yoksulluk nafakasının amacına uygun olmadığını ve hukuka aykırı olduğunu belirten görüşler bulunmakta olup, İsviçre Medeni Kanunu da göz önünde bulundurularak, süre sınırlamasına ilişkin herhangi bir hükmün bulunmamasına da değinilerek, bir yıllık süre sonunda yoksulluk nafakası alan eşin yoksulluktan kurtulamayacağı ve bu eşin ekonomik açıdan zor durumda kalmasına terk edilmiş olmasına değinilmiştir²⁹⁸.

Kanun koyucu, doktrinde dile getirilen tartışmaları göz önünde bulundurarak yoksulluk nafakasındaki bir yıllık süre sınırlamasını kaldırdı. Boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluğa düşecek olan tarafa süresiz nafaka talebinde bulunma hakkını hüküm altına aldı²⁹⁹.

Şu anda da gündemde olan ve süresiz olan yoksulluk nafakasının belli sürelerde olması çalışmaları mevcuttur; bu çalışmaları eleştirenler kadar onaylayanlar da bulunmaktadır.

Nafakanın süresiz olmasını savunan görüşlerden bir kısmı, uzun süreli evliliklerde evlilik birliği boyunca çalışmayan, çalışma hayatında evlilik birliği ve ailesi için yer almayan, çocukları ile ilgilenen ve bu sebepten dolayı tekrar çalışma hayatına dönmekte zorlanan taraf için yoksulluk nafakasının süreli olmasının bu kişilerin haklarına aykırı olduğunu savunmuştur. Adil bir şekilde nafaka yükümlülüğüne karar verilmesi öngörülmüş ve hakkaniyet ilkesinin unutulmaması gerektiği savunulmuştur. Süreli nafakanın yoksulluğa düşecek eş için hukuka aykırı olacağını savunan görüşler, tarafları güç duruma sokmamak için yoksulluk nafakasının süresiz olması gerektiğini savunmaktadırlar.

Nitekim geçtiğimiz yıllarda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesine istinaden süresiz yoksulluk nafakasının, Anayasanın 2. , 10. ve 41. maddelerine aykırı olduğu belirtilmiştir. Süresiz nafakanın sınırlandırılması için Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur. Bu başvuruda süresiz nafakanın sınırlandırılmasını savunan karşı oy da mevcuttur³⁰⁰.

²⁹⁶ DEDE; "Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, İstanbul, Temmuz, 2016 (s.557-575), s.562.

²⁹⁷ ÖZÜĞÜR, Ali İhsan; Nafaka Davaları, Seçkin Yayınevi, 6. Baskı, Ankara, Temmuz, 2015, s.381.

²⁹⁸ YAĞCI; s.327.

²⁹⁹ AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku "Aile Hukuku", Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak, 2019, s.305.

³⁰⁰ "(...)İtiraz konusu 'süresiz olarak' ibaresi, nafaka alacaklısının her zaman ölünceye kadar yoksulluk nafakası alacağı anlamına gelmemektedir. Kanun koyucunun 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 175. maddesinde 'süresiz olarak' ibaresine yer vermesinin amacı, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşecek olan eşin diğer eş

Evlilik birliğinin oluşması kadar bu birliğin sona ermesi de normaldir. Taraflar her zaman doğru karar verememektedirler ve verilen yanlış karar sebebiyle insanların tüm hayatları boyunca bu yanlış karardan sorumlu tutulmaları hakkaniyete aykırıdır. Hukukumuzda zamanaşımı süre kavramı mevcutken boşanmadan doğan nafaka alacağının koşullar sağlandığı zaman tarafların tüm yaşamları boyunca birbirlerine bağlanması anlaşılmamaktadır³⁰¹.

Yoksulluk nafakası sebebiyle evlilik birliğinin sona ermiş olmasına rağmen taraflar arasında soyut bir birliktelik devam etmektedir. Kendisine yeni bir hayat kurmak isteyen ve yeniden evlenen eşin diğer eşe süresi belli olmayacak şekilde yoksulluk nafakası ödemesi hem hoş olmayan bir durum meydana getirir hem de insaflı değildir. Bir kişinin boşanmış olduğu eski eşini sosyal güvenlik kurumu olarak görmemesi gerekmektedir³⁰².

Bu konu ile alakalı çalışma Adalet Bakanlığı Komisyon’u tarafından devam etmektedir. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen araştırmaların verileri ve Türkiye İstatistik Kurumu’ nun 2017 yılının verilerine göre; Türkiye’de boşanmaların % 39,7’si evlilik birliğinin kurulmasından itibaren ilk beş yıl içerisinde gerçekleşmektedir³⁰³.

Tüm bu araştırmalara göre Adalet Bakanlığı Komisyonu’nun çalışması şu anda hazırlık aşamasındadır. Nafakanın süresiz olarak değil, koşullara göre değişiklik göstererek sınırlandırılması ön plandadır. Çalışmada beş koşul düşünülmüştür. Bunlar, evlilik birliğinin devam ettiği süre, tarafların çocuklarının olup olmaması, nafaka talebinde bulunan tarafın yaşı, nafaka alacaklısının ekonomik durumu ve kusur oranıdır.

tarafından, şartları bulunduğu sürece ekonomik yönden desteklenmesi ve asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğinde olan yoksulluk nafakasının özünde, ahlaki değerler ve sosyal dayanışma düşüncesi yer almaktadır. Yoksulluk nafakasının amacı nafaka alacaklısını zenginleştirmek değildir. Yoksulluk nafakasıyla, boşanma sonucunda yoksulluk içine düşen eşin asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanması düşünülmüştür. Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka talep eden eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olmasının yanı sıra, nafaka talep edilen eşin de nafaka ödeyebilecek ekonomik gücünün bulunması gerekmektedir. İtiraz konusu kuralda, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşen eşin korumak için diğer eşin, koşulları bulunduğu sürece, herhangi bir süre sınırı olmaksızın yoksulluk nafakası vermesi düzenlenmiş olup bu yükümlülüğün sosyal hukuk devleti ilkesinin gereği olarak getirildiği kuşkusuzdur(...) Karşı Oy; “Yoksulluk nafakasının süresiz olması, ileride nafakanın artırılması, nafakanın azaltılması veya nafakanın kaldırılması davalarının açılmasına neden olacaktır. Bu durumda nafaka yükümlüsü eski eşin nafaka alan tarafın kanunda yazılı şartları taşıyıp taşımadığını kontrol amacıyla, onun özel hayatına müdahale anlamına gelebilecek davranışlara ve onun üzerinde psikolojik baskı kurmasına neden olabilecektir. Yoksulluk nafakasının süresiz olması bu nafakayı alan tarafın, karşı tarafı ömür boyu cezalandırmak amacıyla gelir getirici bir işte çalışmama ve evlilik ekti yapmadan birlikte yaşama gibi davranışlara itebilecektir. Bu haller yoksulluk nafakasının süresiz de olsa bir ceza olmadığını savunan görüşleri haksız çıkarmaktadır. Tarihin hiçbir döneminde, hiçbir hukuk sistemi boşanan eşlerden biri yoksulluğa düşecek diye diğeri için ömür boyu sürebilecek yoksulluk nafakası yükümlülüğü öngörmemiştir. Dolayısı ile yoksulluk nafakasının süresiz uygulanmasının nedeni ahlaki ve sosyal gerekçelerle açıklanamaz. (...)Devletin aktif olarak mücadele etmesi gereken yoksulluğun sorumluluğunun, boşanan taraflardan birisinin üzerine ömür boyu yüklenmesi, kanımca, sosyal devlet ilkesine, hakkaniyete ve mantığa da uygun bir çözüm değildir(...)” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Karar No: 2012/72, Esas No: 2011/136, Tarih:17.5.2012.(UYAP’ tan temin edilmiştir.)

³⁰¹ ARBEK, Ömer; “Boşanmanın Mali Sonuçları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2005, C.54, S.1, (s.115-163), s.146.

³⁰² RUHİ; Nafaka Hukuku, s.46.

³⁰³ https://www.ailevecalism.gov.tr/Raporlar/ATHGM/aile_danismanligi.pdf, (Er. T: 22.03.2019).

Nafakanın hesaplanmasında bu beş koşulun oranları göz önünde tutulacak ve bunlara göre hesaplanacaktır. Nafaka süresine aile mahkemelerinde hâkimler karar verecek, müşterek çocuğun olmadığı boşanmalarda en fazla 1 yıl, müşterek çocuğun bulunduğu boşanmalarda davanın açıldığı tarihten itibaren başlayacak tedbir nafakasının da dâhil olduğu en az 3 yıl veya en fazla 5 yıl gibi süreler olacaktır. Kadına kusur oranına göre nafaka hesaplanacaktır. Eğer boşanmadaki kusurun yüzde ellisinden fazlası kadına aitse, kadına nafaka verilmemesi kararı da verilebilecektir.

Tarafların ne kadar evli kaldıkları, müşterek çocuklarının olup olmaması, kadının ekonomik durumu, nafaka talebinde bulunan kadının yaşı nafakanın hesaplanmasında önemli bir rol oynayacaktır. İleri yaşta olan kadının kusur oranı fazla olsa bile süresiz nafakaya tabi tutulacaktır. Çünkü yaşı ilerlemiş olan kadının tekrar evlilik yapma ihtimalinin ve ekonomik güç elde edebileceği bir iş bulmasının mümkün olmaması düşünülerek süresiz nafaka almasına karar verilebilecektir.

Yine yasada olan ancak çok tercih edilmeyen, irat şeklinde ödenen nafakayla benzer olan toplu tazminat da tercihler arasında bulunacaktır. Nafaka yükümlüsü toplu tazminat ödemeyi tercih ederse nafakadan yükümlü olmaması mümkün olabilecektir.

Yoksulluk nafakasının süresi konusunda farklı hukuk sistemlerini inceleyelim;

Almanya'nın hukuk sistemine göre, tarafların boşanabilmeleri için en az 1 yıl evli kalmaları gerekmektedir. Nafaka miktarının karar verilmesinde ise Türkiye'de olduğu gibi nafaka yükümlüsünün maddi durumu en önemli faktördür. Nafaka süreli veya süresiz olabilir ancak bunun karar verilebilmesi için tarafların yaşı, sağlığı, eğitim durumları, işleri, müşterek çocuğun ihtiyaçları hakkaniyet ilkesi gereğince belirlenmesi gerekmektedir. Nafaka verilen eşe meslek edinmesi sorumluluğu veriliyor.

İsviçre hukuk sistemine göre, evliliğin ne kadar devam ettiği çok önemlidir. Nafaka belli bir süreye tabi tutulmamıştır ancak nafakanın miktarı ve yoksulluğun saptanması için evlilik birliğinin süresi göz önünde bulundurulur. İsviçre hukukunda yoksulluk nafakasının süresiz olması için bazı şartların oluşması gerekmektedir. Örneğin, İsviçre hukukuna göre beş yıldan daha az süren evlilikler kısa süreli evliliklerdir, beş ve on yıl arasında süren evlilikler orta süreli ve on yıldan daha fazla süren evlilikler ise uzun süreli evlilikler olarak kabul edilmiştir. Bu süreler yoksulluk nafakasının süresinin belirlenmesinde de önemli rol oynamaktadır³⁰⁴. 18 aydan az ve müşterek çocuğun bulunmadığı evliliklerde ise nafakaya hükmedilme-yeceği yargı kararları olarak içtihat haline gelmiştir.

Fransa hukukuna göre, nafaka ödenmesi sadece bir kez yapılmaktadır. Nafakanın miktarına tarafların maddi durumları dikkate alınarak karar verilir. Nafaka miktarına karar verdikten sonra nafaka yükümlüsünün gelirinin artması nafaka miktarını etkilemez.

1941 yılına kadar Fransız Medenî Kanunu boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte evlilik birliği içerisinde kusursuz olsa bile zarar görene tazminat hakkı tanınmıyor ancak yoksul-

³⁰⁴ YAĞCI; 328.

luğa düşen eşe nafaka talep etme hakkı veriliyordu. Nafakanın süreli ya da süresiz olması tartışması Fransız hukukçuları da meşgul etmiştir. Bazı yazarlara göre boşanmanın gerçekleşmesiyle birlikte taraflardan biri zarara uğramaktadır ve diğer tarafın bu zararı tazmin etmesi gerekmektedir. Bazı yazarlara göre ise evlilik birliğinin sona ermesi ile birlikte evlilik birliği içerisinde ki bakım yükümlülüğü de son bulmuş olmakta ve nafaka talepleri ret edilmektedir. Yine 1941 yılında kusuru bulunmayan tarafa nafaka talebinde bulunma hakkından ayrı olarak boşanmanın gerçekleşmesinden dolayı uğradığı zararların tazminini boşanma davası devam ederken veya dava sonrasında da talep edebilme hakkı tanınmıştır³⁰⁵.

Hollanda Hukuku'nda eğer bir evlilik beş yıldan fazla sürmemiş ise ve bu evlilikten müşterek çocuk dünyaya gelmemiş ise nafaka yükümlülüğü, evlilik birliğinin süresi kadar zaman geçtikten sonra evlilik birliği sona erer. Bahsi geçilen süre, boşanma davasının kararının kesinleşmesinden itibaren başlar. Nafaka için hakim bir süre belirlerse bu süre beş yılı geçemez³⁰⁶.

İngiltere hukukuna göre, nafakaların süreli, süresiz ve sınırlı olması boşanma davasına bakan hâkimlerin takdir yetkisine bırakılmıştır. Hâkimler birçok kritere göre karar verirler ancak bu kriterlerin başında tarafların ekonomik güçleri ve yaşları yer almaktadır.

Tezimizde diğer ülkelerin hukuk sistemlerinde nafakanın süresine ve miktarına nasıl karar verildiği açıklanmıştır. Çoğu gelişmiş ülkelerde nafaka süresi sınırlandırılmış ve süresiz nafakanın hakkaniyete uygun olmadığı kabul edilmiştir. Hukukumuzda bu ülkelerin kanunlarını göz önüne alarak nafaka süresine ve miktarına karar verilmesinde avantaj sağlayacağı ortadadır³⁰⁷.

Türk hukukunda kişiler hukukundan aile hukukuna, miras hukukundan eşya hukukuna ilişkin birçok kanunlar ihtilafı kuralı uyarınca yabancı hukukun uygulanması ihtimali her zaman mevcut olup, hâkimin Türk hukukunu uygulaması son çözüm olarak tercih edilmiştir³⁰⁸.

Milletlerarası gerçekleşen boşanmalarda, boşanmaya uygulanan hukuk kuralları; boşanmanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, boşanmanın sebepleri ve koşulları, bu sebep ve koşulların niteliği, boşanma davası açma süreleri, boşanma kararının hüküm ve sonuçları, boşanma davasının sonuçlanması sebebiyle tazminat talepleri, boşanmanın tarafların soyadı üzerindeki etkileri ve boşanmanın eşler tarafından karşılıklı yapılan ölüme bağlı tasarruflara etkisi bakımlarından yetkilidir³⁰⁹. Bunun yanında, boşanmış eşler arasındaki nafaka taleplerinin ve

³⁰⁵ ESENER, “Boşanmadan Mütevellit Maddî veya Manevî Zararın Tazminî Ne Zamana Kadar Talep Edilebilir?”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, S.1, Ankara, 1951, (s.652-657), s.654.

³⁰⁶ YAĞCI; s.329.

³⁰⁷ GÜRKAN, Ülker; “Türk Kadınının Hukuki Statüsü ve Sorunları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 1978, C.25, S.1, (s.381-396), s.394.

³⁰⁸ ARSLAN, İlyas; Public and Private International Law Bulletin, “Yabancı unsurlu özel hukuk uyuşmazlıklarında makul sürede yargılanma hakkı ile yabancı hukukun içeriğinin temin edilmesi arasındaki ilişki”, C. 37, S.2, s.(60-94), s.79.

³⁰⁹ ÇELİKEL, Aysel/ ERDEM, Bahadır; Milletlerarası Özel Hukuk, Beta Yayınları, İstanbul, Kasım, 2017, s.241.

boşanmada velayete ilişkin meselelerin de boşanmaya uygulanan hukuka tabi bulunduğu açıkça düzenlenmiştir³¹⁰.

3.11.Yoksulluk nafakası yükümlülüğünün ihlali

Temyiz bir kararın icrasını durdurmaz. Nafaka ile ilgili bir kararın temyiz edilmesi, ilamın icrasını ertelemeye yetmez. Yargıtay'ın teminat karşılığında olsa bile icranın ertelenmesine karar vermesi mümkün değildir. Nafaka hakkında verilen kararlar hemen icra edilir³¹¹.

Nafaka alacaklısı nafaka kararını icraya koyarsa, nafaka yükümlüsü borcunu ödemek zorunda kalacaktır. İcranın durdurulması talebinde bulunarak kararı temyize göndermesi veya teminat mektubunu icra müdürlüğüne ibraz etmesi nafaka yükümlüsü olan eşi borçtan kurtarmayacaktır.

Uygulamaya göre, nafaka alacaklısı, nafaka borçlusunun nafakayı ödememesi durumunda açtığı icra takibinin kesinleşmesi ile birlikte, borçlu aleyhine haciz işlemlerine başlayabilir, borçlunun üçüncü şahıslardan alacağı alacaklarının üzerine bloke koydurabilir, maaşına belirli bir oranda haczettirebilir. Nafaka borçlusu hakkında suçun oluşması için, nafaka borçlusuna yapılan ödeme emri tebliği ile nafaka alacaklısının şikâyeti arasında birikmiş bir aylık nafaka bulunması gerekmektedir.

Nafaka kararlarına uyulmaması halinde verilecek ceza, İcra ve İflas Kanunu'nun 344.maddesinde, nafaka alacaklısının bir şikâyetinde bulunması üzerine tazyik hapsinin üç aya kadar olması düzenlenmiştir. Hapis cezası devam ederken, borç yerine getirilirse borçlu tahliye olur. Yine, nafakanın azaltılmasına veya kaldırılmasına ilişkin dava açması halinde, borçlunun ileri sürdüğü nedenler de göz önüne alınarak hapis cezasının uygulanması davanın sonuna bırakılabilir³¹².

Tazyik hapsi bir tür disiplin niteliğindedir, borçluya yüklenen yükümlülüğün yerine getirilmesinin sağlanmasına yönelik meydana gelen cezadır. Bu ceza nafaka borçlusunun nafaka borcunu ödemesi ile birlikte ortadan kalkar. Nafakayı ödemediği için 3 ay hapis cezası almış kişi, hapse girmeden önce veya girmesinin ardından bu borcu öderse, hapis cezası kaldırılabilir veya tahliyesi gerçekleşir. Nafaka borçlusuna tazyik hapsi kararı verilmeden önce, nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusu arasında olan, nafaka artırma davası ya da nafaka azaltma davası var ise, hâkim eğer takdir ederse görülen bu davanın sonucunu bekleyebilir.

Hükmedilen nafaka tahsil edilirken, nafaka borçlusundan kaynaklı olarak sorunlar yaşanmaktadır. Nafaka ödenmesine ilişkin yasal düzenlemelere baktığımızda bu düzenlemelerin

³¹⁰ DOĞAN, Vahit; Milletlerarası Özel Hukuk, Savaş Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, Ocak, 2019, s.243.

³¹¹ Yargıtay, 2.HD, Karar No: 2002/6522, Esas No:2002/3525, Tarih:14.05.2002, RUHİ; Nafaka Hukuku, s.99.

³¹² MUŞUL, Timuçin; İcra ve İflas Hukuku, Adalet Yayınevi, 6.Baskı, Ankara, Haziran, 2017, s.123.

yeterince caydırıcı olmadığı görülmektedir. Bu sebepten dolayı nafaka ödemeleri borçlular tarafından zamanında ödenmemektedir³¹³.

İcra ve İflas Kanunu'nun 344.maddesinin 1. fıkrasında ve devamında; “Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başladıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir. Borçlunun, nafakanın kaldırılması veya azaltılması talebiyle dava açmış olması halinde, ileri sürdüğü sebepler göz önünde bulundurularak, tazyik hapsinin uygulanması bu davanın sonuna bırakılabilir.”

Nafakanın ödenmemesinden dolayı oluşacak suçun oluşabilmesi için, borç hakkında takip başlatılması, takibin kesinleşerek icra emrinin karşı tarafa tebliğ edilmesi gerekmektedir. Ancak icra takibinin başlatılabilmesi için nafakanın en az bir ay ödenmemiş olması gerekmektedir³¹⁴. İcra mahkemesi, nafaka borçlusuna tazyik hapsi cezası kararını uygun görürse, borçlu yedi gün içerisinde bu karara itiraz edebilir.

“İcra mahkemesinin tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlarına karşı, tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde, yargı çerçevesinde bulunduğu diğer bir icra mahkemesine, o yerde icra mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması durumunda, numara olarak kendisini izleyen mahkemeye, son numaralı mahkeme için birinci mahkemeye, o yerde icra mahkemesinin tek dairesinin bulunması halinde asliye ceza mahkemesine, icra mahkemesi hâkimi ile asliye ceza mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması halinde ise en yakın asliye ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir”³¹⁵.

“Sonuç olarak, yukarıda belirtilenler ışığında, nafaka alacaklısı olan kişi, nafaka yükümlülüğünü yerine getirmeyen borçlu aleyhine, İcra ve İflas Kanunu'nun 344. maddesine atfen İcra Ceza Mahkemesi'ne başvuracağı gibi, dilerse, borçluyu; TCK'nın 233. maddesi kapsamında, Ceza Mahkemesi nezdinde de şikâyet etme hakkına sahip olabilecektir”³¹⁶.

“Dava açıldıktan sonra alacaklı duruşmaya gelmezse, İcra ve İflas Kanunu'nun md.354'e göre şikâyet hakkı düşer. Bu düşme tarihinden sonraki ödeme şartının ihlali halinde alacaklı, yeniden şikâyetle bulunursa borçlu, bu son ihlali için cezalandırılır. Borçlunun ölümü halinde, nafaka borcu mirasçılara geçmez. Borçlu iflas ederse iflas hükmü ile borçlunun tasarrufları önlenmiş olacağından nafaka borcunu ödeme yükümlülüğü iflas dairesine intikal edecektir. Bu halde, borçlunun cezai sorumluluğu olmayacak, iflas eden borçlu iflasın açılmasından önceki üç aylık nafaka yüzünden cezai sorumluluk altında olacaktır”³¹⁷.

Ancak, icra mahkemesinin verdiği tazyik hapsi cezasında zamanaşımı mevcuttur. Tazyik hapsi kararının kesinleşmesi ile birlikte iki yıllık zamanaşımı süresi başlamış olur. İki yıl

³¹³ T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Türkiye’de Aile Mahkemeleri Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi, Ankara, 2009, s.75.

³¹⁴ UZUN; s.106.

³¹⁵ PEKCANTEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZKAN, Meral /ÖZEKES, Muhammet; İcra İflas Hukuku, Vedat Kitapçılık,5.Baskı, İstanbul, Ağustos, 2018, s.55. (Sonraki dipnotlarda “İcra İflas Hukuku” olarak adlandırılacak

³¹⁶ UZUN; s.108.

³¹⁷ ÇOLAK, Haluk; İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü, Bilge Yayınevi, Ankara, Ekim, 2005, s.138.

boyunca tazyik hapsi talebinde bulunulmamışsa daha sonra bu talepte bulunulsa bile talebin yerine getirilmesi mümkün değildir. İcra ve İflas Kanunu³¹⁸'nin 354. Maddesinin son fıkrası gereğince, “nafaka alacaklarına ilişkin takipler hariç, alacak miktarı Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından her yıl belirlenen aylık en yüksek brüt asgari ücret tutarının altında kalan takiplerde disiplin ve tazyik hapsi uygulanmaz”³¹⁹.

3.12.Yoksulluk nafakası alacağının haczi

“Yoksulluk nafakası hükmü, boşanma nedeni ile yoksul konuma düşecek olan, daha az kusurlu ya da hiç kusuru bulunmayan eşin, boşanmadan sonraki zaruri ihtiyaçlarının kısmen de olsa giderilmesi amacıyla düzenlenmiş bir hükümdür. Bununla birlikte, nafaka alacaklısı olan kişinin üçüncü kişilere borçlarının olabilmesi ihtimal dairesindedir. Nafaka alacaklısı eş, üçüncü kişilere olan borçları yüzünden icra takibine uğrar ve bu takip neticesinde, nafaka alacağının haczedilmesi gündeme gelir”³²⁰.

Nafakalar ilama bağlı değillerse bir kısmının haczedilmesi mümkündür. Bunun aksine ilama bağlı nafakalar hiçbir şekilde haczedilemez. Çünkü hâkim, nafaka alacaklısının hayatını devam ettirmesi için gerekli miktarı belirleyerek nafakaya karar vermektedir³²¹.

Kanaatimizce nafakanın bir kısmının haczedilmesinin sebebi nafaka alacaklısının ve ailesinin yaşamını kısıtlamamak, yaşamları için zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasını engellemektir. İcra ve İflas Kanunu’nun madde 83’te ilama bağlı olmayan nafakaların haczedilebileceği hüküm altına alınması bunu kanıtlamaktadır.

“Gerek ilama dayalı ve gerekse ilama dayalı olmayan nafakalar birikmiş nafaka niteliğinde ise tamamen haczedilebilmesi mümkündür. Bu nedenle haczedilememe ayrıcalığının sadece işlemekte olan nafakalara ilişkin olduğunun kabulü gerekir. Çünkü nafaka alacaklısı için korunmaya değer miktar, onun hali hazırda geçimini sağlayan paradır. Birikmiş nafakalar herhangi bir ilamlı alacak niteliği taşıdığından özel olarak korunmaları için bir neden yoktur. İcra ve İflas Kanunu’nun md. 83’te ifadesini bulan “ilama müstenit olmayan nafakalar” ile 6098 Sayılı Borçlar Kanunu md.507’de olduğu gibi bir sözleşme gereğince borçlunun almakta olduğu nafakalar kastedilmiştir. Hem ilama dayalı olmayan ve hem de teraküm eden (birikmiş) nafakaların imtiyazlı olması söz konusu değildir”³²².

Yukarıda da anlatıldığımız üzere ilama bağlı olan nafakaların haczi mümkün değildir ancak bazı durumlarda kısmı haciz mümkün olabilir. Örneğin anlaşmalı boşanmalarda nafaka alacaklısına bağlanan nafaka, kişinin kendi ihtiyaçlarının oluşturduğu miktardan daha fazla olabiliyor. Böyle durumlarda nafaka miktarının fazla olduğu kanıtlanarak kısmen haciz işlemleri yapılabilir. Aynı zamanda birikmiş olan nafakalar ilamlı ya da ilamsız olsun fark etmeden

³¹⁸ Resmi Gazete. Tarih: 09.06.1932, Sayı: 2128.

³¹⁹ PEKCANTEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZKAN, Meral /ÖZEKES, Muhammet; İcra İflas Hukuku, s.56.

³²⁰ UZUN; s.108.

³²¹ KURU; İcra ve İflas Hukuku, s.193.

³²² YAVAŞ, Murat; “Maaş ve Ücret Haczi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.84, Ankara, 2009, (s.93-120), s.94, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-84-544>, (Er. T: 14.04.2019).

haciz işlemlerine tabi tutulabilir. Burada amaç kişinin şu anki yaşamını idame ettirmesini sağlamaktır, birikmiş nafaka mevcut ise yine kısmi olarak haczi mümkün olur.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun m.35'e göre "İşçilerin (ikramiye dâhil) aylık ücretlerinin dörtte birinden fazlası haczedilemez(veya başkasına devir ve temlik olunamaz). Ancak işçinin bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dâhil değildir. Nafaka borcu alacaklarının hakları saklıdır"³²³.

Nafaka borcu alacaklarında dörtte bir kuralının istisnası bulunmaktadır. Uygulamaya göre nafaka borçları birikmiş nafaka borçları ve cari nafaka borcu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birikmiş nafaka, nafaka alacaklısının bulunduğu aydan önceki aylarda ödenmemiş olan nafakaların bütünüdür. Cari nafaka ise nafaka alacaklısının bulunduğu ay içerisindeki ödenmesi gereken nafakadır.

Yargıtay bir kararında, eğer nafaka borçlusunun hem cari nafaka hem de birikmiş nafaka borcu bulunuyorsa, borçlunun maaşından cari nafakanın tamamı, kalan maaşının dörtte biri oranında birikmiş nafakanın bir kısmının ödeneceğine değinmiştir³²⁴.

³²³ KURU; s.193.

³²⁴ "(...) Somut olayda borçlu aleyhine birikmiş ve devam eden aylar nafakasının tahsili amacıyla ilamlı takip başlatılmış, alacaklı vekilinin 14.11.2012 tarihli talebiyle; borçlunun birikmiş ve devam eden nafaka alacağı için emekli maaşı üzerine haciz konulması talebi üzerine, İcra Müdürlüğü'nce talep gibi işlem yapılmasına karar verilmiştir. Bu haliyle haciz birikmiş nafaka yönünden de emekli maaşının tamamı üzerine konuşulmuştur. Borçlu vekilinin bu işleme karşı şikâyeti üzerine İcra Mahkemesi'nce, borçlunun emekli maaşında işleyen nafakanın kesilmesi ve geri kalan kısmından da birikmiş nafaka için ¼ oranında kesinti yapılmasının mümkün olduğu, icra dosyasında da bu şekilde kesinti yapıldığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar verilmiştir. Yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler nazara alındığında ve Mahkemenin kabulünde de olduğu üzere, birikmiş nafaka için emekli maaşından ¼ oranında kesinti yapılabilir(...),Yargıtay, 8.HD, Karar No:2013/12866, Esas No:2013/14404, Tarih: 23.09.2013. (UYAP' tan temin edilmiştir).

SONUÇ

Tezimizde, Türk Medeni Kanunu'nun 175.maddesinde düzenlenmiş olan yoksulluk nafakasını incelemiş bulunmaktayız. Nafaka, yoksulluğa düşen kişiye yapılan maddi yardımdır. Bu yardım yoksulluğa düşecek kişinin yakınlarından biri tarafından yapılır. Belirli aralıklarla ödenir ve hukuki sorumluluk oluşturur.

Toplumun temel taşları sosyal düşüncelerden ve ahlaki değerlerden oluşmaktadır. Evlilik birliğinin kurulması ve sona ermesi de bu temel taşlara dayanmaktadır. Ahlaki değerlerimizde yardımlaşma ve dayanışma her zaman vardır, bunların evlilik birliğinin sona ermesinden sonrada devam etmesi gerektiği toplum içerisinde ve bilimsel öğretilerde kabul görmüştür. Ancak tüm boşanma davalarının sonucunda nafaka takdirinde bulunulmamakta, hukuki şartların gerçekleşmesi ile birlikte talebe bağlı olarak takdir mümkün olmaktadır. Hukuki şartlar göz önünde bulundurulduğunda boşanma gerçekleştikten sonra yoksulluğa düşecek olan taraf, kusursuz veya diğer tarafa göre daha az kusurlu ise talep ettiği takdirde diğer tarafın ekonomik gücü oranında yoksulluk nafakası hakkına sahip olabilmektedir. Nafaka alacağının hükmedilmesinde, tarafların maddi güçlerine, sosyal statülerine, yaşlarına ve evli kaldıkları süreye bakılmalıdır.

Boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte yoksulluğa düşecek tarafın kusurunun daha ağır olmaması şartıyla hayatını devam ettirebilmesi için diğer taraftan ekonomik gücü oranında süresiz nafaka talep edebilmekte ve nafaka yükümlüsünün kusuru aranmamaktadır.

Görüldüğü üzere kanun maddelerinde sadece kusurdan bahsedilmiş, tarafların ekonomik durumları, yaşları, evli kaldıkları süre ve bu süre içerisinde müşterek çocuğun olup olmamasından bahsedilmemiştir. Kanaatimizce nafakaya hükmedilirken tarafların evli kaldıkları süre, müşterek çocuklarının olup olmaması, yaşları ve kendi geçimlerini sağlayabilip sağlayamayacakları göz önünde bulundurulmalıdır.

Sürekli ibaresi adil yargı sistemi ile uyuşmayacak sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Bu sebepten dolayı mağdurluk yaşayan çok fazla nafaka yükümlüsü bulunmaktadır. Bir o kadar da nafaka borçlarını ödeyemedikleri için tazyik hapsine hükmedilmiş nafaka yükümlüleri vardır.

Kusur oranları herkese göre farklılık göstermektedir. Bir kişiye göre çok kusurlu olan taraf başka bir kişiye göre az kusurlu olabilir. Bu farklılıklar, kişilerin hayata bakış açılarından, büyümüş oldukları ortamdaki ve bulundukları çevreden veya daha birçok sebepten dolayı oluşabilir. Kusur oranları kişilere göre bu kadar değişiklik gösterirken daha az kusurlu olan tarafa, süresiz olarak nafaka hakkı verilmesinin adil olup olmaması tartışılmalıdır.

Nafaka alacağının sona erme ihtimali olduğu için gelir elde edebileceği işe girmeyen, tekrar evlenmeyen birçok kişi bulunmaktadır. Bu kişiler sırf nafaka alabilmek için sosyal hayatlarından ödün vermeye, kendi gelişimini engellemeye, hayatını geriletmeye meyilli olmaktadır. Yoksulluk nafakası bir nevi kişilerde çalışmamaya teşvik edici bir etki uyandırmaktadır.

Kanaatimizce yoksulluğa düşecek olan taraf devlet himayesi altına alınmalıdır. İşsizlik maaşı gibi, çalışan annelerin çocuklarına bakan büyükannelere verilen maaş gibi, zor durumda olan ve ülkemize sığınmış yabancılara verilen maaşlar gibi boşanan ve yoksulluğa düşecek olan kişilere belli bir süreliğine maaş verilebilir. Süresiz nafaka talebinde bulunan kişinin öncelikle iş aradığını, iş başvuruları yaptığını, bunun için büyük bir emek sarf ettiğini ve buna rağmen iş bulamadığını kanıtlamalı hatta belgelemelidir. İş bulmak için çabalamayan kişiye verilecek süresiz nafaka, alacaklısı için ödül yükümlüsü için ise ağır bir yük olmuş olur.

Asgari ücret ile çalışan kişi Yerel Mahkemelere göre yoksul olarak kabul edilmeyenken, Yargıtay uygulamalarına ve Hukuk Genel Kurulu'nun kararlarına göre yoksul olarak kabul edilmektedir. Yoksulluk nafakası gerekli şartların gerçekleşmesi ile sona ermektedir. Yoksulluk nafakasını sona erdirecek hukuki sebepler söz konusu olmadığında nafaka süresiz ve ömür boyudur. Süresiz nafaka ile ilgili birçok eleştiri mevcuttur. Süresiz nafakanın, nafaka borçlusu açısından hakkaniyet ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu savunulurken, diğer yandan ise nafakaya sınırlama getirildiği takdirde nafaka alacaklısı açısından hakkaniyetin ve eşitliğin söz konusu olmayacağı savunulmaktadır. Tüm eleştiriler göz önünde bulundurularak başlatılan Adalet Bakanlığı Komisyonu'nun alternatif çalışması gündemimizde olmakla beraber, yoksulluk nafakası ile ilgilenen tüm kişiler bu çalışmanın sonuçlarını beklemektedir.

Hazırlamış olduğum tezimde, yoksulluk nafakasını 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, ilgili diğer kanun ve yasalar doğrultusunda incelemiş bulunmaktayım. Tüm mevcut düzenlemeler, bahsettiğimiz birkaç kanaatimiz dışında birbiri ile bütünlük içerisinde bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

AKINCI, Ziya/ DEMİR GÖKYAYLA, Cemile: Milletlerarası Aile Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2010.

AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku “Aile Hukuku”, Beta Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, Ocak 2019.

AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya; Medeni Hukuku, Beta Yayınları, 24.Baskı, İstanbul, Şubat,2018.

ANSAY, Tuğrul: Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk, Prof. Dr. Jale Akipek’ e Armağan, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Konya, 1991.

APAYDIN, Eylem: “Ortak hayata son verilmesi sonrası ortak velâyet hususunda yasal düzenleme gereği”, İnönü Üniversitesi Hukuk Dergisi, 2018, Cilt:9, S.1, s.(445-476), [http:// dergipark.gov.tr/download/article-file/492698](http://dergipark.gov.tr/download/article-file/492698), (Erişim Tarihi:02.04.2019).

ARAS, Bahattin; Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri, Adalet Yayınevi, Ankara, Ocak, 2011.

ARAS, Bahattin:“Anlaşmalı Boşanma Davalarında Tarafların Tazminat ve Nafaka taleplerinin karara bağlanması”, Terazî Hukuk Dergisi, Cilt.5, S.47, İstanbul, Temmuz, 2010, s.(73-87), <https://www.jurix.com.tr/article/783>, (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

ARAT, Ayşe: “Türk Borçlar Hukukunda Alacak Zamanaşımı”,C.12, S.3-4, 2004, s.(193-228), <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/262617>, (Erişim Tarihi:10.04.2019).

ARBEEK, Ömer: “Boşanmanın Mali Sonuçları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 54, S.1, 2005, (s.115-163), s.146, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/274/2485.pdf>, (Erişim Tarihi:14.02.2019).

ARSLAN, İlyas; Public and Private International Law Bulletin, “Yabancı unsurlu özel hukuk uyuşmazlıklarında makul sürede yargılanma hakkı ile yabancı hukukun içeriğinin temin edilmesi arasındaki ilişki”, C.37, S.2, (s.60-94), s.79, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/410729>, (Erişim Tarihi:27.03.2019).

ATAR, Eray: “Nafakadan Feragat”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.22, S.3, s.(251-267), <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/333491>, (Erişim Tarihi: 05.04.2019).

AYAN, Serkan: Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, Ocak, 2004.

BAĞDATLI, Selahattin: Hukuk Sözlüğü, Derin Yayınları, İstanbul, 2012.

BAKTIR, Selma: Aile Mahkemeleri, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ocak, 2003.

BAYGIN, Cem: Yeni Medeni Kanunda Evlenme Boşanma, Prof. Dr. Ünal Tekinalp’ e Armağan, Bilgi Toplumunda Hukuk, C.2, Ankara, 2003.

BAYGIN, Cem: Soybağı Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Eylül, 2010.

BOZDAĞ, Gülfem: Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.

BULUT, Harun: Aile Hukukunda Velayet ve Nafaka Davaları, Beta Yayınevi, 1.Baskı, İstanbul, Ocak, 2007.

CEYLAN, Ebru; Türk ve İsviçre Hukuku’nda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Ocak, 2006.

CEYLAN, Ebru: “Geçmişten Bugüne Yargıtay Kararlarında Yoksulluk Nafakası Talebinde Etkili Olan Unsurları Değerlendirme”, İstanbul Barosu Dergisi, C.92, S.5, Eylül, 2018, <https://www.jurix.com.tr/article/17187>, (Erişim Tarihi:29.03.2019).

ÇAKIRCA, İrem Seda: “Kardeşler Arasında Nafaka Yükümlülüğü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64, S.1, Ankara, Mart, 2015, s.(65-101), [https:// www.jurix.com.tr/article/12750](https://www.jurix.com.tr/article/12750), (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

ÇELİKEL, Aysel/ ERDEM, Bahadır; Milletlerarası Özel Hukuk, Beta Yayınları, İstanbul, Kasım, 2017.

DAYINLARLI, Kemal: Borçlar Kanununa Göre Alacağın Temliki, 4. Baskı, Ankara, Eylül 2010.

DEDE, İsmail: “Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, Temmuz, 2016, (s.557-575), [https:// jurix.com.tr/article/5602](https://jurix.com.tr/article/5602), (Erişim Tarihi: 17.03.2019).

DEMİR, Mecit; Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.

DEMİRAL, Meltem: “Aile Bağlarının Ortadan Kalktığı Hallerde Yardım Nafakası Talebinin Yerindeliği Hakkında Bir Yargıtay Karar İncelemesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Özel Sayı, İzmir, 2010, s.(1132-1133), [http:// acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/ 12345/ 2175](http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/12345/2175), (Erişim Tarihi: 25.10.2018).

DEMİRÇİ, Arzu: Aile Hukuku, Aristo Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, Şubat, 2019.

DEMİREL, Esra: Yoksulluk Nafakası, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

DOĞAN, İzzet:“Türk medeni kanununun düzenlemelerine göre tedbir, yoksulluk ve iştirak nafakası”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C.35, S.1, 2015, s.59-95, [http:// dergipark.gov.tr/ download/ article-file/ 411002](http://dergipark.gov.tr/download/article-file/411002), (Erişim Tarihi: 12.03.2019).

DOĞAN, Vahit: Milletlerarası Özel Hukuk, Savaş Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, Ocak,2019.

DOĞANAY, İsmail: Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1961.

DOLU, Serhat: İştirak Nafakası, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

DURAL, Mustafa/ GÜMÜŞ, Mustafa Alper/ ÖĞÜZ, Tufan: Türk Özel Hukuku “Aile Hukuku”, Filiz Kitapevi, 14. Baskı, İstanbul, Şubat 2019.

ELPE, Nezih: Evlenme, Boşanma ve Nafaka Hükümleri, Halkevleri Kültür Vakfı Basımevi Ankara 1976.

ERDEM, Mehmet: Aile Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, Ocak 2018.

ERDEM, Sibel: Yoksulluk Nafakası, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

ERGÖZ, Oğuz: “Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi”, Cilt:6, S.12, Aralık, 2018,s.(463-509), <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/596337>, (Er. T: 02.04.2019).

ERGÜN, Zafer: Boşanma Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara, Nisan, 2009.

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınevi, 23.Baskı, Ankara, Eylül, 2018.

ERLÜLE, Fulya/ HELVACI, Serap: Medeni Hukuk “Medeni Hukuka Giriş”, Legal Yayıncılık, İstanbul, Mart 2018.

ESENER, Turhan: “Boşanmadan Mütevellit Maddî veya Manevî Zararın Tazmînî Ne Zamana Kadar Talep Edilebilir?”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 1951, C.8, S.1, s.652-657, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/275/2851.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.01.2019).

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmettin: Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, 3. Baskı, İstanbul, 1986.

GENÇCAN, Ömer Uğur: Nafaka Hukuku, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, Eylül, 2018.

GÖKKAYA, Vildan:“Eğitimi Devam Eden Ergin Çocuğa Ana ve Babası Tarafından Verilen(Eğitim Nafakasının) Nafakanın Hukuki Niteliği ve Nafakaya Hükmedilebilme Koşulları”, İstanbul Barosu Dergisi, C.91, S.4, İstanbul, Temmuz, 2017, s.(274-286), [https:// www.jurix.com.tr /article/16023](https://www.jurix.com.tr/article/16023), (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

GÜRKAN, Ülker:“Türk Kadınının Hukuki Statüsü ve Sorunları” , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 1978, C.25, S.1, s.381-396, [http:// dergiler.ankara.edu.tr/ dergiler/38/307/2924.pdf](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/307/2924.pdf), (Erişim Tarihi: 16.03.2019).

GÜVEN, Kudret: “4320 Sayılı Aile Korunmasına Dair Kanunun Getirdiği Hukuki Tedbirler”, Prof. Dr. İhsan Tarakçıoğlu’na Armağan, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S.1-2, Ankara, Haziran-Aralık, 1998, (s.1-23), [http:// webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_1.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_1.pdf), (Erişim Tarihi: 31.03.2019).

HAMZAÇEBİ, Mehmet: “Boşanma Öncesi ve Sonrasında Nafaka”, Yargıtay Dergisi, C.26, S.3, Ankara, Temmuz, 2002, s.359-398, [http:// www.yargitaydergisi. gov.tr/ dergiler/yd/ temmuz2000.pdf](http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/temmuz2000.pdf), (Erişim Tarihi: 27.03.2019).

HAMZAÇEBİ, Mehmet: “Türk medeni kanununa göre boşanma ve ayrılık hallerinde tedbir, yoksulluk ve iştirak nafakası”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.3-4, Konya, 2002, s.23-51, https://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/004/cilt_10_sayi_3-4.pdf, (Erişim Tarihi: 12.03.2019).

HATEMİ, Hüseyin; Aile Hukuku, On İki Levha Yayıncılık,7. Baskı, İstanbul, Ocak2019.

İNAL, Nihat: Uygulamada Nafaka Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara 1992.

İPEK, Ali İhsan: Türk Hukukunda Genel Boşanma Sebepleri, Seçkin Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, Nisan, 2008.

KAÇAK, Nazif: Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası, Seçkin Yayınevi, 2.Baskı, Ankara, Ocak, 2009.

KAMACI, Mahmut: “Türk Milletlerarası Özel Hukukunda Nafaka ve Bu Konudaki Türkiye’nin Katıldığı Milletlerarası Özel Hukuk Sözleşmeleri”, Yargıtay Dergisi, C.24, S.4, Ekim, 1998, s.(508-539), [http:// www.yargitaydergisi.gov.tr/ dergiler/yd/ ekim1998. pdf](http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1998.pdf), (Erişim Tarihi: 01.04.2019).

KARAOSMANOĞLU, Dila: “Yargıtay Kararları Işığında Yoksulluk Nafakası Ödeme Yükümlülüğünün Şartları ve Ortadan Kalkması”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, İstanbul, Ağustos, 2016, s.(421-434), <https://www.jurix.com.tr/article/5626> ,(Erişim Tarihi: 02.04.2019).

KARSLI, Abdurrahim: Medeni Muhakeme Hukuku, Alternatif Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul, Ocak, 2014.

KARTOZ, Mehmet: Yoksulluk Nafakası ve Tazminat, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi, Isparta,2002.

KESKİN, Alper: Boşanma Davaları, Seçkin Yayıncılık, C.1, 1. Baskı, Ankara, Ağustos, 2017.

KICALIOĞLU, Mustafa: Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, Temmuz, 2015.

KILIÇOĞLU, Ahmet: Aile Hukuku, Turhan Kitapevi, Dördüncü Baskı, Ankara, Ocak, 2019.

KOCABAŞ, Gediz: “Evlilik sonrası dayanışma ilkesi ve bu ilkenin sınırı olarak Clean Break ilkesi doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler” , Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2014, s.(357-391), [http:// dspace.marmara.edu.tr/ bitstream/ handle/ 11424/ 5979 /makale % 2011.pdf ? sequence = 1 & is Allowed = y](http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/5979/makale%2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y), (Erişim Tarihi: 30.03.2019).

KÖSEOĞLU, Bilal / KOCAAĞA, Köksal: Aile Hukuku ve Uygulaması, Ekin Yayınları, Bursa, Nisan, 2011.

KURU, Baki: İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Ekim, 2018.

KURU, Baki: Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Kasım, 2018.

MUŞUL, Timuçin: İcra ve İflas Hukuku, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara, Haziran, 2017.

NOMER, Ergin: Devletler Hususi Hukuku, Beta Yayınları, 22. Baskı, İstanbul, Ekim, 2017.

NUHOĞLU, Ayşe; Aile Düzenine Karşı Suçlar, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Mayıs, 2009.

OĞUZ, Cemal: “Medeni Kanun Madde 174/I ile 175 Arasındaki Farklar”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2003, C.4, S.1-2, s.23-37, [http:// webftp.gazi.edu.tr /hukuk/dergi/4_3.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/4_3.pdf) , (Erişim Tarihi: 14.04.2019).

OĞUZOĞLU, Cahit: Medeni Hukuk II “ Aile Hukuku”, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, Ankara 1949.

ÖZBİLEN, Arif Barış /ŞENSÖZ, Ebru/ ŞİPKA, Şükran / ŞENOL, Ayşe Nilay: Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı “Medeni Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk ile İlişkili Güncel Aile Hukuku Meseleleri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Nisan 2006.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa: “Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası”, Terazi Hukuk Dergisi, C.9, S.100, İstanbul, Aralık, 2014, s.(65-78), [https:// www. jurix. com.tr/article/2674](https://www.jurix.com.tr/article/2674), (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

ÖZDEMİR KOL, PEMBE; Türk Hukukunda Tedbir Nafakası, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

ÖZDEMİR, Nevzat: Türk İsviçre Hukukunda Anlaşmalı Boşanma, Doktora Tezi, İstanbul, 2003.

ÖZKAN, Hasan: Aile Hukuku Davaları ve Tatbikatı, Legal Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, Ocak, 2005.

ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku, Turhan Kitapevi, 6. Baskı, Ankara, 2015.

ÖZUĞUR, Ali İhsan: Nafaka Davaları, Seçkin Yayınevi, Altıncı Baskı, Ankara, Temmuz, 2015.

PEKCANTEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZKAN, Meral /ÖZEKES, Muhammet; İcra İflas Hukuku, Vedat Kitapçılık, 5.Baskı, İstanbul, Ağustos, 2018.

PERKTAŞ, Hatice: Boşanmada Yoksulluk Nafakası, Çankaya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

REİSOĞLU, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül, 2014.

RUHİ, Ahmet Cemal: Nafaka Hukuku, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınları, Ocak 2010.

RUHİ, Ahmet Cemal; Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi, İkinci Baskı, Seçkin Yayınları, Kasım, 2013.

SAYMEN, Ferit Hakkı/ ELBİR, Halid Kemal: Türk Medeni Hukuku, Hak Kitapevi, Cilt.3, Aile Hukuku, İstanbul, 1960.

SERDAR, İlknur: “Birlikte Velayet”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, S.1, İzmir, 2008, s. 155-197. s.162. <http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz10-1/Silknurserdar.pdf>, (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

SERİM, Azra: Yoksulluk Nafakası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 2007, s.(285-302), s.285, <http://dergipark.gov.tr/ihfm/issue/9064/113050>, (Erişim Tarihi: 30.03.2019).

SERİN OF, Emine: Boşanmanın Mali Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2008.

SEROZAN, Rona: Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, 2.Baskı, İstanbul, Ocak,2017.

ŞAHİN, Emin: Aile Hukuku Davaları, Adalet Yayınevi,2.Baskı, Ankara, Ekim, 2012.

ŞANLI, Cemal/ ESEN, Emre/ ATAMAN, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Ocak,2018.

ŞENER, Ülker: “Kadın Yoksulluğu”, Mülkiyet Dergisi, 2012, 4. Baskı, C. 36, (s.51-67),s.59, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/6>, (Erişim Tarihi: 12.03.2019).

ŞİMŞEK, Mustafa: Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınevi, 2.Baskı, Ankara, Ekim, 2007.

T.C. BAŞBAKANLIK AİLE ve SOSYAL ARAŞTIRMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, “Türkiye’de Aile Mahkemeleri Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi”, Ankara 2009.

T.C. BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU BAŞKANLIĞI, “ IV. Aile Şurası ‘Aile ve Yoksulluk’ Bildirileri”, Ankara, Mayıs 2004.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi: Türk Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, 7. Baskı, İstanbul, 1990.

TOPÇUOĞLU, Ali İhsan: “Mecelle Şârihi Ali Haydar Efendi’nin Hayatı ve Hukukçuluğu”, Türkiye Araştırmalar Dergisi, s.(329-350), <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/257798>,(Erişim Tarihi: 01.04.2019).

TOPKAYA, Şahin: Yoksulluk ve İştirak Nafakası, İstanbul Kültür Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

TOPUKSAK, Zümra; Yardım Nafakası, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011, <http://acikerisim.istanbul.edu.tr/handle/123456789/30837>, (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

TOSUN, Yalçın: “Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının ve Doğurduğu Hukuki Sorunların İncelenmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:10, S.120-130, İstanbul, Mayıs- Haziran, 2015, s.(53-77), <https://www.jurix.com.tr/article/4601> , (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

TUNA, Sıla: “Boşanmanın Mali Sonuçlarından İştirak ve Yoksulluk Nafakası”, İstanbul Barosu Dergisi, C.89, S.3, Mayıs, 2015, s.(291-303), <https://www.jurix.com.tr/article/16280>, (Erişim Tarihi: 29.03.2019).

TUTUMLU, Mehmet Akif: Teorik ve Pratikte Boşanma Yargılaması Hukuku, Seçkin Yayıncılık, C.2, Ankara, 2009.

TUTUMLU, Mehmet Akif: Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2006.

TÜRKMEN, Ahmet: “Eğitim Nafakası”, Yaşar Üniversitesi, C.8, İzmir, 2018, s.(2707-2764), <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/179498> ,(Erişim Tarihi: 02.04.2019).

USTA, Sevgi: Velayet Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Mart, 2016.

UYAR, Talih: “Takip Hukukunda ‘Nafaka Borcunu Ödememe’ Suçu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C.23, S.90, Eylül, 2010, s(420-429), <https://www.jurix.com.tr/article/10834>, (Er. T: 03.04.2019).

UZUN, Mine: Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

ÜNSAL, Yağmur: “Nafaka Çeşitleri ve Koşulları”, İstanbul Barosu Dergisi, C.90, S.5, İstanbul, Eylül, 2016, s.(204-223), <https://www.jurix.com.tr/article/16170>, (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet: Türk Medeni Hukuku, C.2, 5. Baskı, İstanbul, 1965.

- YAĞCI, Kürşat: “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, S.76, İstanbul, Haziran, 2018, s.(323-358), [http:// dergipark.gov.tr/download/article-file/562234](http://dergipark.gov.tr/download/article-file/562234), (Erişim Tarihi: 02.04.2019).
- YAVAŞ, Murat: “Maaş ve Ücret Haczi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2009, S.84, s.93-120, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-84-544> ,(Erişim Tarihi: 14.04.2019).
- YAVUZ, Nihat: Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar, Turhan Kitapevi, Ankara, Ocak, 2008.
- YETİK, Nurten: Nüfus Velayet Vesayet Nafaka, Bilge Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, Şubat, 2007.
- YILDIRIM, Abdulkerim: Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, Nisan, 2014.
- ZEVKLİLER, Aydın/ ACABEY, Beşir/ GÖKYAYLA, Emre/ HAVUTÇU, Ayşe: Medeni Hukuk, 10. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara 2018.